

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΕΙΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

**ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ
ΖΕΝΕΤΟΥ ΝΙΚΟΛΕΤΑΣ**

ΘΕΜΑ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
*Εξετάζεται σε ποιο βαθμό η πολιτιστική ανάπτυξη
μιας περιοχής μπορεί να επηρεάσει
και να συμβάλει στην
αστική ανάπτυξη της.*

ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

*Β. Βέμη
Κ. Λάμνιαν*

ΒΟΛΟΣ 2004

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ	6
--	---

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Παρουσίαση θέματος πτυχιακής εργασίας της φοιτήτριας Νικολέτας Ζένετου.....	8
--	---

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1.

Θεωρητική Προσέγγιση του Θέματος	12
1.1. Πολιτιστική Πολιτική και η Σημασία της.....	14
1.2. Τι είναι πολιτιστική Πολιτική.....	17
1.2.1. Παράγοντες που Προσδιορίζουν την Πολιτιστική Πολιτική....	20
1.2.2. Σκοποί της Πολιτιστικής Πολιτικής.....	22
1.2.3. Μέσα Πολιτιστικής Πολιτικής.....	27
1.3. Πολιτιστική Πολιτική της Πόλης στο δομημένο περιβάλλον.....	30
1.4. Πολιτιστική Πολιτική και Διεθνής Χώρος.....	34
1.4.1. UNESCO.....	35
1.4.2. Συμβούλιο της Ευρώπης.....	37
1.5. Ευρωπαϊκή Πραγματικότητα.....	39
1.6. Η Ελληνική Προσέγγιση.....	42
A) Προτάσεις, Στόχοι του Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.....	43
B) Ενέργειες – Εργασίες.....	44

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2.

Παρουσίαση του Παραδείγματος «Γκάζι – Κεραμεικός»

Παρελθόν Παρόν και Μέλλον	50
2.1. Σημερινή κατάσταση των περιοχών.....	51
2.2. Ιστορική αναδρομή.....	55
2.3. Κυβερνητικός φορέας υπεύθυνος για τις περιβαλλοντικές Παρεμβάσεις.....	59
2.3.1. Περιβαλλοντικές παρεμβάσεις σε συγκεκριμένες περιοχές. Σχεδιασμός και ανάπλαση της περιοχής «Γκάζι».....	61
2.3.2. Παρεμβάσεις σε εξέλιξη.....	62
• Αποκατάσταση κτιρίων οδών Αγ. Κωνσταντίνου – Πειραιώς.....	62
• Ανάδειξη αρχαιολογικών χωρών Ολυμπιείου – Φιλοπάππου – Κεραμεικού.....	62
2.3.3. Μελέτες.....	63
• Πολιτιστικό πάρκο Κεραμεικού.....	63
• Διαμόρφωση οδού Ερμού.....	63
• Περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στην οδό Πειραιώς.....	65

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3.

Παρουσίαση της μεθοδολογίας της Έρευνας	68
3.1. Παρουσίαση και ανάλυση των ερωτηματολογίων.....	70
3.1.1. Παρουσίαση ερωτηματολογίου Μουσείων Ανάλυση των ερωτήσεων «ερωτηματολογίου μουσείων».....	72
3.1.2. Παρουσίαση ερωτηματολογίου Σχολείων Ανάλυση των ερωτήσεων «ερωτηματολογίου σχολείων».....	80

3.1.3. Παρουσίαση του ερωτηματολογίου ενηλίκων	
• Ανάλυση των ερωτήσεων «ερωτηματολογίου Ενηλίκων.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.

Παρουσίαση των Απαντήσεων του Ερωτηματολογίου των Μουσείων. Μια Κοινωνική Έρευνα στους Πολιτιστικούς Φορείς των Περιοχών «Γκάζι – Κεραμεικός».....	93
4.1. Παρουσίαση των απαντήσεων στο Μουσείου – Πάρκο του Κεραμεικού.....	95
4.2. Παρουσίαση των απαντήσεων στο Μουσείου Κυπριακής Τέχνης, Μουσείο Πιερίδη Πολυχώρος Αθηναΐδα.....	101

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	107
---	------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1	
Τι είναι η «Πόλη» μια εννοιολογική προσέγγιση.....	112
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2	
Αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης.....	114
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3	
Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000.....	119
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4	
Πολιτιστικοί Φορείς Περιοχών Γκάζι – Κεραμεικός.....	126
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5	
Χάρτης εργασιών του Οργανισμού Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας.....	127

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΕΙΚΟΝΕΣ

- Σημερινή Κατάσταση της Περιοχής «Γκάζι».....128
- Παρουσίαση της Περιοχής «Γκάζι» μετά τις εργασίες του Οργανισμού Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας.
Το όνομα του Πάρκου «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού».....129
- Διαμόρφωση Οδού Ερμού.....130

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

- Σχεδιασμός της Έρευνας σε Πεδία.....131
- Φάσεις Διαμόρφωσης της Έρευνας.....133

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

- Ερωτηματολόγιο Μουσείων.....134

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

- Ερωτηματολόγιο Σχολείων.....141

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

- Ερωτηματολόγιο Ενηλίκων.....145

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 11

- Παρουσίαση των Απαντήσεων των Μουσείων «Κεραμεικός – Πιερίδη».....151

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δεν είναι αποτέλεσμα μόνο δικής μου δουλειάς. Πολλοί είναι αυτοί που βοήθησαν, ο καθένας με τον δικό του τρόπο, στο να γίνει η επεξεργασία του θέματος και να πάρει την τελικής μορφή η συγκεκριμένη εργασία. Θα ήθελα λοιπόν να ευχαριστήσω τον καθηγητή κύριο Κ. Λάμνια, καθηγητή του πανεπιστημίου Θεσσαλίας, που δέχτηκε να είναι ο κύριος υπεύθυνος της συγκεκριμένης εργασίας και που με τις πολύτιμες υποδείξεις του βοήθησε στο να ολοκληρωθεί η εργασία. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω την κυρία Β. Βέμη, λέκτορα στο πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, η οποία δέχτηκε να είναι η δεύτερη υπεύθυνη της συγκεκριμένης εργασίας και η οποία με τις υποδείξεις της και την βοήθεια που μου προσέφερε βοήθησε στο να πάρει οστά η εργασία.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Β. Ντακούμη, για την πολύτιμη βοήθεια που μου προσέφερε στη δημιουργία των ερωτηματολογίων. Οι παρατηρήσεις του και η βοήθεια του ήταν καθοριστικές. Πολλά ευχαριστώ οφείλω και στην κυρία Σ. Παπανικολάου, φιλόλογο, η οποία βοήθησε στη διόρθωση και στο τρόπο παρουσίασης της εργασίας.

Πολλές ευχαριστίες και στους υπεύθυνους του 3^{ου} Δημοτικού Διαμερίσματος Αθηνών για την πολύτιμη βοήθεια τους και τις πληροφορίες που μου δώσανε για τις περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός».

Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω τις κυρίες Ασημακοπούλου και Κατοπόδι αρχαιολόγοι στο μουσείο του «Κεραμεικού» αλλά και την κυρία Αντωνιάδου διευθύντρια στο μουσείο Πιερίδη Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης, για την συμπλήρωση των ερωτηματολογίων που τους δόθηκαν και βοήθησαν στην διεξαγωγή πολύτιμων συμπερασμάτων για την εργασία.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Το συγκεκριμένο θέμα της εργασία αυτής το επέλεξα για τους εξής λόγους:

- 1.** *Η συνειδητοποίηση ότι ο πολιτισμός είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για τη γενικότερη ανάπτυξη μιας περιοχής.*
- 2.** *Η διαπίστωση ότι ο καθορισμός μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής, μπορεί να συμβάλει στην αναβάθμιση τόσο της εικόνας όσο και της κοινωνικής δομής.*
- 3.** *Η πίστη ότι ο πολιτισμός χωρίς την παράλληλη γενική αναπτυξιακή διαδικασία δεν μπορεί να διατηρηθεί.*
- 4.** *Η ανάγκη να διερευνηθούν σφαιρικά οι ποικίλες σχέσεις ανάμεσα στο πολιτισμό και στη γενικότερη ανάπτυξη, ώστε να λειτουργήσουν ως βάση για περαιτέρω πολιτικές.*
- 5.** *Οι αλλαγές που συντελούνται στις υποβαθμισμένες περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός» χάρη σε διάφορες πολιτικές και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΘΕΜΑΤΟΣ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΕΤΑΣ ΖΕΝΕΤΟΥ.

ΘΕΜΑ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Εξετάζεται σε ποιο βαθμό η πολιτιστική ανάπτυξη μιας περιοχής μπορεί να επηρεάσει και να συμβάλει στην αστική ανάπτυξη της.

Στη συγκεκριμένη έρευνα επιλέχθηκαν οι περιοχές Γκάζι και Κεραμεικός στο Δήμο Αθηναίων, λόγω του ιδιαίτερου πολιτιστικού τους χαρακτήρα. Πιο συγκεκριμένα βρίσκονται πολύ κοντά στο κέντρο της Αθήνας και θεωρούνται από τις πιο παλιές συνοικίες της, ενώ, παράλληλα συγκεντρώνουν πληθώρα αρχαιολογικών χώρων καθώς εκτείνονται στην περιφέρεια της Ακρόπολης. Επίσης, στις περιοχές αυτές έχουν τη βάση τους και αναπτύσσουν τις δραστηριότητές τους πλήθος πολιτιστικών φορέων. Δεν είναι τυχαίο, λοιπόν, ότι έχουν επιλεγεί από τις αρμόδιες υπηρεσίες, να ενταχθούν στα προγράμματα που αφορούν την ανάπλαση του ιστορικού κέντρου, στα πλαίσια των οποίων κάποιες εργασίες έχουν ήδη αρχίσει.

Καταρχάς το Γκάζι παλιά ήταν μια περιοχή της Αθήνας στην οποία υπήρχε το εργοστάσιο του γκαζιού, το οποίο σήμερα έχει μετατραπεί σε πολιτιστικό κέντρο με την ονομασία Τεχνόπολις (περιλαμβάνει αίθουσες τέχνης και πολιτισμού, καθώς και τις εγκαταστάσεις του ραδιοσταθμού του Δήμου Αθηναίων «9.84» fm). Υπάρχουν ακόμα διάφορα άλλα εργοστάσια, τα οποία μπορεί μεν να είναι πια ανενεργά και εγκαταλειμμένα, ωστόσο δεν παύουν να καθορίζουν τον υποβαθμισμένο χαρακτήρα της περιοχής, ακόμα και σήμερα. Από την άλλη μεριά, στην περιοχή του Κεραμεικού αυτό που δεσπόζει είναι το Μουσείο του Κεραμεικού καθώς και το γνωστότερο νεκροταφείο της αρχαιότητας. Παρόλα αυτά τα μνημεία, η περιοχή θεωρείται κοινωνικά υποβαθμισμένη.

Η συγκεκριμένη εργασία προτείνει μία έρευνα σχετικά με τους διάφορους φορείς που δραστηριοποιούνται στις περιοχές αυτές σήμερα, σχετικά με την πολιτική που ασκούν στις περιοχές για την ανάπλαση και αναβάθμιση αυτών, καθώς επίσης και το βαθμό στον οποίο επηρεάζεται η ζωή των κατοίκων των συγκεκριμένων περιοχών από τη δραστηριοποίηση των φορέων αυτών. Ακόμα ερευνάται σε ποιο βαθμό οι κάτοικοι αξιοποιούν τους φορείς αυτούς, πόσο οι φορείς λαμβάνουν υπόψη τους τις ανάγκες των κατοίκων και πόσο η πολιτιστική αναβάθμιση των περιοχών συμβαδίζει με την αντίστοιχη κοινωνική. Λόγω του ότι οι περιοχές έχουν ενταχθεί στα προγράμματα ανάπλασης του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας, μέσα από κυβερνητικές υπηρεσίες όπως το Ε.Α.Χ.Α.¹, το Υπουργείο Πολιτισμού και το Δήμο Αθηναίων, θα γίνουν κάποιες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, που στόχο έχουν την αναβάθμιση των περιοχών στον αστικό ιστό της πόλης μέσα από τη γενικότερη βελτίωσή τους. Με βάση τις παρεμβάσεις αυτές θα εξεταστεί το μέγεθος της αλλαγής των περιοχών σε πολιτιστικό αλλά και κοινωνικό επίπεδο.

Η εργασία αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο μέρος περιλαμβάνει το θεωρητικό πλαίσιο και αναφέρεται στο τι εννοούμε με τους όρους «Ανάπτυξη», «Αστική Ανάπτυξη», «Πολιτιστική Ανάπτυξη» αλλά και πώς αυτοί οι όροι συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Ακόμα, πόσο σημαντικοί είναι ως έννοιες αλλά και ως πράξη στη ζωή μας και πόσο επηρεάζουν το παρόν και το μέλλον του κάθε αστικού περιβάλλοντος.

Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει την προτεινόμενη έρευνα απόδειξη στο θεωρητικό μέρος. Η έρευνα προτείνεται να διεξαχθεί² σε δυο στάδια. Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει την έρευνα για τη συγκέντρωση πληροφοριών σχετικά με τους πολιτιστικούς φορείς

¹ Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε

² Η έρευνα διεξήχθη μόνο στα Μουσεία των περιοχών, λόγω περιορισμένου χρόνου και μέσων.

που δρουν στην περιοχή (οργανισμοί, σύλλογοι, μουσεία, αρχαιολογικοί χώροι, αίθουσες εκθέσεων, κτλ). Η επιλογή των φορέων γίνεται με βάση το πλήθος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων που προσφέρουν στο άμεσο κοινωνικό τους περιβάλλον.

Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει την έρευνα «παράδειγμα» τόσο στους πολιτιστικούς φορείς όσο και στους κατοίκους της περιοχής.

Στο πλαίσιο των συμπερασμάτων που εξάγονται από την συγκεκριμένη εργασία, επιχειρούνται κάποιες διαπιστώσεις σχετικά με το κατά πόσο μέσα από την πολιτιστική αναγέννηση μιας περιοχής, μπορούμε να προβούμε στην αστική της αναβάθμιση, αν υπάρχει συσχετισμός μεταξύ των δύο γεγονότων και αν το ένα αλληλεπιδρά με το άλλο και σε ποιον βαθμό. Επίσης μας ενδιαφέρει να δούμε την αστική ανάπτυξη μιας περιοχής σε σχέση με την πολιτιστική της, στο βαθμό που και οι δυο συνηγορούν στην αναγέννηση και στην καλύτερη ποιοτικά βιωσιμότητα της. Μας ενδιαφέρει, τέλος να δούμε ποιο είναι το μέλλον μιας περιοχής, όταν περνάει από στάδια ανάπτυξης και αναγέννησης και ποια είναι τα αποτελέσματα για τους κατοίκους της περιοχής αυτής αλλά και του περιβάλλοντός της.

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το να προσπαθήσει κανείς να αναλύσει και να εξηγήσει έννοιες όπως Πολιτισμός και Ανάπτυξη, και να προσπαθήσει να τις συνδυάσει δεν είναι πολύ εύκολο. Από την αρχαιότητα γνωρίζουμε ότι ο πολιτισμός³ μιας περιοχής έπαιξε πολύ σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της, και το αντίστροφο επίσης. Είναι λοιπόν δυο έννοιες που αλληλοσυνδέονται και ανατροφοδοτούν η μία την άλλη σε τέτοιο βαθμό, που να υπάρχει μια εξαρτημένη σχέση μεταξύ τους.

Η ανάπτυξη⁴ μαζί με το σχεδιασμό της είναι μια κοινωνική διαδικασία, που υπόκειται σε όρους και κανόνες που διέπουν την εκάστοτε υφιστάμενη συνολική κοινωνική δομή.⁵ Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, ότι ο σχεδιασμός της ανάπτυξης μαζί με τους στόχους, αλλά και την υλοποίηση αυτών, δεν μπορεί να αφήσει ανέπαφη την κοινωνική δομή, αφού ο κύριος στόχος είναι η διεύρυνση και η ανάπτυξη αυτής.

Μια περιοχή, ως ένα κοινωνικό σύνολο με δομή, κανόνες και πολιτισμό, για να μπορέσει να υπάρχει στο συνεχές μέλλον θα πρέπει να διέπεται από ρυθμούς ανάπτυξης οι οποίοι θα διατηρούν το παρόν, θα αναδεικνύουν το παρελθόν και θα διεκδικούν το μέλλον.

³ Όρος που αναφέρεται στην κοινωνική κληρονομιά (στα επιτεύγματα και στα κοινωνικώς μεταβιβάσιμα στοιχεία που χαρακτηρίζουν ένα κοινωνικό σύνολο). Επίσης βλέπε A. Weber.

Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας, Κοινωνική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Δ.Γ. Τσαούση Αθήνα 1984.

⁴ Ως έννοια της ανάπτυξης θεωρούμε το σύνολο των εξελίξεων στο εκάστοτε διευρυμένο πεδίο.

⁵ Ως δομή εδώ θεωρούμε όλα εκείνα τα στοιχεία που καθορίζουν το κοινωνικό σύνολο, θεσμοί, πολιτισμός, κουλτούρα, νόμοι, κανόνες κτλ.

Στο επίπεδο του Αστικού Κέντρου – Πόλης⁶ διατυπώνεται ως στόχος της ανάπτυξης η αναδιάρθρωση της πολεοδομικής μορφής. Ο στόχος αυτός καθορίζεται για το κάθε Αστικό Κέντρο πόλη ανάλογα με τις ιδιομορφίες που παρουσιάζει και που καθορίζονται από **τη σύνθεση του πληθυσμού, τη δομή της κοινωνίας του, την οικονομική πολιτική του και τις ιστορικές και πολιτισμικές ιδιαιτερότητες του**. Όλα αυτά τα χαρακτηριστικά απαιτούν και μια διαφοροποιημένη ερευνητική αντιμετώπιση, που αφορά το βαθμό αστισμού,⁷ ο οποίος είναι και το κέντρο βάρους κάθε κοινωνιολογικού – ερευνητικού προγράμματος που διεξάγεται στα πλαίσια ενός αστικού Κέντρου πόλη.

Τι είναι όμως αυτό που καθορίζει την ανάπτυξη μιας περιοχής; Μέσα από ποιες διεργασίες μπορεί να υλοποιηθεί αυτή; Ποιες είναι οι ανάγκες, οι σκοποί αλλά και οι παράγοντες που συνηγορούν ώστε να μιλάμε για αναπτυξιακή πολιτική σε μια περιοχή; Όλα αυτά είναι εύλογα ερωτήματα που θα προσπαθήσουμε να αναπτύξουμε στη συγκεκριμένη εργασία, έτσι ώστε να γίνει κατανοητό από τον αναγνώστη ότι ανάπτυξη χωρίς πολιτιστική ευημερία και πολιτιστική ευημερία χωρίς ανάπτυξη δεν μπορεί να υπάρξει. Αυτό γίνεται πιο σαφές αν σκεφτούμε ότι η κοινωνία μας είναι ο πολιτισμός μας και ο πολιτισμός μας είναι αυτός που καθορίζει την κοινωνία μας.

⁶ Βλέπε: Παράρτημα 1. Τι είναι «Πόλη» μια Εννοιολογική Προσέγγιση.

⁷ Μορφές συμπεριφοράς, κοινωνικών σχέσεων και πολιτισμού που χαρακτηρίζουν τη ζωή στα σύγχρονα αστικά κέντρα και που προκύπτουν από την συμβίωση μεγάλων μεγεθών κοινωνικά ετερογενούς πληθυσμού σε περιορισμένη έκταση, από τον εκτεταμένο καταμερισμό της εργασίας και την έντονη γεωγραφική και κοινωνική κινητικότητα. Βασικά χαρακτηριστικά του αστισμού είναι οι απρόσωπες, συμβατικές και παροδικές σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων και η προσφυγή σε εξωτερικά γνωρίσματα κοινωνικής ένταξης και θέσης.

Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Δ. Γ. Τσαούση, Αθήνα 1984.

1.1. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

Ο πολιτισμός και οι πολιτιστικές δραστηριότητες μιας περιοχής, στοιχεία που μας έρχονται από το παρελθόν, συνυπάρχουν με το παρόν και δημιουργούν το μέλλον, είναι δυστυχώς πρόσφατα πεδία έρευνας και προστασίας. Η σταδιακή άνοδος στη γενική πεποίθηση ότι είναι σημαντικοί παράγοντες στο κοινωνικό γίγνεσθαι, έφερε παραδοχές που συνηγορούν στο ότι ο πολιτισμός και οι πολιτιστικές δραστηριότητες συσχετίζονται άμεσα με την παραγωγική και τη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία.

Η αρχή για αυτή τη διαπίστωση γίνεται με την ίδρυση της UNESCO το 1946, όργανο των Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε), που αναλαμβάνει να μεριμνήσει, εκτός των άλλων, και για θέματα πολιτισμού. Στη συνέχεια ακολουθεί η Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948, όπου σε ειδικό άρθρο τονίζεται ότι: «Ο καθένας δικαιούται να συμμετέχει ελεύθερα στην πολιτιστική ζωή της κοινότητας, να απολαμβάνει τις τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της αποτελέσματα...». Με αυτόν τον τρόπο επισημαίνεται και γίνεται κατανοητό ότι ο πολιτισμός και οι πολιτιστικές δραστηριότητες δεν νοούνται προνόμιο και πολυτέλεια μόνο για τον εύπορο πληθυσμό, αλλά είναι κοινωνικό δικαίωμα του κάθε ατόμου στην κοινωνία που ζει.

Αποτέλεσμα της διαπίστωσης αυτής είναι να αρχίσει ο κρατικός οργανισμός να συνειδητοποιεί την ανάγκη επέκτασης της πολιτικής του και στον πολιτιστικό χώρο. Έπρεπε (ο κρατικός οργανισμός) να βρει τρόπους να διευκολύνει την πολιτιστική του λειτουργία λόγω της απαίτησης της κοινωνίας να μπορεί να αποκτήσει και να απολαύσει τα πολιτιστικά αγαθά της.

Παράλληλα με τα παραπάνω κάνει την εμφάνιση της η έννοια της «Πολιτιστικής Ανάπτυξης»⁸. Η εμφάνιση της έννοιας είναι συνυφασμένη με τις οικονομικές μεταβολές που σημειώθηκαν τότε (δεκαετίες μεταπολεμικής περιόδου) στις περισσότερες χώρες της Ευρώπης.

Οι περισσότερες χώρες, για να μπορέσουν να ανακάμψουν οικονομικά μετά τις καταστροφές του πολέμου, προσανατολίσθηκαν στην ανάπτυξη της οικονομίας τους μέσω νέων τεχνολογιών και βιομηχανικών προϊόντων. Αυτό όμως δεν έφερε ακριβώς τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Σε μικρό χρονικό διάστημα διαπιστώθηκε ότι οι στρατηγικές ανάπτυξης που είχαν υιοθετήσει είχαν μεν ικανοποιητικά αποτελέσματα στον τομέα τους (βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη, άνοδο του βιοτικού επιπέδου ζωής κ.τ.λ), δημιούργησαν όμως πολύ αρνητικές καταστάσεις σε πολλά επίπεδα.

Η ανάπτυξη και η πρόοδος στον οικονομικό τομέα παραμέλησε τον τομέα που αφορούσε την πολιτιστική και κοινωνική διάσταση. Τα προβλήματα που προκλήθηκαν αφορούσαν την υποβάθμιση του φυσικού και του δομημένου περιβάλλοντος, την έλλειψη «ποιότητας ζωής», τις ανθρώπινες σχέσεις στα αστικά κέντρα που άρχισαν να περιορίζονται, την πολεοδομική αναρχία, την καταστροφή των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς κ.α. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι κυβερνήσεις αυτών των χωρών, που αντιμετώπιζαν τέτοιου είδους προβλήματα, να συνειδητοποιήσουν την ανάγκη για μια πολυδιάστατη ανάπτυξη που θα περιλάμβανε και την πολιτιστική διάσταση στα αναπτυξιακά τους σχέδια, με τέτοιο τρόπο ώστε ο βαθμός επιτυχίας να είναι μεγάλος.

Ένα άλλο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι αναπτυσσόμενες χώρες ήταν η εξάλειψη της ιδιαίτερης πολιτιστικής τους ταυτότητας. Η βίαιη μετάβαση από την αγροτική οικονομία στη βιομηχανική με τα μαζικά προγράμματα μαζικής και ραγδαίας εκβιομηχάνισης, οδήγησε

⁸ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: UNESCO 1970, «Intergovernmental Conference on Institutional, Administrative and Financial Aspects of Cultural Policies» (Venice), Final Report, Paris.

στην υιοθέτηση από τις χώρες αυτές ξένων πολιτιστικών προτύπων, με αποτέλεσμα την παραμέληση ή απόρριψη των παραδοσιακών πολιτιστικών αξιών τους θεωρώντας τις οπισθοδρομικές. Έτσι, λόγω του κινδύνου για εξάλειψη της πολιτιστικής ταυτότητας και του ίδιου του πολιτισμού τους, άρχισαν να στρέφονται σε αναπτυξιακές πολιτικές που συνδύαζαν την οικονομική πρόοδο με το σεβασμό και την αναγνώριση των δικών τους πολιτιστικών αγαθών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να δημιουργηθούν πολιτικές σταθερής και βιώσιμης πολιτιστικής βάσης, οι οποίες έδιναν προτεραιότητα στην προστασία και προβολή της εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας.

Επιπλέον, σημαντικές μελέτες που έγιναν στις δεκαετίες '60 - '70, ανέδειξαν τη σημαντική σχέση ανάμεσα στην οικονομία και την πολιτιστική δραστηριότητα. Οι μελέτες⁹ αυτές αποκάλυψαν τη σύνδεση που έχει η οικονομική με την πολιτιστική ανάπτυξη. Μέσω της πολιτιστικής ανάπτυξης (παιδεία, τεχνική κατάρτιση, εξειδίκευση και πνευματική καλλιέργεια), μορφοποιούνται οι απόψεις του πληθυσμού και οι στάσεις του ως προς την καινοτομία και τις τεχνολογικές μεταβολές.

Με αυτόν τον τρόπο διαπιστώθηκε ότι η άνοδος της πολιτιστικής στάθμης μιας κοινωνίας, συμβάλλει στη διεύρυνση του πεδίου της επικοινωνίας και ενισχύει την ανάπτυξη και την προσαρμοστικότητα.

Άλλες έρευνες¹⁰ έδειξαν ότι η πολιτιστική κληρονομιά μιας κοινωνίας είναι ένα αγαθό που μπορεί να προσφέρει στην κοινωνία της άμεσα οικονομικά οφέλη. Ο πολιτισμός μιας περιοχής και η συνεχής διάδοσή του μέσα από καλλιτεχνικές δραστηριότητες μπορεί

⁹ Οι μελέτες αυτές είναι μακροοικονομικού χαρακτήρα και σχετίζονται με τη σχέση που έχει η οικονομία και οι πολιτιστικές δραστηριότητες. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: X. Duruis, «Economics and Culture» στην έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης, «The European Report on Culture and Development», Strasbourg.

¹⁰ Οι έρευνες αυτές γίνανε σε μικροοικονομικό επίπεδο και σχετίζονται με τις επιδράσεις των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: X. Duruis, «Economics and Culture» στην έκδοση του Συμβουλίου της Ευρώπης, «The European Report on Culture and Development», Strasbourg.

να συμβάλει στην οικονομία μέσω του εισερχόμενου τουρισμού, της αγοράς αγαθών (πολιτισμικών και μη), στη δημιουργία πολύπλευρων επιχειρήσεων (Τεχνοπόλεις) κ.α.

Για όλους τους παραπάνω λόγους είναι σημαντικό να υπογραμμίσουμε ότι η ανάπτυξη του πολιτισμού μιας κοινωνίας μέσω της πολιτιστικής πολιτικής και ειδικών προγραμμάτων, είναι αναγκαία όχι μόνο για την πνευματική καλλιέργεια των μελών της κοινωνίας αυτής αλλά και για τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν. Ο πολιτισμός είναι πηγή έμπνευσης και δημιουργίας, είναι όμως και μια οικονομική δεξαμενή που μπορεί να προσφέρει πολλά σε μια κοινωνία.

1.2. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Οι πολιτιστικές δραστηριότητες αλλά και η πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου, αν και έχει διαπιστωθεί από πολύ νωρίς ότι αποτελούν μια πολύ βασική λειτουργία στην κοινωνική πραγματικότητα, ωστόσο δεν είχαν αποτελέσει θέμα με μεγάλη έμφαση μέχρι πρόσφατα, που κατανοήθηκε ότι είναι πολύ σημαντικά στοιχεία του κοινωνικού γίνεσθαι. Συγχρόνως με αυτή τη διαπίστωση έγινε αποδεκτό ότι οι πολιτιστικές δραστηριότητες και η πολιτιστική κληρονομιά συσχετίζονται άμεσα και παίζουν σημαντικό ρόλο στη συνολική αναπτυξιακή διαδικασία μιας περιοχής και αποτελούν πλέον αναπόσπαστα στοιχεία της πολιτιστικής πολιτικής που εφαρμόζεται στην περιοχή αυτή.

Τι είναι όμως πολιτιστική πολιτική; Στη συγκεκριμένη εργασία θεωρούμε ότι ο πιο ώριμος ορισμός της έννοιας αυτής είναι ο ορισμός που δίνει η UNESCO στην πρώτη έκδοση της, που είναι σχετική με θέματα πολιτιστικής πολιτικής. Σε αυτήν την έκδοση τονίζεται ότι: «Η Πολιτιστική Πολιτική σαν γενική έννοια του όρου είναι σύνολο κοινωνικών πρακτικών, συνειδητών και διακριβωμένων παρεμβάσεων ή μη, που έχουν στόχο την ικανοποίηση κάποιων

πολιτιστικών αναγκών με την υπέρτατη δυνατή χρήση όλων των υλικών και ανθρωπίνων πόρων, που μια δεδομένη κοινωνία διαθέτει σε μια ορισμένη στιγμή. Κι ακόμη η πολιτική αυτή πρέπει να καθορίζει κάποια κριτήρια της πολιτιστικής ανάπτυξης και να συνδέει τον πολιτισμό με τη διαμόρφωση της πραγματικότητας και την κοινωνική – οικονομική ανάπτυξη».¹¹

Με βάση τον ορισμό που δίνει η UNESCO για την πολιτιστική πολιτική μπορούμε να πούμε ότι «Πολιτιστική Πολιτική είναι ένα σύστημα σκοπών, μέσων και φορέων, που συνδυάζονται σε ένα πρόγραμμα για να επιτευχθεί η γνώση, η ενίσχυση και η διάδοση του πολιτιστικού φαινομένου μιας κοινότητας για μια δεδομένη χρονική περίοδο».¹² Δεν φτάνουν όμως μόνο οι ορισμοί για να υπάρχει μια σωστή πολιτική για έναν τόπο. Θα πρέπει να υπάρχει ακόμα δράση και προγραμματισμός. Αυτός ο προγραμματισμός ονομάζεται **πολιτιστικός προγραμματισμός** και αποτελεί έναν τομέα του εθνικού προγραμματισμού για διάφορες πολιτικές που ασκούνται από τη διοίκηση του κράτους. Ο πολιτιστικός προγραμματισμός μπορεί να αποτελεί ένα κομμάτι της πολιτιστικής πολιτικής έχει όμως και αυτός τις υποδιαίρεσεις του. Έτσι, μέσα στο πλαίσιο του πολιτιστικού προγραμματισμού γίνεται συνδυασμός των διαφόρων σκοπών, στόχων, μέσων και φορέων που θα εμπλακούν στην υλοποίηση του προγράμματος, που θα οδηγήσει στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και στη διατήρηση και ανάπτυξη της εθνικής πολιτιστικής ταυτότητας.

Μέσα στον πολιτιστικό προγραμματισμό βλέπουμε να υπάρχουν προγράμματα που ανάλογα με το χρονικό τους ορίζοντα χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

¹¹ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: UNESCO, «Cultural Policy», a Preliminary Study, Paris 1969.

¹² Ντόρα Κόνσολα, καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, «Θέματα Πολιτιστικής Πολιτικής», Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα 2001. σελ 17.

Συνήθως τα προγράμματα που υλοποιούνται είναι τα μακροπρόθεσμα¹³, και αυτό γιατί η πολιτιστική πολιτική αλλά και ο πολιτισμός γενικότερα είναι ένα πεδίο που απαιτεί τη συνεχή και μακρόχρονη δράση. Επίσης, στα μακροπρόθεσμα προγράμματα τα αποτελέσματα δεν είναι δυνατό να εξετασθούν και να αξιολογηθούν άμεσα όσον αφορά την αποδοτικότητα τους αλλά και την επίδραση τους πάνω στην συμπεριφορά των φορέων, των χρηστών και των παραγωγών των πολιτιστικών αγαθών. Για το λόγο αυτό σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες οι μακροπρόθεσμοι σκοποί των πολιτιστικών προγραμμάτων καθορίζονται από τα Εθνικά Πολιτιστικά Συμβούλια, που εξασφαλίζουν την έκφραση πολλών και διαφόρων απόψεων, ενώ επιτρέπουν την καλύτερη δυνατή πρόβλεψη των αποτελεσμάτων της πολιτιστικής εξέλιξης και ανάπτυξης.

Ο πολιτιστικός προγραμματισμός είναι η βάση της πολιτιστικής πολιτικής. Μέσα από αυτή τη διαδικασία βγαίνουν τα αποτελέσματα μιας σωστής πολιτικής. Είναι αυτός ο προγραμματισμός που δίνει το όραμα για κάτι καλύτερο που φέρνει η ανάπτυξη, η διατήρηση και η διάδοση της πολιτιστικής ταυτότητας. Για να επιτευχθεί αυτό και για να μπορεί ο πολιτιστικός προγραμματισμός να λειτουργήσει σωστά και μεθοδικά με τα βέλτιστα αποτελέσματα μέσα από μια ολοκληρωμένη πολιτιστική πολιτική, θα πρέπει να υπάρχει μια ιεράρχηση των σκοπών και των στόχων οι οποίοι προσδιορίζονται από συγκεκριμένους παράγοντες.

¹³ Μακροπρόθεσμα προγράμματα ονομάζονται αυτά που καλύπτουν μία χρονική περίοδο δέκα χρόνων.

1.2.1 ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΖΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Ο προσδιορισμός των σκοπών, η ιεράρχηση και η κατηγοριοποίηση τους είναι από τα βασικότερα και κύρια μέρη του πολιτιστικού προγράμματος και κατεπέκταση της πολιτιστικής πολιτικής. Μέσα από αυτή την ιεράρχηση και κατηγοριοποίηση των σκοπών, γίνεται η ομαλή μετάβαση από τη θεωρία στην πράξη, δίνοντας στους σκοπούς και τους στόχους λόγο ύπαρξης, μέθοδο και πολιτική για την αποτελεσματικότητά τους, στον καθένα ξεχωριστά.

Για να γίνει όμως αυτός ο προσδιορισμός και η ιεράρχηση πρέπει να ληφθούν υπόψη κάποιοι πολύ σημαντικοί παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στη διατύπωση και τη λειτουργία των σκοπών και των στόχων.

Πρώτος παράγοντας είναι ο λεγόμενος «**ιστορικός**» και αφορά την πληροφόρηση και κατεπέκταση τη γνώση των διαφόρων πολιτιστικών διαφορών, εξελίξεων αλλά και δράσεων στη ροή του χρόνου και στη διαχρονική τους υπόσταση, που χαρακτηρίζουν τον προσδιορισμό των σκοπών της πολιτιστικής πολιτικής σε κάθε ιστορική περίοδο. Η διαμόρφωση μιας σωστής και διαχρονικής πολιτικής πρέπει να συνδυάζει το παλαιό με το νέο και σύγχρονο και αυτό γιατί η ανάπτυξη δεν προσδιορίζει μόνο το παρόν και το μέλλον αλλά αφορά και το παρελθόν.

Δεύτερος παράγοντας είναι ο «**οικονομικός**» και αφορά τις οικονομικές προϋποθέσεις που χρειάζονται για την υλοποίηση των σκοπών και των στόχων σε μια πολιτική. Ο οικονομικός παράγοντας παίζει πολύ σημαντικό ρόλο γιατί πολλές φορές οι αυξανόμενες ανάγκες για μια σωστή πολιτιστική πολιτική είναι αντιστρόφως ανάλογες από τα οικονομικά αποθέματα της πολιτείας. Έτσι, λόγω αυτού του γεγονότος οι οικονομικοί πόροι για την πολιτιστική πολιτική μπορούν να προέρχονται όχι μόνο από το

δημόσιο φορέα αλλά και από τον ιδιωτικό τομέα με σχετικές ρυθμίσεις.

Ο τρίτος παράγοντας που είναι πιο σύνθετος αποτελεί την **«κοινωνία του τόπου»** και αφορά και προσδιορίζει τις προτιμήσεις, τις ανάγκες αλλά και τις εκφράσεις του κοινωνικού συνόλου μιας περιοχής. Σχετίζεται δηλαδή, με τις διαφοροποιήσεις στις οποίες υπόκειται το κοινωνικό σύνολο και τις μεταβολές αυτού του συνόλου κατά τη χρονική εξέλιξη του και είναι άμεσα συνυφασμένος δε, με τα διάφορα θεσμικά όργανα που εμπλέκονται στη διαμόρφωση και διεκπεραίωση της πολιτιστικής πολιτικής. Αυτά τα όργανα αξιολογούν τα αποτελέσματα και διαμορφώνουν του σκοπούς και τους στόχους σε κάθε επίπεδο πολιτικής εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό.

Τέταρτος παράγοντας είναι η **«πολιτική που ασκείται στο χώρο»** και αυτό γιατί η πολιτιστική πολιτική όπως ήδη έχουμε πει είναι ένα κομμάτι της ολοκληρωμένης πολιτικής που ασκείται από τα θεσμικά όργανα μιας περιοχής – χώρας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η εκάστοτε αναπτυξιακή πολιτική που ασκείται στο χώρο να επηρεάζει άμεσα και τον αναπτυξιακό σχεδιασμό και την πολιτιστική πολιτική. Οι απόψεις για τον τουρισμό, την εκπαίδευση, και το περιβάλλον είναι χαρακτηριστικά πολιτικής που επηρεάζουν και εμπλέκονται στη διαμόρφωση των σκοπών της πολιτιστικής πολιτικής άμεσα και καθολικά.

Πέμπτος και τελευταίος παράγοντας του προσδιορισμού των σκοπών της πολιτιστικής πολιτικής είναι και ο **«παράγοντας της διεθνούς εμπειρίας μιας περιοχής»**. Οι σχέσεις της περιοχής με τους Διεθνείς Οργανισμούς, οι συμβάσεις που δεσμεύουν τα κράτη - μέλη, η ανταλλαγή εμπειριών και οι συζητήσεις παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στον καθορισμό των σκοπών της εθνικής και περιφερειακής πολιτικής. Αυτό συμβαίνει γιατί μέσα από τις σχέσεις αυτές, διευρύνεται ο χώρος και η πολιτιστική πραγματικότητα κάθε

τόπου γίνεται πόλος έλξης διεθνούς ενδιαφέροντος. Σχεδιάζονται πολιτικές που περικλείουν την κάθε πολιτιστική ταυτότητα, δημιουργώντας ένα παγκόσμιο δίκτυο πολιτιστικής κληρονομιάς και πολιτιστικού γίγνεσθαι.

1.2.2. ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως ήδη αναφέραμε σε σχετική ενότητα, (Παράγοντες που Προσδιορίζουν την Πολιτιστική Πολιτική) για να μπορέσουμε να σχεδιάσουμε και να εφαρμόσουμε μια πολιτιστική πολιτική, πρέπει να προσδιορίσουμε τους σκοπούς και στόχους, που επηρεάζονται και καθορίζονται, όπως είδαμε, κάθε φορά μέσα από διάφορα κοινωνικοϊστορικά πολιτικά δεδομένα. Για ποιους όμως σκοπούς και στόχους μιλάμε; Τι θέλουμε να πετύχουμε μέσα από τη συγκρότηση μιας πολιτιστικής πολιτικής; Που αποσκοπούμε; Ποιες ανάγκες ικανοποιούμε;

Με βάση τον ορισμό που δώσαμε για την πολιτιστική πολιτική,¹⁴ τα δεδομένα που την επηρεάζουν κάθε φορά και τις διαφοροποιήσεις που μπορεί να παρουσιάζονται σε ιστορικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο μέσα από δομές με διαφορετική πολιτική και ανάγκες, θα λέγαμε ότι σε μια βάση δεδομένων στις περισσότερες χώρες του κόσμου, οι **σκοποί** που αφορούν και δημιουργούν την ανάγκη για την μελέτη μιας πολιτιστικής πολιτικής είναι η **συντήρηση**, η **προώθηση** και η **διάδοση** των πολιτιστικών αγαθών.

Με βάση λοιπόν αυτούς τους τρεις πολύ βασικούς και σημαντικούς σκοπούς, η πολιτιστική πολιτική έρχεται να **προστατέψει την πολιτιστική κληρονομιά** ενός τόπου, να **ενισχύσει την καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία** του τόπου, αλλά και να

¹⁴ Δες κεφ.1 εν. 2 «Τι είναι Πολιτιστική Πολιτική» σελ

ανατροφοδοτήσει, να διευρύνει τη συμμετοχή των πολιτών στην πολιτιστική ζωή του τόπου.

α. Η προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς,¹⁵ είναι ένα θέμα που απασχολεί τη διεθνή κοινότητα σε μεγάλο βαθμό, και ιδιαίτερα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, μέσω διαφόρων Διεθνών Οργανισμών.¹⁶

Οι οργανισμοί αυτοί βοηθούν σε δυο επίπεδα: αρχικά όσον αφορά την δημιουργία πολιτιστικής πολιτικής, αφού είναι αυτοί που καθιέρωσαν γενικές αρχές, συστάσεις, διακηρύξεις και ψηφίσματα για τη θέσπιση κανόνων νομικού χαρακτήρα των Διεθνών Συμβάσεων¹⁷ με στόχο την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς, και δεύτερον όσον αφορά την εκτέλεση έργων για την συντήρηση και αποκατάσταση χώρων με ιστορικό ενδιαφέρον χορηγώντας οικονομική και τεχνική υποστήριξη.

Με την καθιέρωση των Συμβάσεων αυτών από τους οργανισμούς, δημιουργήθηκε ένα διεθνές νομικό πλαίσιο προστασίας και εδραιώθηκε η δύναμη της διεθνούς κοινότητας στη νομιμοποίηση και καθιέρωση κανόνων

¹⁵ Ο όρος Πολιτιστική Κληρονομιά έχει σήμερα μια ευρύτερη έννοια, και εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα στοιχεία. Η πολιτιστική κληρονομιά χωρίζεται σε κατηγορίες όπως την 1) υλική κληρονομιά που χωρίζεται σε επιμέρους δυο κατηγορίες αγαθών, α) τα κινητά και β) τα ακίνητα αγαθά, 2) τη βιομηχανική κληρονομιά και 3) την άυλη κληρονομιά. Η υλική κληρονομιά περιλαμβάνει τα κινητά αγαθά που έχουν να κάνουν με την καθημερινότητα και είναι τα διάφορα έργα τέχνης, τα γραπτά μνημεία, τα αρχαιολογικά ευρήματα παντός είδους κ.α., ενώ τα ακίνητα αγαθά είναι οι αρχαιολογικοί και ιστορικοί χώροι, τα οικιστικά σύνολα κ.α.. Η βιομηχανική κληρονομιά είναι κατάλοιπα της βιομηχανικής ή προβιομηχανικής ανάπτυξης και η άυλη κληρονομιά είναι η γλώσσα, οι παραδόσεις, τα ήθη και έθιμα, η μουσική κ.α..

¹⁶ Διεθνείς Οργανισμοί: UNESCO, το Συμβούλιο της Ευρώπης, μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ιδιωτικές Πρωτοβουλίες, Ευρωπαϊκή Ένωση. Περισσότερες πληροφορίες δες κεφ.1 εν.7.

¹⁷ Διεθνείς Συμβάσεις: Σύμβαση για την Προστασία της Παγκόσμιας Φυσικής και Πολιτιστικής Κληρονομιάς της UNESCO, Συμβούλιο για την Προστασία της Ευρωπαϊκής Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς του Συμβουλίου της Ευρώπης κ.α.

Δικαίου, που θα ρυθμίζουν τα θέματα που αφορούν την προστασία των πολιτιστικών αγαθών.¹⁸

Δεν είναι όμως μόνο οι Διεθνείς Οργανισμοί που ασχολούνται και εξετάζουν θέματα πολιτιστικής κληρονομιάς. Το κάθε Κράτος είναι αυτό που έχει τον κύριο λόγο γιατί είναι αυτό που έχει την κυριότητα στα αγαθά της πολιτιστικής κληρονομιάς. Έτσι το κράτος είναι αυτό που θα πρέπει με βάση τις Διεθνείς Διατάξεις να θεσπίσει την κατάλληλη νομοθεσία και να δημιουργήσει τον κατάλληλο διοικητικό μηχανισμό που θα αναλάβει να οργανώσει, να εποπτεύσει και να χρηματοδοτήσει τον πολιτιστικό προγραμματισμό της πολιτιστικής πολιτικής που έχει διαμορφωθεί.

Ο πολιτιστικός προγραμματισμός του κράτους μπορεί να αναλυθεί σε μια σειρά από διαδοχικές διαδικασίες που αφορούν την ανεύρεση, την καταγραφή, την αρχειοθέτηση, την επιστημονική μελέτη, τη συντήρηση, την αποκατάσταση, τη βελτίωση και την ανάδειξη των αγαθών της πολιτιστικής κληρονομιάς. Αυτές οι διαδικασίες είναι το εφελτήριο για τη διάδοση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς, που αποτελεί επιδίωξη της πολιτιστικής πολιτικής. Με αυτό τον τρόπο γίνονται ευρύτερα γνωστά τα χαρακτηριστικά της πολιτιστικής ταυτότητας του τόπου, ενώ γίνεται προσιτή και γνωστή στον κόσμο ώστε να τύχει ιδιαίτερης εκτίμησης από το κοινωνικό σύνολο της κάθε χώρας.

Ποιος είναι όμως ο λόγος που προστατεύουμε την πολιτιστική κληρονομιά; Με τη διατήρηση και την προβολή των μνημείων της κληρονομιάς κάθε τόπου, επιδιώκεται η συντήρηση της εθνικής ιστορικής μνήμης, η μεταβίβαση αυτής στις επόμενες γενεές και τονίζεται επιπλέον η ιδιαίτερη πολιτιστική φυσιογνωμία και ιστορία του κάθε τόπου.

¹⁸ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: Ντόρα Κόνσολα, «Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς», εκδ.: Παπαζήσης, Αθήνα 1995.

Σημαντικός, επίσης, λόγος της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς είναι τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν, λόγω του τουριστικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει. Τα ιστορικά μνημεία αποτελούν από μόνα τους έναν από τους βασικότερους παράγοντες τουριστικής κίνησης σε ένα χώρο και αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει μεγάλη προβολή και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην παγκόσμια τουριστική αγορά για τη χώρα.

β. Όσον αφορά την **ενίσχυση της καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας** ως πολιτιστικού αγαθού, αποτελεί έναν από τους κύριους σκοπούς της πολιτιστικής πολιτικής, παράλληλα όμως αυτό κρύβει και πολλούς κινδύνους.

Η πολιτεία πρέπει και μπορεί να βοηθήσει την ανάπτυξη αυτού του τομέα. Πρέπει όμως να το κάνει με τέτοιο τρόπο ώστε η βοήθεια αυτή να μην χρησιμοποιηθεί ως μέσο προπαγάνδας ούτε από την πλευρά της πολιτείας αλλά ούτε από την πλευρά των ίδιων των καλλιτεχνών. Συνεπώς η πολιτική που θα πρέπει να ασκηθεί σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να είναι τέτοια που θα καλύπτει όλες τις μορφές καλλιτεχνικής και πνευματικής δημιουργίας χωρίς να κατηγοριοποιεί, να αποκλείει ή να στιγματίζει. Θα πρέπει να είναι μια ενιαία πολιτική αντικειμενική και καθολική που θα προσδιορίζει τα δικαιώματα των καλλιτεχνών αλλά και τις υποχρεώσεις αυτών, ώστε να υπάρχει μια συλλογική δουλειά προς την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτιστικού πλούτου του κράτους.

γ. Τέλος, όσον αφορά τη **διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών**, σε μια δημοκρατική εποχή όπου οι πολίτες απολαμβάνουν τα πλεονεκτήματα όπως την ελευθερία βούλησης και σκέψης, και σε μια συμμετοχική δημοκρατία, η πολιτιστική πολιτική που θα ασκείται θα πρέπει να εξασφαλίζει την ικανότητα και το δικαίωμα όλων των πολιτών να κατανοήσουν και να αφομοιώσουν τα πολιτιστικά αγαθά του τόπου τους, μέσα από την κοινωνική συμμετοχική διαδικασία. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ανόδου της πολιτιστικής

στάθμης της κοινωνίας με την πνευματική και καλλιτεχνική καλλιέργεια των πολιτών της.

Η αντίληψη ότι η κουλτούρα¹⁹ ανήκει και απολαμβάνεται μόνο από αυτούς που την υπηρετούν, έχει πλέον εγκαταλειφθεί και τη θέση της πήρε η άποψη ότι όλοι έχουν το δικαίωμα στην πολιτιστική κληρονομιά, όλοι μπορούν να απολαμβάνουν τα πολιτιστικά αγαθά και το κάθε κοινωνικό σύνολο που αποτελείται από όλα τα κοινωνικά στρώματα μπορεί να επηρεάσει την πολιτιστική πραγματικότητα.

Μέσω αυτής της διαπίστωσης, αναπτύχθηκαν δυο ιδέες – απόψεις, διαφορετικές μεταξύ τους, που όμως συμβάλλουν στην πολιτιστική ανάπτυξη και στην καθιέρωση μιας πολιτιστικής πολιτικής που τη χαρακτηρίζει η δημοκρατία και η συμμετοχή του πολίτη. Οι δυο αυτές απόψεις είναι ο **πολιτιστικός εκδημοκρατισμός** και η ιδέα της **πολιτιστικής δημοκρατίας**.

Ο πολιτιστικός εκδημοκρατισμός είναι μια άποψη από τη δεκαετία του '60, που ακολουθείται μέχρι σήμερα, και αναφέρεται στους σκοπούς που προσδιορίζουν την πολιτιστική πολιτική σε αρκετές χώρες. Η άποψη του πολιτιστικού εκδημοκρατισμού θεωρεί ότι τα αγαθά υψηλής τέχνης παρουσιάζουν μια εκπολιτιστική αξία, επομένως είναι ανάγκη να γίνουν κτήμα του κάθε κοινωνικού συνόλου, πέρα από κοινωνικούς, γεωγραφικούς και οικονομικούς φραγμούς.

Το πρόγραμμα του πολιτιστικού εκδημοκρατισμού αναφέρεται σε διάφορα μέτρα που βοηθούν στη διάδοση των πολιτιστικών αγαθών σε όλους, περιορίζοντας τις κοινωνικές ανισότητες. Τα μέτρα αυτά είναι: **η διασπορά των πολιτιστικών αγαθών** σε μια χωροταξική δομή που θα καλύπτει ένα ευρύ φάσμα χώρου και

¹⁹ Με τον όρο κουλτούρα αναφερόμαστε στην κοινωνική κληρονομιά του ανθρώπου. Σύμφωνα με τον Weber, ο όρος κουλτούρα δηλώνει τον μη – υλικό ή πνευματικό πολιτισμό. Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Δ. Γ. Τσαούση, Αθήνα 1984.

τόπου, **η εκπαίδευση του κοινωνικού συνόλου** για καλύτερη κατανόηση του πολιτισμού του, **η οικονομική βοήθεια** κ.α..

Η δεύτερη σχετική ιδέα, είναι η ιδέα της πολιτιστικής δημοκρατίας, που εμφανίσθηκε την δεκαετία του '70.²⁰ Μια πρώτη άποψη της πολιτιστικής δημοκρατίας είναι η κατάργηση της ιεράρχησης και της διαβάθμισης των πολιτιστικών αγαθών και αξιών. Απορρίπτει δηλαδή την κατηγοριοποίηση σε εκλεπτυσμένη ανώτερη (ελίτ) και κατώτερη (λαϊκή) κουλτούρα. Θεωρεί ότι η κουλτούρα και τα πολιτιστικά αγαθά ενός τόπου είναι κεκτημένα όλων και πρέπει να τα υπηρετούν και να τα απολαμβάνουν όλοι ανεξαιρέτως. Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει καθολική συμμετοχή στη διαδικασία διαμόρφωσης ιδεών, ενώ επιτυγχάνεται η αυτοέκφραση, η δημιουργικότητα και η πρόσβαση στη γνώση.

1.2.3. ΜΕΣΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η πολιτιστική πολιτική δεν είναι μια ιδέα που απλώς υπάρχει. Όπως έχουμε δει, η πολιτιστική πολιτική είναι όλο εκείνο το σύστημα που είναι υπεύθυνο για τη διάδοση και την ενίσχυση του πολιτιστικού φαινομένου και θέτει διάφορους στόχους για την επίτευξη των σκοπών της. Οι σκοποί αυτοί, όπως είδαμε δεν είναι αυθαίρετοι, αλλά συγκεκριμένοι και για να μπορέσουν να υλοποιηθούν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί κάποιο πλέγμα μέσων το οποίο περιλαμβάνει την αξιοποίηση του αναγκαίου προσωπικού, την κατάλληλη οργανωτική διάθρωση, τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους και τη σύγχρονη κοινωνική και τεχνολογική υποδομή.

Παράλληλα, το σύστημα, στα μέσα που χρησιμοποιεί, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει και τις θεσμικές ρυθμίσεις, νόμους και διατάξεις κάτω από τις οποίες ορίζει την εκάστοτε πολιτιστική πολιτική. Τα κύρια μέσα που αφορούν την υλοποίηση της πολιτιστικής

²⁰ Διατυπώνεται με σαφήνεια στη Διακυβερνητική Διάσκεψη της UNESCO στο Ελσίνκι (1972). Περισσότερα βλέπε: J. Simpson, «Towards a Cultural Democracy», Strasbourg 1976.

πολιτικής είναι πέντε και είναι τα **θεσμικά μέσα**, τα **οργανωτικά μέσα**, τα **οικονομικά μέσα**, τα **μέσα πολιτιστικής υποδομής** και τα **μέσα διάδοσης πολιτιστικών αγαθών**.

Ως **θεσμικά μέσα** εννοούμε όλα εκείνα τα στοιχεία που απαρτίζουν τους θεσμούς όπως είναι οι νόμοι, τα εκτελεστικά όργανα, οι αποφάσεις και γενικά ό,τι έχει να κάνει με τη λειτουργία του θεσμικού συστήματος του κράτους. Τα θεσμικά μέσα είναι αυτά που καθορίζουν τις σχέσεις κράτους – πολίτη, ενώ αναπτύσσουν και διαμορφώνουν ή εκσυγχρονίζουν τις δράσεις του κράτους προς τους πολίτες του. Επίσης, τα θεσμικού χαρακτήρα μέσα είναι αυτά που αναφέρονται στις διαδικασίες ανάπτυξης πολιτιστικών δραστηριοτήτων, στις ρυθμίσεις για διάφορα πολιτιστικά θέματα, όπως τους όρους διάδοσης των πολιτιστικών αγαθών, την καθιέρωση θεσμών πολιτιστικού τομέα, την ίδρυση πολιτιστικών φορέων, τη προστασία μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και γενικά σε θέματα που αφορούν τους άξονες στους οποίους κινείται η πολιτιστική πολιτική.

Τα **οργανωτικά μέσα** που αφορούν τους φορείς που οργανώνουν και διοικούν τα διάφορα πολιτιστικά προγράμματα αλλά και τις πολιτιστικές δραστηριότητες, είναι από τα πιο σημαντικά μέσα για την εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής. Οι **περιφερειακές** και **κεντρικές υπηρεσίες**, που προσφέρονται από το κράτος, υποβοηθούνται μέσα από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, καθώς επίσης και από αντιπροσωπευτικά όργανα, τα οποία αλλάζουν κάθε φορά ανάλογα με τις ανάγκες της πολιτιστικής πολιτικής, τις συνθήκες που επικρατούν, τους χώρους που καλούνται να υπηρετήσουν, και γενικότερα από το κλίμα που επικρατεί όσον αφορά τις πολιτιστικές ανάγκες των πολιτών.

Βασικό επίσης μέσο για τη διεξαγωγή μιας αποτελεσματικής πολιτιστικής πολιτικής είναι οι **οικονομικοί πόροι**. Χωρίς την ύπαρξη σημαντικών οικονομικών παροχών οι δαπάνες για τον πολιτιστικό τομέα δεν θα είχαν οικονομικό αντίκρισμα και δεν θα

μπορούσαμε να μιλάμε για την λειτουργία μιας πολιτιστικής πολιτικής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να χρειάζεται να βρίσκουμε κάθε φορά οικονομικούς πόρους που θα επιτρέπουν την υλοποίηση των πολιτιστικών προγραμμάτων και θα καλύπτουν το φάσμα της πολιτιστικής πολιτικής (χορηγίες)²¹. Αυτοί οι οικονομικοί πόροι μπορεί να καλύπτονται από το κράτος, τα διάφορα ιδρύματα, το ιδιωτικό τομέα, τα ιδρύματα πολιτιστικών θεμάτων κ.α..

Η **υποδομή** είναι ένα πολύ σημαντικό, επίσης, μέσο για τη διεξαγωγή της πολιτιστικής πολιτικής. Η υποδομή είναι αυτή που εξασφαλίζει την ύπαρξη των κατάλληλων μέσων και χώρων για τη λειτουργία των θεσμών, όπως η εκπαίδευση, η βιομηχανία, η πολιτιστική δημιουργία, κ.α.. Όσον αφορά τους θεσμούς που έχουν να κάνουν με τον πολιτισμό, είναι κυρίως υποδομές που στηρίζουν τη διατήρηση του, τη διάδοση του και τη δημιουργία του. Τέτοιες υποδομές είναι χώροι καλλιτεχνικής δημιουργίας και καλλιτεχνικής εκπαίδευσης, τα μουσεία, οι αίθουσες πολιτιστικών εκδηλώσεων, τα πολιτιστικά πάρκα, οι αρχαιολογικοί χώροι, και κάθε τόπος και μέρος που προάγει και συντηρεί τον πολιτισμό.

Έτσι, αποτέλεσμα της σωστής χρήσης των χωροταξικών υποδομών και των θεσμικών οργάνων, είναι η διαμόρφωση μιας θετικής εικόνας, που συνεισφέρει στην αύξηση του βαθμού της ελκυστικότητας των περιοχών σε επιχειρήσεις και τουρισμό.

Τελευταίο μέσο για τη σωστή λειτουργία της πολιτιστικής πολιτικής είναι η **διάδοση των πολιτιστικών αγαθών του τόπου** στους πολίτες του αλλά και στο ευρύ κοινό. Η χρησιμοποίηση της τεχνολογίας μαζί με τα παραδοσιακά μέσα²² στο πλαίσιο της πολιτιστικής διάδοσης έχει φέρει θεαματικά αποτελέσματα. Ο πολιτισμός κάθε τόπου είναι αυτός που προσδιορίζει την ταυτότητα του, το παρελθόν του και το μέλλον του.

²¹ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις χορηγίες βλέπε: Μ. Σκαλτσά «Η Χορηγία των Τεχνών», Αθήνα 1992, ΟΜΕΠΟ. Θ. Κουτούπης «Χορηγία» Αθήνα Γαλαίος 1996.

²² Εκπαίδευση, Πολιτιστικά Κέντρα, Βιβλιοθήκες, Μουσεία, Πινακοθήκες, Μνημεία και Αρχαιολογικοί Χώροι.

Δείχνει το χαρακτήρα της περιοχής και είναι από τους σημαντικούς παράγοντες προσέλκυσης επισκεπτών και οικονομικών ωφελειών. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι απαραίτητο να υπάρχει σωστή και διαρκής διάδοση του πολιτισμού, τόσο στην κοινωνία στην οποία ανήκει όσο και στον έξω κόσμο.

1.3. Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΣΤΟ ΔΟΜΗΜΕΝΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Οι ραγδαίες αλλαγές, αλλά και οι μετασχηματισμοί τόσο στον Ευρωπαϊκό όσο και στον Ελληνικό κοινωνικό ιστό, είχαν σαν αποτέλεσμα να αλλοιωθεί σε μεγάλο βαθμό το αστικό πλαίσιο που δημιούργησαν και μέσα στο οποίο αναπτύχθηκαν και εκφράστηκαν παλαιότερες κοινωνικές δομές.

Στα πλαίσια της γενικής αυτής αλλοίωσης εντάσσονται και οι ειδικότερες αλλαγές που παρατηρούνται στο αστικό δομημένο περιβάλλον και πιο συγκεκριμένα στην αρχιτεκτονική και οικιστική φυσιογνωμία της πόλης, αφού αυτή είναι που δίνει και το πολιτιστικό στίγμα της κάθε πόλης. Κάθε φορά που η πολιτιστική κληρονομιά, οι αρχιτεκτονικές μνήμες, η κουλτούρα αρχίζουν να χάνονται, να αλλοιώνονται και να απομακρύνονται από την παράδοση, βλέπουμε να υιοθετούνται στάσεις που αφορούν την προστασία της παράδοσης αυτής. Παρόλα αυτά όμως βλέπουμε πολλές φορές και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια να υπάρχει μια παραποίηση του αληθινού, μια στροφή προς το μιμητισμό και στην προσπάθεια αναπαραγωγής παλαιών μορφών, έξω από το χώρο και το χρόνο.

Αυτή η στάση βλέπουμε ότι οδήγησε, και ειδικά στον Ελληνικό χώρο, στο διαχωρισμό της πολιτιστικής κληρονομιάς από τις κοινωνικές σχέσεις και τις συνθήκες που τη γέννησαν (κουλτούρα, παράδοση).

Ειδικότερα σε μεγάλο βαθμό και σε αρχικό στάδιο οι προσπάθειες προστασίας του αστικού κέντρου δεν συνδέθηκαν και δεν έλαβαν υπόψη τις ανάγκες των κατοίκων των μεγαλουπόλεων,

αλλά ούτε την ανάγκη για τη διατήρηση κατοικιών σε παραδοσιακούς οικισμούς.

Πολλά θεσμικά μέτρα του αρχικού σταδίου προστασίας, θεωρούσαν ότι προστάτευαν την παράδοση μόνο όταν αυτή έμπαινε σε ειδικούς χώρους φύλαξης (μουσεία – αρχαιολογικούς χώρους), και όχι στην διαφύλαξη και προστασία αυτών, μέσα στο κοινωνικό σύνολο που ανήκουν.

Παράδειγμα η διαφύλαξη και η προστασία των ελληνικών παραδοσιακών οικισμών, που δεν αποτέλεσε πεδίο έρευνας για τις συγκεκριμένες περιοχές, αλλά απλή μίμηση των ξένων προτύπων πολιτικής για τα αστικά κέντρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα πολλές φορές η διαδικασία προστασίας να χάνει το νόημα της και να δίνει τη θέση της στη σταδιακή υποβάθμιση των περιοχών με πολιτιστική παράδοση και, δυστυχώς, πολλές φορές και στην ίδια την κατεδάφιση τους.

«Ανανέωση, ανάπλαση, ανακατασκευή, επαναχρησιμοποίηση, αναπροσαρμογή, επανάκτηση, επανεκατάκτηση, αποκατάσταση, αναβίωση, αναζωογόνηση, βελτίωση, ευπρεπισμός, εξυγίανση, εκσυγχρονισμός», είναι μερικοί από τους όρους, οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να χαρακτηρίσουν καθένας, μια άλλη άποψη προστασίας, με διαφορετική προθεσμιακή τοποθέτηση και στόχους και διαφορετικό τρόπο παρέμβασης.²³

Όλοι αυτοί οι όροι υποδηλώνουν και μια πληθώρα αιτίων, που μπορούν να προκαλέσουν πολεοδομική παρέμβαση, η οποία αποσκοπεί στην προστασία του κτισμένου περιβάλλοντος.

Κατά τον Δ. Φιλιππίδη οι όροι που χαρακτηρίζουν τις πολεοδομικές παρεμβάσεις μπορούν να αντιδιασταλλούν σε δύο ζεύγη: «ανάπλαση – εξυγίανση και προστασία – αξιοποίηση.

Το πρώτο ζεύγος αναφέρεται σε καταστάσεις με έκδηλα αρνητικούς δείκτες (κοινωνικοοικονομικά φαινόμενα, υποβαθμισμένο

²³ Σήλια Νικολαΐδου, «Η Κοινωνική Οργάνωση του Αστικού Χώρου», Παπαζήση Αθήνα 1993, σελ.357.

χτισμένο περιβάλλον, λειτουργικές ελλείψεις), ενώ το δεύτερο αναφέρεται σε καταστάσεις όπου είτε απειλείται το «ιδιαιτερο κάλλος» μιας περιοχής είτε έχει παραμεληθεί – αγνοηθεί η ύπαρξή της [...] Με λίγη περισσότερη προσοχή διαπιστώνουμε ότι είναι αδύνατο να ξεχωρίσουμε την ανάπλαση από την εξυγίανση, όπως είναι δύσκολο να συζητάμε για προστασία, χωρίς να δημιουργούνται αυτόματα εμπλοκές στο ζήτημα της αξιοποίησης [...]. Οι ιδιαίτεροι «όροι» που χρησιμοποιούνται (ανάπλαση ή εξυγίανση, ή ταυτόχρονα) εξυπηρετούν την αγαθοποιό πολιτική παρέμβαση, που ανακατατάσσει, ανανεώνει, συμπληρώνει και εξοπλίζει μια περιοχή, ώστε είτε να ξαναβρεί την παλαιότερη αίγλη της είτε να ξαναγίνει ελκυστική για κατοικία και απασχόληση. Το πρώτο συνδέεται με το ιστορικό βάθος του φαινομένου της πόλης, ως ιδιαίτερο αντικείμενο αναφοράς, ενώ το δεύτερο με την προσέγγιση μιας δικαιότερης κατανομής κοινωνικών παροχών εκεί όπου οι διαφορές είναι έντονες και «επικίνδυνα οξυμένες».²⁴

Λόγω των εννοιολογικών διαφοροποιήσεων που αφορούν την έννοια της προστασίας αλλά και τη σύγχρονη αντίληψη της ανάπλασης, υπάρχουν διαφορετικές απόψεις όσον αφορά τη διατήρηση των πολιτιστικών στοιχείων μιας περιοχής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχουν διαφορές στη θεωρητική τοποθέτηση και στο θεσμικό πλαίσιο που αφορούν τη διατήρηση και την ανάπλαση των ιστορικών μνημείων και των παραδοσιακών οικισμών μιας πόλης. Έτσι έχουμε διαφορετικές απόψεις σε ολόκληρη την Ευρώπη. Στην Ελλάδα βλέπουμε τη δημιουργία της «Χάρτας των Αθηνών»²⁵, που αφορούσε την ανάγκη προστασίας των αρχιτεκτονικών αξιών είτε για μεμονωμένες περιπτώσεις είτε για αστικούς πυρήνες.

²⁴ Σήλια Νικολαΐδου, «Η Κοινωνική Οργάνωση του Αστικού Χώρου», Παπαζήση Αθήνα 1993, σελ.357.

²⁵ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: Σίλια Ξ. Νικολαΐδου, «Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Χώρου, Κοινωνιολογική Ανάλυση των Δομημένων Μορφών Χώρου», Αθήνα 1984 εκ: χχ.

Αντίθετα, στην Ευρώπη επικράτησαν δύο αντιλήψεις οι οποίες ήταν εκ - διαμέτρου αντίθετες μεταξύ τους.

Η πρώτη αντίληψη αναφέρεται στην πλήρη κατεδάφιση των παλαιών χτισμάτων και κατοικιών και κατασκευή νέων (Λονδίνο - Βερολίνο) και η δεύτερη αναφέρεται στην αναστήλωση και αναπαλαίωση των παραδοσιακών αστικών κτιρίων.

Στη συνέχεια και από τη δεκαετία του '60 έχουμε τη διεύρυνση του αστικού κέντρου και την εξάπλωσή του αστικού ιστού προς την περιφέρεια δημιουργώντας νέους αστικούς ιστούς, ενώ αναπτύσσεται η έννοια της συλλογικότερης και συνολικότερης προστασίας του αστικού χώρου.

Παρόλες όμως τις αλλαγές που γίνανε, παρατηρήθηκε σταδιακή υποβάθμιση του ιστορικού κέντρου των μεγαλουπόλεων που αφορούσε και το δομημένο χώρο αλλά και το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον. Η διαπίστωση αυτή στη συνέχεια (δεκαετίες 1970 - 1980) έφερε νέες μελέτες για πολιτικές αντιμετώπισης του φαινομένου. Η προστασία, η αναδιοργάνωση και η καθιέρωση του ιστορικού αστικού κέντρου ήταν πάγιοι στόχοι των κρατών της Ευρώπης. Οι επεμβάσεις, με τους παραπάνω στόχους, σκόπευαν σε μια αναβάθμιση του πλαισίου ζωής και στην προστασία του πολιτιστικού παρελθόντος μέσα στον αστικό ιστό.

Κατά τη δεκαετία 1980 - 1990 αλλάζει πάλι το σκηνικό και παρατηρείται επαναπροσδιορισμός των στόχων και των αντιλήψεων. Τα δομημένα στοιχεία του αστικού χώρου ερευνώνται και χαρακτηρίζονται ως αναπόσπαστα στοιχεία του κοινωνικού περιβάλλοντος. Η προστασία του χώρου παίρνει νέα μορφή και αφορά το σύνολο των στοιχείων που απαρτίζουν το χώρο. Η πολιτική της προστασίας και της ανάπλασης στοχεύει στη διατήρηση του παλαιού και στην συν - λειτουργία του με το νέο. Δίνει πνοή στο ξεχασμένο αστικό κέντρο και τροφοδοτεί νέες αντιλήψεις.

1.4. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΗΣ ΧΩΡΟΣ

Όπως ήδη έχουμε αναφέρει ο σχεδιασμός και η εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής είναι ένα θέμα με το οποίο έχουν ασχοληθεί και ασχολούνται μέχρι σήμερα πολλοί φορείς, από το εκάστοτε κράτος ή τον ιδιωτικό φορέα μέχρι τη διεθνή κοινότητα. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως έχουμε πει, ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά είναι στοιχεία που ανήκουν σε όλους και χρειάζονται την προσοχή και τη φροντίδα όλων των παραγόντων για την καλύτερη αντιπροσώπευση και προστασία τους. Μέσα σε αυτό το κλίμα ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης και προστασίας από το διεθνή χώρο σε όλο τον κόσμο. Με διάφορους διεθνείς οργανισμούς η διεθνής κοινότητα προσπάθησε και προσπαθεί να προστατέψει, να αναδείξει και να προωθήσει τον πολιτισμό και την κληρονομιά κάθε τόπου, μέσα από την εφαρμογή προτάσεων και μέτρων που οι οργανισμοί έχουν θεσπίσει και που το κάθε κράτος υιοθετεί.

Σε αυτή την εργασία θα παρουσιάσουμε περιληπτικά δυο από τους μεγαλύτερους διεθνείς οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στον τομέα του πολιτισμού είτε συνεργαζόμενοι είτε μεμονωμένα, όμως με τον ίδιο πάντα στόχο, την προώθηση και τη διατήρηση του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι οργανισμοί αυτοί είναι η UNESCO και το Συμβούλιο της Ευρώπης.

1.4.1 UNESCO

Το όνομα UNESCO προέρχεται από τον αγγλικό τίτλο *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization* (Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών) και η λειτουργία του οργανισμού ξεκίνησε το 1946.

Ο κύριος σκοπός του οργανισμού διακηρύσσεται στην *Ιδρυτική του Πράξη* και είναι «να συνεισφέρει στην ειρήνη²⁶ και την ασφάλεια προωθώντας, μέσα από την εκπαίδευση, την επιστήμη και τον πολιτισμό, τη συνεργασία ανάμεσα στα έθνη με σκοπό να εξασφαλισθεί ο οικουμενικός σεβασμός της δικαιοσύνης, των κανόνων του δικαίου, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, ασχέτως από φυλή, φύλο, γλώσσα ή θρησκεία».

Τα πεδία στα οποία επικεντρώνει τη δράση του ο οργανισμός είναι η εκπαίδευση, η επιστήμη, ο πολιτισμός, η επικοινωνία και οι κοινωνικές επιστήμες. Στην παρούσα εργασία θα αναλύσουμε το πεδίο και το έργο του οργανισμού που αφορά τον Πολιτισμό.

Το πολιτιστικό πεδίο του οργανισμού αν και δεν απορροφά, μεγάλο ποσοστό του προϋπολογισμού τους είναι εξαιρετικά δραστήριο και έχει υλοποιήσει χιλιάδες πολιτιστικά προγράμματα ως σήμερα. Επίκεντρο αυτών των προγραμμάτων είναι «Ο σεβασμός της πολιτιστικής ταυτότητας κάθε κοινωνίας, που αποσκοπεί στη διάσωση της αυθεντικότητας της και η αύξηση των ανταλλαγών ανάμεσα στους πολιτισμούς της γης, που αποσκοπεί στον αλληλοεμπλουτισμό τους».²⁷

²⁶ Η UNESCO δίνει μεγάλη έμφαση στην επιδίωξη της ειρήνης. Στο Προοίμιο της *Ιδρυτικής Πράξης* της έχει την περίφημη φράση «αφού οι πόλεμοι γεννώνται στο πνεύμα των ανθρώπων. Στο πνεύμα των ανθρώπων πρέπει να οικοδομηθεί και η άμυνα της ειρήνης».

²⁷ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: UNESCO «*Culture and the Future*», Paris 1985.

Μέσα από τις εργασίες του οργανισμού για τη συνειδητοποίηση της σπουδαιότητας των πολιτιστικών αγαθών ως ουσιαστικών παραγόντων κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και σύστασης της ποιότητας ζωής, έγινε αποδεκτό και πρώτιστο μέλημα της κάθε κοινωνίας η ανάγκη για προστασία, γνωριμία και διάδοση των πολιτιστικών αγαθών και της ιδιαίτερης πολιτιστικής ταυτότητας. Η δραστηριότητα της UNESCO με τα διάφορα προγράμματα, επικεντρώνεται σε δυο βασικές στρατηγικές προτεραιότητες: στην πολιτιστική ανάπτυξη και στην προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η UNESCO έχει επανειλημμένα τονίσει και υπερασπίσει τη σημασία της πολιτιστικής διάστασης της ανάπτυξης, καθώς και την ανάγκη για οργάνωση της διοίκησης του πολιτιστικού τομέα, μέσα από τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πολιτιστικής πολιτικής η οποία θα βρίσκεται σε σχέση αλληλεξάρτησης και αλληλεπίδρασης με την κοινωνικοοικονομική πολιτική.

Όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά²⁸, η UNESCO στην ιδρυτική της Πράξη προβλέπει ότι ένας από τους σκοπούς της είναι «να διατηρήσει, να αυξήσει και να διαδώσει τη γνώση, προωθώντας τη συντήρηση και την προστασία της παγκόσμιας κληρονομιάς σε βιβλία, έργα τέχνης και άλλα μνημεία ιστορικού ή επιστημονικού ενδιαφέροντος και συστήνοντας στους ενδιαφερόμενους λαούς τις αναγκαίες διεθνείς συμβάσεις». Με βάση αυτόν το σκοπό η UNESCO έχει βοηθήσει πολύ και αποτελεσματικά στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η λειτουργία του οργανισμού βοήθησε στο να συνομολογηθούν διεθνείς συμβάσεις και να υιοθετηθούν συστάσεις οι οποίες δημιούργησαν το κατάλληλο νομικό πλαίσιο για διεθνή προώθηση της συνεργασίας σε θέματα προστασίας και διάδοσης του πολιτισμού ανά τα έθνη.

²⁸ Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: δελτία UNESCO «World Cultural Heritage» «Panorama», «UNESCO Sources», «The World Heritage Newsletter» και UNESCO «Culture and the Future», Paris 1985.

1.4.2 ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 και υπήρξε ο πρώτος οργανισμός στην Ευρώπη, ενώ σήμερα είναι ο μεγαλύτερος, αφού σε αυτόν συμμετέχουν σχεδόν όλες οι χώρες της ευρωπαϊκής ηπείρου. Για να μπορέσει μια χώρα να ενταχθεί στον οργανισμό αυτό θα πρέπει να πληροί προϋποθέσεις όπως την τήρηση των θεμελιωδών δημοκρατικών αρχών.²⁹

Τα κύρια όργανα του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι η Κοινοβουλευτική Συνέλευση (ευρωκοινοβούλιο), η Επιτροπή Υπουργών (υπουργείο εξωτερικών) και η Γραμματεία (1200 άτομα από διάφορες χώρες).

Τα πεδία δράσης του Συμβουλίου της Ευρώπης συναντούνται σε πολλούς τομείς. Τα πιο βασικά και κύρια είναι:

- Τα ανθρώπινα δικαιώματα
- Η επικοινωνία και τα μέσα μαζικής ενημέρωσης
- Τα κοινωνικά και οικονομικά δικαιώματα
- Η εκπαίδευση
- Ο πολιτισμός και η κληρονομιά
- Ο αθλητισμός
- Η νεολαία
- Η τοπική δημοκρατία
- Το περιβάλλον
- Η νομική συνεργασία

Ο πολιτιστικός τομέας του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει πολύ μεγάλη σπουδαιότητα αυτή τη στιγμή, με σκοπούς και προγράμματα που καλύπτουν κύρια θέματα όπως την πολιτιστική συνεργασία, την πολιτιστική κληρονομιά και ταυτότητα και την πολιτιστική ανάπτυξη μεταξύ των κρατών μελών του Συμβουλίου.³⁰

²⁹ Για τους σκοπούς και για τη δράση του Συμβουλίου βλέπε: Council of Europe, *Achievements and Activities, Strasbourg 1993*.

³⁰ Διακηρύξεις όπως του Βερολίνου το 1984, και η Διακήρυξη του Άμστερνταμ το 1975, καθορίσανε σε μεγάλο βαθμό τις μετέπειτα ασχολίες και δεσμεύσεις του

Τα προγράμματα του Συμβουλίου αντανακλούν τις αντιλήψεις και τις ανάγκες των κρατών μελών στη συγκεκριμένη περίοδο που εκτελούνται. Τα προγράμματα που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα είναι τα εξής:

- 1.** Πρόγραμμα για την Πολιτιστική Ανάπτυξη των Πόλεων (1978 – 1983) γνωστό ως πρόγραμμα των 21 Πόλεων. Κεντρικό θέμα ήταν η εφαρμογή της Πολιτιστικής Δημοκρατίας.³¹
- 2.** Πρόγραμμα αρ. 10. Πολιτιστικές Δυναμικές στην Περιφερειακή Ανάπτυξη (1982 – 1991). Κεντρικό θέμα η Περιφερειακή Πολιτική Ανάπτυξη.³²
- 3.** Προώθηση της δημιουργικότητας μέσω της ανάπτυξης της Πολιτιστικής Βιομηχανίας.³³
- 4.** Πολιτισμός και επικοινωνία.³⁴

Επιπλέον από τις αρχές της δεκαετίας του '90 τέθηκαν σε εφαρμογή και είναι ακόμα σε ενέργεια τα εξής προγράμματα:

- 1.** Η αξιολόγηση της Πολιτιστικής Πολιτικής (εθνικό επίπεδο).
- 2.** Πολιτισμός και Αστικές Γειτονιές, μελέτη για την ανάπτυξη σε υποβαθμισμένες γειτονιές.
- 3.** Προώθηση του Ευρωπαϊκού Κινηματογράφου.
- 4.** Προστασία της Ευρωπαϊκής Κινηματογραφικής Κληρονομιάς.
- 5.** Πολιτιστικές Διαδρομές.

Συμβουλίου της Ευρώπης. Περισσότερες πληροφορίες βλέπε: Council of Europe «Amsterdam Declaration», Strasbourg 1975.

³¹ Βλέπε παρουσίαση του Συνεδρίου της Βρέμης (1983): Council of Europe, «Town and Culture», Bremen Conference, Record, Strasbourg, 1984.

³² Βλέπε: R. Rizzardo, «The Cultural Challenges for Europe's Regions», Council of Europe, Strasbourg 1993.

³³ Βλέπε: Council of Europe, «Proceedings of the Final Conference of Project No 11», «Promotion of Creativity taking into account the development of the culture industries», The Hague, 1986.

³⁴ Βλέπε: P. Beaud, «Community Media», Strasbourg 1981.

1.5. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η Ευρωπαϊκή πραγματικότητα είναι πλέον γεγονός. Η Ελλάδα βρίσκεται σήμερα μέσα σε ένα σύνολο χωρών με κοινούς σκοπούς και στόχους. Διέπεται από νόμους και λειτουργικά συστήματα που είναι αναγνωρίσιμα σε όλες τις χώρες που απαρτίζουν το όραμα της ενωμένης Ευρώπης. Στο πλαίσιο αυτών των νόμων και των κανόνων ιδιαίτερη βαρύτητα και μέριμνα δίνεται σε μια από τις πιο σημαντικές πτυχές της συλλογικής ζωής, τον πολιτισμό και τη διάδοση του, τη διατήρηση του και τη συνέχιση του στο μέλλον. Παρόλα αυτά τα πράγματα δεν ήταν πάντα έτσι.

«Η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, με κύρια ιστορική της κατεύθυνση την οικονομία και το εμπόριο, διεύρυνε το πεδίο της με σκοπό να επιτύχει την ευρύτερη συμμετοχή των πολιτών στην ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι πολιτιστικές πτυχές, παρόλο που λαμβάνονταν υπόψη στις άλλες ενέργειες της Ένωσης, δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης πολιτικής.

Μετά τη θέση σε ισχύ της συνθήκης του Μάαστριχ την 1η Νοεμβρίου 1993, η Ευρωπαϊκή Ένωση διεξάγει πολιτιστικές ενέργειες. Στόχος της είναι να συμβάλει στην «ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών» της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας³⁵. Δύο ακόμη άρθρα της Συνθήκης αναφέρονται στον πολιτισμό. Το ένα αποτελεί τη **νομική βάση** στην οποία στηρίζονται οι διάφορες πολιτιστικές ενέργειες και το άλλο λαμβάνει υπόψη την **πολιτιστική ιδιαιτερότητα** μέσα στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών οικονομικών συναλλαγών. Έτσι, το άρθρο 151³⁶ της Συνθήκης εξουσιοδοτεί την Ευρωπαϊκή Ένωση να χρησιμοποιεί για την υποστήριξη των πολιτιστικών πρωτοβουλιών μέσα όπως 1) το πρόγραμμα Πολιτισμός 2000,³⁷ 2) η δράση πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης και 3) ο ευρωπαϊκός πολιτιστικός μήνας. Ο στόχος της είναι διττός. Δε

³⁵ Βλέπε παράρτημα 2. Άρθρο 3.

³⁶ Βλέπε παράρτημα 2. Άρθρο 151.

³⁷ Βλέπε παράρτημα 3.

συνεισφέρει μόνο στην ανάπτυξη των επιμέρους πολιτισμών των κρατών μελών με σεβασμό στην εθνική και περιφερειακή πολυμορφία, αλλά ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση προωθεί τις ενέργειες συνεργασίας μεταξύ των πολιτιστικών φορέων των διαφόρων κρατών μελών ή συμπληρώνει τις πρωτοβουλίες τους, χωρίς να επιβάλλει όμως στα μέλη της να εναρμονίσουν την πολιτική τους για τον πολιτισμό. Η δράση της Κοινότητας καλύπτει τέσσερις τομείς:

- ❖ βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
- ❖ διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
- ❖ μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
- ❖ καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

Ενθαρρύνεται η συνεργασία με τρίτες χώρες και διεθνείς οργανισμούς και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις πολιτιστικές πτυχές σε όλες τις δραστηριότητές της. Η διαδικασία έγκρισης των πολιτιστικών δράσεων που προτείνονται από την Επιτροπή και βασίζονται στο άρθρο 151, είναι η συναπόφαση (συμφωνία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου των υπουργών), για την οποία απαιτείται ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών.

Ειδικότερα, το άρθρο 87(3)(δ)³⁸ της Συνθήκης επιτρέπει τη χορήγηση ενισχύσεων εκ μέρους των κρατών μελών σε οικονομικούς παράγοντες για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, με την προϋπόθεση ότι συμβιβάζονται

³⁸ Βλέπε παράρτημα 2. Άρθρο 87(3)(δ).

με την κοινή αγορά, δηλαδή εάν δεν νοθεύονται οι κοινοτικοί κανόνες για τον ανταγωνισμό και τις συναλλαγές. Η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον πολιτιστικό τομέα μεταφράζεται σε συγκεκριμένες ενέργειες, τις οποίες διαχειρίζεται η αρμόδια για τον πολιτισμό Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Γενική Διεύθυνση Εκπαίδευσης και Πολιτισμού καθώς και οι άλλες Γενικές Διευθύνσεις που είναι αρμόδιες για πολιτικές με αντίκτυπο στον πολιτισμό. Η Ευρωπαϊκή Ένωση ενθαρρύνει τα διακρατικά σχέδια πολιτιστικού ενδιαφέροντος στα οποία συμμετέχουν φορείς (επιχειρήσεις, ενώσεις, δημόσιες αρχές, τοπικές αυτοδιοικήσεις, πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα...) από διάφορα κράτη μέλη και τρίτες χώρες. Τις περισσότερες φορές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συγχρηματοδοτεί σχέδια τα οποία επιλέγονται κατόπιν πρόσκλησης υποβολής προτάσεων (κατευθυντήριες γραμμές που πρέπει να τηρούν οι συμμετέχοντες), οι οποίες δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Για λόγους αποκέντρωσης η διαχείριση των ευρωπαϊκών χρηματοδοτήσεων είναι δυνατόν να γίνεται από τις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών. Στην περίπτωση αυτή, οι πολιτιστικοί φορείς που συμμετέχουν προέρχονται γενικά από την ίδια περιοχή ή την ίδια τη χώρα. Τα ευρωπαϊκά όργανα μπορούν επίσης να χρησιμοποιήσουν τους κανονισμούς για την ενθάρρυνση πολιτιστικών ενεργειών και έτσι οι πολιτικές που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της καλής λειτουργίας της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, διευκολύνοντας τις οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών, εφαρμόζονται εξίσου και στους ευρωπαϊκούς πολιτιστικούς φορείς.»³⁹

³⁹ Κείμενο του EUROPA. Δραστηριότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Σύνοψη της νομοθεσίας. Ημερομηνία τελευταίας τροποποίησης 24.07.2001. www.E.E.GR/Europa.eu.int/hellas.

1.6. Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Η πολιτιστική πολιτική όπως είδαμε μέχρι τώρα είναι ένας τομέας που αφορά τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε και χρησιμοποιούμε τα πολιτιστικά μας αγαθά. Η πολιτιστική πολιτική αφορά ξεχωριστά κάθε τόπο και χώρο αφού κάθε τόπος και χώρος αποτελεί ξεχωριστό κοινωνικό και περιβαλλοντικό σύνολο. Είναι μια μεμονωμένη διαδικασία στην οποία όμως εμπλέκονται και λειτουργούν πολλοί και διάφοροι τομείς, οι οποίοι αλληλεξαρτώνται και αλληλεπιδρούν.

Ένας από αυτούς τους τομείς και ο πιο βασικός θα λέγαμε είναι και το εκάστοτε κράτος που θεσπίζει νόμους, δημιουργεί πολιτικές και καλλιεργεί στάσεις και τάσεις ξεχωριστές κάθε φορά ανάλογα με τις διάφορες ανάγκες και προτάσεις του διεθνή χώρου αλλά και του ίδιου του κράτους. Το κράτος ή η πολιτεία είναι αυτοί που αφουγκράζονται και καθορίζουν κάθε φορά και τις διάφορες ενασκούμενες πολιτικές οι οποίες θεωρητικά συμφέρουν την εκάστοτε περίοδο. Η κάθε ενασκούμενη πολιτική δεν είναι κάτι που συμβαίνει για μια φορά και μόνο. Η κοινωνία αλλάζει, οι ανάγκες και τα προβλήματα αλλάζουν από καιρό σε καιρό και αυτό αναγκάζει κάθε φορά για νέες πολιτικές που θα καλύπτουν αυτές τις ανάγκες και θα λύνουν αυτά τα προβλήματα.

Μέσα σε αυτές τις ενασκούμενες πολιτικές του κράτους και της πολιτείας, που θα πρέπει να αλλάζουν κάθε φορά και να προσαρμόζονται στην κάθε κοινωνική πραγματικότητα, είναι και η πολιτιστική πολιτική. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως ήδη έχουμε πει, ο πολιτισμός της κάθε περιοχής είναι κάτι που εξελίσσεται, μεταβάλλεται και αποτελεί τα χαρακτηριστικά της κοινωνίας, τη γνώση, το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον της.

Μέσα σε αυτή την προσέγγιση της πολιτιστικής πολιτικής βρίσκονται και οι απόψεις, τάσεις και εργασίες της ελληνικής πραγματικότητας και πολιτικής.

Η πολιτεία μέσα από διεργασίες, πολιτικές και ενέργειες, προσπαθεί να διατηρήσει και να προβάλλει τον πολιτισμικό πλούτο της χώρας μας. Στα παρακάτω δυο υποκεφάλαια παρουσιάζονται οι απόψεις και οι πολιτικές που ασκεί σήμερα η πολιτεία μας για αυτό το τόσο σημαντικό κομμάτι της κοινωνίας μας.

Α) ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ, ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ.

«Στην Ελλάδα η μέχρι τώρα αντιμετώπιση των προβλημάτων που αφορούν την ποιότητα ζωής και ιδιαίτερα το τρίπτυχο «Περιβάλλον – Οικολογία – Ανάπτυξη» σε συνδυασμό με το φυσικό και το δομημένο περιβάλλον, με την «Ανθρωπογεωγραφία» και τις παραγωγικές δραστηριότητες, δεν αντανακλά σε καμία περίπτωση την τεράστια σημασία και την κρισιμότητα τους.

Η βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη της Ελλάδας συμβαδίζει με ιεράρχηση στόχων, παρεμβάσεων και έργων που προωθούν:

- ❖ τη δραστική μείωση των ανισοτήτων ανάμεσα στις «αναπτυγμένες» και «προβληματικές» περιφέρειες, ανάμεσα στο «κέντρο» και την «περιφέρεια».
- ❖ την προστασία, την αποκατάσταση και την ανάπλαση της ταυτότητας και της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας τόσο των πόλεων όσο και των μικρότερων οικισμών. Η ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών και αισθητικών τους πόρων, των πολιτισμικών και ιστορικών τους πόρων, είναι άρρηκτα δεμένη με τη ζωή, την εξέλιξη και την προοπτική με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον των πόλεων και των οικισμών.
- ❖ τη δημιουργία όρων και προϋποθέσεων για να αποκτήσουν τα αστικά κέντρα κοινωνική και παραγωγική συνοχή καθώς και περιβαλλοντική και πολιτισμική ταυτότητα ώστε να υπάρξουν σύγχρονες κοινωνικές υποδομές και δίκτυα ποιότητας ζωής που διασφαλίζουν ευνοϊκές συνθήκες για μια ανθρώπινη ζωή σε μια ανθρώπινη πόλη.

Όλες αυτές οι προκλήσεις και οι δυνατότητες υπάρχουν και απαιτούν θετικές και σύγχρονες απαντήσεις για τη χωροταξική και πολεοδομική ανασυγκρότηση της Ελλάδας στα πλαίσια ενός ολοκληρωμένου Χωροταξικού, Πολεοδομικού και περιβαλλοντικού Σχεδιασμού σε Εθνική και Περιφερειακή κλίμακα».

B) ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ – ΕΡΓΑΣΙΕΣ⁴⁰ ΤΟΥ Υ.ΠΕ.ΧΩ.ΔΕ

Οι δεκαετίες 1950 – 1980 υπήρξαν καθοριστικές για τη διαμόρφωση της χωροταξικής και πολεοδομικής δομής της χώρας και των οικισμών της με συνέπειες, όπως την εξάρτηση της επαρχίας από το κέντρο, την αποδιοργάνωση του παραγωγικού συστήματος της περιφέρειας, την πολεοδομική υπανάπτυξη των πόλεων και των οικισμών που οδήγησαν σε σταδιακή υποβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος έτσι ώστε σήμερα να μιλάμε για υποβαθμισμένες περιοχές σε διάφορα επίπεδα.

Στο δομημένο περιβάλλον λόγω της επιταχυνόμενης ανάπτυξης αλλά και αλλοίωσης διαπιστώνεται μια συστηματική υποβάθμιση στη μορφολογία του. Το σύνολο των ιστορικών, ιδιωτικών αλλά και κοινοχρήστων χώρων χάνει την αξία του, με αποτέλεσμα να βιώνεται η περιβαλλοντική υποβάθμιση και λειτουργική συμφόρηση, η εγκατάλειψη των ιστορικών κέντρων, η υποβάθμιση και εγκατάλειψη των αστικών αρχιτεκτονικών συνόλων και παλιών γειτονιών, η μείωση του πρασίνου και του ελεύθερου χώρου και τέλος την αισθητική ρύπανση του χώρου.

Λόγω του ότι η υποβάθμιση μιας περιοχής ή ενός συνόλου δεν είναι μια πολιτική, υπάρχουν ενέργειες που αποτρέπουν τέτοιου είδους φαινόμενα, που αποτρέπουν δηλαδή τη δημιουργία αστικών περιοχών που καλούνται υποβαθμισμένες, ενώ στις ήδη υπάρχουσες

⁴⁰ Βλέπε: **Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων**, «Η Ελλάδα Οικολογικό και Πολιτισμικό Απόθεμα», δεδομένα, δράσεις, προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα, Ιούλιος 1995.

αλλάζουν τη μορφή και τις εξυγιαίνουν. Οι ενέργειες αυτές έχουν ως στόχο την προστασία της φύσης και του τοπίου από την άναρχη εκμετάλλευση και αλλοίωση του περιβάλλοντος, την ποιοτική αναβάθμιση της ζωής των κατοίκων υποβαθμισμένων και πυκνοδομημένων περιοχών με έργα αισθητικής ανάπλασης, και τέλος τη διατήρηση της αστικής και πολιτιστικής κληρονομιάς.

Με βάση κάποιες συγκεκριμένες ενέργειες που πρέπει να γίνουν σε μια υποβαθμισμένη περιοχή για να μπορέσει να βρει τον χαμένο της χαρακτήρα και τη χαμένη της φυσιογνωμία, η πολιτεία έχει προγραμματίσει μελέτες που αποσκοπούν σε έργα και παρεμβάσεις⁴¹ για την καλύτερη λειτουργία των περιοχών αυτών. Οι ενέργειες αυτές έχουν ως στόχους:

α. Την εξυγίανση και αναβάθμιση του φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος μέσα στον πολεοδομικό ιστό των πυκνοδομημένων αστικών περιοχών με κυρίως εστία παρέμβασης την καρδιά της πόλης, το ιστορικό, διοικητικό και εμπορικό της κέντρο. Η διεύρυνση της παρέμβασης μπορεί και πρέπει να περιλάβει τη διαμόρφωση των ιστορικών πόλων και αξιόλογων χώρων πρασίνου, αναψυχής και κοινωνικής ζωής.

β. Την εξυγίανση και αναβάθμιση των ιστορικών κέντρων των πόλεων μέσα από την ανάπλαση παραδοσιακών συνόλων και αποκατάσταση των ιστορικών μνημείων.

γ. Τον αποκλεισμό ή τον περιορισμό της αισθητικής ρύπανσης σε αστικές περιοχές και ιδιαίτερα στους παραδοσιακούς οικισμούς και στις περιοχές με υψηλή τουριστική κίνηση.

⁴¹ Η Νομοθεσία που προβλέπει ή επιβάλλει την υλοποίηση των παρεμβάσεων αυτών είναι:

Π.Δ 1923

Ν. 1337/83

Ν. 1515/85 (ΠΣΑ)

Ν. 1469/50

Ν. 1450/86 και η «Πράσινη βίβλος για το αστικό περιβάλλον»

Όλες οι ενέργειες⁴² γίνονται με γνώμονα την καλύτερη και πληρέστερη λειτουργία του κοινωνικού συνόλου, της πόλης, του περιβάλλοντος. Το αναμενόμενο όφελος είναι η αποσυμφόρηση και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής στην καρδιά της πόλης, η εξυγίανση της ατμόσφαιρας μέσα από τον εμπλουτισμό του πρασίνου στην πόλη που συνδυάζεται και με την απορρόφηση του θορύβου και η καλή αισθητική των δημοσίων χώρων της πόλης. Μιας πόλης που θα μπορεί να λειτουργήσει με γνώμονα την ανάπτυξη, τη δημιουργία και την αλληλεπίδραση με τους πολίτες της. Μιας πόλης με μέλλον εμπλουτισμένο με τα πολιτιστικά αποθέματα του παρελθόντος.

Ειδικά στην πόλη των Αθηνών αυτά τα πολιτιστικά αποθέματα του παρελθόντος, τα μνημεία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς δεν έχουν τη θέση που τους αρμόζει. Σήμερα, οι αρχαιολογικοί χώροι της Αθήνας είναι κατακερματισμένοι, ασύνδετοι μεταξύ τους και ανέντακτοι στην καθημερινή ζωή, με συνέπεια να χάνεται η ιστορική συνέχεια της πόλης, να χάνεται η ιδέα της Αθήνας στη συνείδηση όσων κατοικούν ή ζουν την εμπειρία αυτής της πόλης. Ενταγμένοι στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας, της πόλης που αποτελεί σήμερα την αιχμή του περιβαλλοντικού προβλήματος της χώρας μας, οι χώροι αυτοί υποβαθμίζονται καθημερινά μέσα σε μια περιοχή που κύρια χαρακτηριστικά της είναι το νέφος, το κυκλοφοριακό και η έλλειψη ελεύθερων και πράσινων χώρων.

Η σημερινή κατάσταση υπαγορεύει την αναγκαιότητα υλοποίησης ενός σημαντικού έργου, προς την κατεύθυνση της αναστροφής πορείας, έργου πνοής για την Αθήνα, με ενέργειες που αποσκοπούν στη συνένωση των αρχαιολογικών χώρων που υπάρχουν στο κέντρο της πόλης σε ένα λειτουργικό και αντιληπτό σύνολο, ένα αρχαιολογικό πάρκο.

⁴² Πληροφορίες σχετικά με τις μελέτες και τις προβλεπόμενες ενέργειες βλέπε: «Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα – Αττική, Στρατηγικός Σχεδιασμός για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη», 22 – 24 Μαΐου 1996 Αθήνα, Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας.

Ο βασικότερος στόχος που επιδιώκεται με την ενέργεια της ενοποίησης των αρχαιολογικών χώρων είναι η αποκατάσταση της ιστορικής συνέχειας της πόλης και η δημιουργία πόλων έλξης για τους Αθηναίους, με την ταυτόχρονη εξασφάλιση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής, σε έναν αναβαθμισμένο πολιτιστικά, περιβαλλοντικά και λειτουργικά χώρο, που θα προβάλλει την ιστορική φυσιογνωμία της Αθήνας.

Η Διασύνδεση και Ενοποίηση Ελεύθερων Χώρων, ιστορικών γειτονιών και αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, είναι ένα έργο που θα αναδείξει το ιστορικό πρόσωπο της Αθήνας, ενώ παράλληλα θα χρησιμοποιηθεί ως μοχλός για τη βελτίωση των περιβαλλοντικών συνθηκών της και την οικονομική της ανάπτυξη.

Στόχοι του προγράμματος είναι η ανάδειξη του πολιτισμικού χώρου της Αθήνας που τον συνθέτουν οι αρχαιολογικοί της χώροι, τα βυζαντινά μνημεία, τα νεοκλασικά κτίρια και τα στοιχεία του τοπίου της, όπως και η σύνδεση τους, με ευρύτερους ελεύθερους χώρους της Αθήνας σε ένα ενιαίο δίκτυο κοινόχρηστων χώρων πολλαπλών δραστηριοτήτων, και η απόδοση στους κατοίκους και επισκέπτες των Αθηνών ενός αισθητά, πολιτιστικά και περιβαλλοντικά αναβαθμισμένου περιβάλλοντος.

Μέσα από τις ενέργειες αυτές, οι αρχαιολογικοί χώροι και τα μνημεία αποκτούν έναν κυρίαρχο χαρακτήρα, αναδεικνύονται και εντάσσονται στη ζωή των Αθηναίων. Αποδίδεται στους κατοίκους της Αθήνας ένα αισθητικό περιβαλλοντικά και πολιτιστικά αναβαθμισμένο ιστορικό κέντρο. Οι ενέργειες αυτές δημιουργούν μια όαση ζωής και πολιτισμού σε μια ανθρώπινη πόλη. Συμβάλλουν στη σύνδεση των πολιτών με την ιστορία της πόλης τους και την εξέλιξη της μέσα στις χιλιετηρίδες της ζωής τους, που λαμπρύνεται από την ακτινοβολία της ως λίκνου του πολιτισμού και της δημοκρατίας. Αναδεικνύουν έναν ανεπανάληπτο πόλο έλξης για ψυχαγωγία, διαδρομές, περιπάτους και εκδηλώσεις, ενώ σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι και σημαντικές πολιτιστικές λειτουργίες εντάσσονται στο συνολικό

πρόγραμμα αναβάθμισης της πόλης, με στόχο να δώσουν μια αναβαθμισμένη Αθήνα, άξια της ιστορία της για τους κατοίκους και τους επισκέπτες της.

Οι χώροι στους οποίους αποσκοπεί η ενοποίηση των αρχαιολογικών χώρων είναι: η Ακαδημία Πλάτωνος, το Δημόσιο Σήμα, η Ιερά Οδός, ο Κεραμεικός, το Θησείο, η Αρχαία Αγορά, η Ρωμαϊκή Αγορά, η Πλατεία Μοναστηρακίου, η Πλάκα, η Ακρόπολη, ο χώρος Μακρυγιάννη, ο Λόφος Μουσών (Φιλοπάππου – Πνύκα – Αστεροσκοπείο), το Ολυμπείο, ο Αρδηττός, το Παναθηναϊκό Στάδιο, το Ζάππειο και η περιοχή του Πολιτιστικού Κέντρου.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ
ΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΟΣ

«ΓΚΑΖΙ – ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ»

ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Το παράδειγμα «Γκάζι – Κεραμεικός» χρησιμοποιείται στη συγκεκριμένη εργασία ως μελέτη που θα μπορούσε να διεξαχθεί για να διαπιστωθεί και ερευνητικά η σχέση της πολιτιστικής με την κοινωνική ανάπτυξη μιας περιοχής.

Στο κεφάλαιο αυτό θα γίνει περιγραφή του τόπου της έρευνας, του τρόπου με τον οποίο προτείνεται να διεξαχθεί η έρευνα αυτή, καθώς επίσης και τα συμπεράσματα που θέλουμε να βγάλουμε.

Στην πρώτη ενότητα του κεφαλαίου θα γίνει μια ιστορική αναδρομή στην περιοχή από την Αρχαιότητα έως σήμερα που θα περιλαμβάνει όμως και αναφορές για την εικόνα της στο μέλλον, όπως αυτή θα προκύπτει μετά τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που έχουν εγκριθεί, βρίσκονται σε εξέλιξη, ή πρόκειται να γίνουν στο εγγύς μέλλον για την αναβάθμιση της περιοχής.

Στη δεύτερη ενότητα του κεφαλαίου θα αναλυθεί ο τρόπος διεξαγωγής της προτεινόμενης έρευνας, καθώς επίσης και τα αποτελέσματα που θέλουμε να βγάλουμε. Θα αναλυθούν, δηλαδή, η προτεινόμενη μεθοδολογία έρευνας (ανάλυση των ερωτηματολογίων) που θα ακολουθηθεί, αλλά και τα συμπεράσματα που θέλουμε να εκμαιεύσουμε μέσα από την έρευνα αυτή.

Στην τρίτη και τελευταία ενότητα του κεφαλαίου, θα αναλυθεί η έρευνα η οποία έγινε στους πολιτιστικούς φορείς – μουσεία της περιοχής, τα οποία εμπλέκονται στο αναπτυξιακό πρόγραμμα, και πιο συγκεκριμένα, στις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται.

2.1. ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

Ο πλούτος της αστικής κληρονομιάς της Ευρώπης είναι εξίσου σημαντικός με την ποικιλομορφία των περιφερειακών τοπίων. Η αστική κληρονομιά αποτελεί αξιόλογο πόρο για την προβολή του Ευρωπαϊκού πολιτισμού σε όλο τον κόσμο, έχει συμβολική αξία, ωστόσο δημιουργεί η ίδια τη μεγαλύτερη απειλή για τον εαυτό της. Για αυτό το λόγο απαιτούνται σημαντικές επενδύσεις για την προστασία των εξαιρετικών ιστορικών συνόλων, ενώ ταυτόχρονα τα αστικά τοπία πρέπει να αναμορφωθούν με βάση μια συνεκτική στρατηγική η οποία δεν κυριαρχείται αποκλειστικά από το παρελθόν.

Πολλές από τις πόλεις της Ευρώπης διαθέτουν μεγάλες εκτάσεις ιστορικής κληρονομιάς μεγάλης αξίας που διέρχονται μια βραδεία διαδικασία υποβάθμισης. Έχουν δηλαδή υποστεί την εγκατάλειψη από την εξελικτική διαδικασία της σύγχρονης κοινωνίας, η οποία ξεχνάει το παρελθόν και τις ανάγκες του.

Η αστική κληρονομιά της Ευρώπης όμως δεν αποτελείται αποκλειστικά και μόνο από αξιοσημείωτα σύνολα. Οι πόλεις της αποτελούν κέντρα έντονης κοινωνικής ζωής και πολιτιστικών εκδηλώσεων. Οι τρόποι ζωής των Ευρωπαϊκών πόλεων πρέπει να θεωρηθούν στο σύνολο τους ως τμήμα της πολιτιστικής κληρονομιάς και για το λόγο αυτό πρέπει να διατηρηθεί η ακεραιότητά τους. Πολλές μικρές και μεγάλες πόλεις στην Ευρώπη είναι εκτεθειμένες σε έντονες πιέσεις εμπορευματοποίησης και πολιτιστικής ομογενοποίησης που αφαιρούν την ατομικότητα και την ταυτότητα των πόλεων αυτών. Μεταξύ των εν λόγω πιέσεων περιλαμβάνονται η κερδοσκοπία στη γη, η προσαρμογή στο μαζικό τουρισμό και η κατασκευή τεράστιων έργων υποδομής, που να μεν βοηθούν στην καλύτερη λύση πολλών προβλημάτων που πηγάζουν από την πληθώρα διέλευσης πληθυσμού σε αστικές περιοχές, όμως δημιουργούν και την αίσθηση της αποξένωσης μεταξύ των κατοίκων.

Όλα αυτά έχουν ως αποτέλεσμα να βλέπουμε περιοχές και πολλές φορές να ζούμε μέσα σε αυτές, που παρόλο που αποτελούν ιστορική κληρονομιά, βιώνουν μια σταδιακή υποβάθμιση λόγω της έλλειψης μιας σωστής αναπτυξιακής πολιτικής για μια ολοκληρωμένη εφαρμογή επιλογών πολιτικής, οι οποίες θα έχουν χωροταξική βάση. Τα προγράμματα ανάπτυξης θα δώσουν νέα πνοή στις αστικές περιοχές και παράλληλα θα αναδείξουν τα στοιχεία της εκάστοτε πολιτιστικής ιστορικής κληρονομιάς.

Μια τέτοια περίπτωση εγκατάλειψης σε πολλούς τομείς της αστικής ιστορικής κληρονομιάς είναι και η πόλη των Αθηνών. Η Αθήνα, μια πόλη της Ευρώπης, με λαμπρή ιστορία και πολλές αστικές περιοχές που έχουν ιστορική κληρονομιά, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα σε πολλές από αυτές τις αστικές περιοχές της. Αυτό γίνεται επειδή εδώ και πολλά χρόνια δεν υπήρχε μια ενιαία και καθολική στρατηγική ανάπτυξης, που θα αφορούσε τον πολιτιστικό τομέα μέσα στις αστικές περιοχές.

Παραδείγματα τέτοιων φαινομένων υπάρχουν πολλά και όχι μόνο στην περιοχή της Αθήνας. Στη συγκεκριμένη όμως έρευνα επιλέχθηκαν περιοχές από τις πιο παλιές των Αθηνών με λαμπρή ιστορία αλλά με αβέβαιο παρόν και μέλλον.

Οι περιοχές Γκάζι, Βοτανικός, Κεραμεικός και Ρουφ, είναι συνοικίες που υπάγονται στο Δήμο Αθηναίων, βρίσκονται πολύ κοντά στο κέντρο της Αθήνας και θεωρούνται από τις πολύ παλιές συνοικίες της. Έχουν πληθώρα Αρχαιολογικών Χώρων και Πολιτιστικών Φορέων⁴³ και παράλληλα βρίσκονται στην περιφέρεια ενός από τα πιο γνωστά και μεγαλειώδη μνημεία της Αθήνας και κατ' επέκταση της Ελλάδας, της Ακρόπολης με τον Παρθενώνα.

⁴³ Βλέπε παράρτημα 4.

Οι συγκεκριμένες περιοχές, όσον αφορά το κοινωνικό τους πλαίσιο, θεωρούνται από πολλούς (υπηρεσίες – πολίτες) υποβαθμισμένες σήμερα, κάτι που έρχεται σε αντιπαράθεση με το ένδοξο παρελθόν τους. Σήμερα βλέπουμε ανυπαρξία πράσινου στην περιοχή, ελάχιστα πάρκα και πλατείες, δρόμους πολύ στενούς και γεμάτους κίνηση, με αποτέλεσμα τη δημιουργία του φαινομένου της ηχορύπανσης. Ακόμα βλέπουμε να υπάρχουν παντού χαλάσματα και παραπήγματα παλιών αποθηκών και μαγαζιών που σήμερα δεν χρησιμοποιούνται καθώς και κτίρια στοιβαγμένα σε μικρά οικόπεδα, που άλλοτε χρησιμοποιούνται ως σπίτια και άλλοτε ως κτίρια εταιριών ή δημόσιων υπηρεσιών.

Γενικά αυτές οι περιοχές εμφανίζουν πολλές αντιθέσεις. Από τη μία πλευρά βλέπουμε τις παραπάνω εικόνες και από την άλλη βλέπουμε τα πολιτιστικά κέντρα και μερικά από τα παλαιά κτίρια αναπαλαιωμένα να χρησιμοποιούνται ως χώροι μουσείων, κέντρα διασκεδάσεως και θέατρα που έμμεσα ή άμεσα προάγουν τον πολιτισμό.

Παρόλη όμως αυτή τη «νέα» εικόνα, ιστορικά αυτές οι περιοχές έχουν στοιχεία που μας δείχνουν ότι παλαιότερα ήταν περιοχές μεγάλης σημασίας για την κοινωνία της Αθήνας. Δρόμοι όπως η Πειραιώς, η Ερμού, το Πάρκο του Βοτανικού, το Νεκροταφείο του Κεραμεικού και η περιοχή που σήμερα στεγάζεται το Μουσείου του Κεραμεικού και το παλιό Εργοστάσιο του Γκαζιού είναι περιοχές μεγάλης ιστορικής και κοινωνικής σημασίας. Πολλές από αυτές μάλιστα μας έρχονται από την αρχαιότητα και δεν δικαιολογούν την σημερινή υποβαθμισμένη εικόνα που έκδηλα παρουσιάζεται στην περιοχή και που είναι φανερή ακόμα και στον απλό επισκέπτη. Αυτή η υποβάθμιση της περιοχής που έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια, έχει δημιουργήσει πολλά προβλήματα στους κατοίκους της, που, ενώ βλέπουν τις ραγδαίες εξελίξεις σε πολλούς τομείς της κοινωνικοοικονομικής σφαίρας οι ίδιοι δεν απολαμβάνουν τους

καρπούς μιας παρόμοιας εξέλιξης ξεχασμένοι από τους αρμόδιους φορείς.

Είναι γεγονός ότι οι περιοχές αυτές έχουν πολλά προβλήματα όσον αφορά τη βιωσιμότητα τους, αλλά και τις υπηρεσίες που προσφέρουν στους κατοίκους. Παρόλα αυτά όμως δεν ήταν πάντα έτσι. Η ιστορικότητα της περιοχής δημιουργεί ακόμα και σήμερα ένα δέος αλλά και μια πικρία για τη σημερινή της κατάσταση, αποτέλεσμα της συνεχούς αδιαφορίας των αρχών τόσα χρόνια αλλά και της έλλειψης σωστής αναπτυξιακής πολιτικής, μιας αναπτυξιακής πολιτικής που θα είχε ως στόχο την ανάδειξη και την ολοκληρωμένη διατήρηση της αστικής, πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου αυτή βρίσκεται σε κίνδυνο ή υποβαθμίζεται, μέσα από πολιτιστικές δραστηριότητες. Επιπλέον, η πολιτική για τους χώρους αυτούς θα έπρεπε να εστιάζει στην ανάπτυξη στρατηγικών για τον έλεγχο των πιέσεων που ασκούνται στην αστική πολιτιστική κληρονομιά και οι οποίες δημιουργούνται από τον τουρισμό, την κερδοσκοπία στη γη και τα έργα υποδομών. Τέλος, θα έπρεπε να στοχεύει στην αναμόρφωση με δημιουργικό τρόπο συνεκτικών ομάδων κτιρίων στις περιοχές οι οποίες αντιμετωπίζουν υποβάθμιση του αστικού τοπίου τους.

Όλες αυτές στρατηγικές πολιτικής για την αναβάθμιση της περιοχής θα έδιναν ένα νέο μέλλον στην περιοχή που θα έβρισκε ξανά το χαμένο πρόσωπο της, θα ήταν πιο βιώσιμη για τους κατοίκους της και παράλληλα θα επαναπροσδιόριζε την ταυτότητά της στην πρόκληση των ραγδαίων αλλαγών του σήμερα, ενώ θα έμπαινε δυναμικά στο μέλλον.

Η πολιτιστική αλλά και αστική ανάπτυξη μίας περιοχής είναι αυτό που χαρακτηρίζει την ιδιότητα της περιοχής. Μια περιοχή με φτωχή πολιτιστική δραστηριότητα αλλά και με φτωχή ή καθόλου πολεοδομική και χωροταξική βάση δημιουργεί πολλά προβλήματα στους κατοίκους της.

Αποκόβεται από το αστικό σύνολο, χάνει τη φυσική ομορφιά της και παράλληλα γίνεται απρόσιτη και αδιάφορη σε αναπτυξιακές πολιτικές που θα μπορούσαν να αναβαθμίσουν την περιοχή.

2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Αναφορικά όμως με το παρελθόν πρέπει να αναφερθούμε σε καίριους χωροταξικούς τομείς, που ακόμα και σήμερα δίνουν το δικό τους στίγμα και χαρακτήρα στην περιοχή.

Η οδός Πειραιώς, ο κεντρικός οδικός άξονας της περιοχής σήμερα

χωρίζει τις περιοχές Γκάζι, Μεταξουργείο, Κεραμεικό και Ρούφ δίνοντας ζωή σε αυτές και παράλληλα αποτελεί και τον κεντρικό δρόμο που ενώνει την Αθήνα με τον Πειραιά. Η Πειραιώς όμως δεν είναι σημερινή λεωφόρος. Δεν θεμελιώθηκε σήμερα, αλλά έχει μια πολύ παλιά και σημαντική ιστορία.

Η ιστορία της οδού Πειραιώς, άξονα σύνδεσης της Αθήνας με τον Πειραιά, ξεκινάει από την Αρχαιότητα όταν τον 5ο π.Χ. αιώνα οι Αθηναίοι, επισημαίνοντας τη σημασία του Πειραιά, οικοδόμησαν τα Μακρά Τείχη για την αμυντική σύνδεση των δύο πόλεων.

Η οδός Πειραιώς θεμελιώθηκε και ακολουθεί σήμερα το Βόρειο σκέλος των Μακρών Τειχών μέχρι του σημείου που στρέφεται για να συναντήσει τον Κεραμεικό και την Ιερά Οδό, χώροι και οι δύο με ιδιαίτερη σημασία κατά την Αρχαιότητα. Ο μεν χώρος του Κεραμεικού, μαζί με το Δημόσιο Σήμα (χώρος ταφής των επιφανών ανδρών της αρχαιότητας) συνδεόταν με το χώρο της Ακαδημίας Πλάτωνος, η δε Ιερά Οδός, ως επέκταση της Οδού Παναθηναίων κατέληγε στην Ελευσίνα.

Το 86 π.Χ. γκρεμίστηκαν τα Μακρά Τείχη από το Ρωμαίο στρατηγό Σύλλα, γεγονός που είχε δυσμενείς επιπτώσεις στην εξέλιξη του Πειραιά. Ο Πειραιάς ανακτά και πάλι τη σημασία του το 1834 με την ίδρυση του Ελληνικού Κράτους.

Στη συνέχεια ακολουθεί η οικιστική ανάπτυξη της Πειραιώς και κατεπέκταση και όλων των περιοχών που βρίσκονται στη διαδρομή της. Τα πρώτα πολεοδομικά σχέδια των Αθηνών προέβλεπαν τη θέση των Ανακτόρων

στην περιοχή της Ομόνοιας και στον Κεραμεικό και έτσι στην περιοχή συγκεντρώθηκαν μεσαία και αστικά στρώματα πληθυσμού. Η οριστική όμως εγκατάσταση στη σημερινή τους θέση (προς την Ερμού) και η εγκαθίδρυση στη συνέχεια της ελληνοαγγλικής εταιρίας Μετάξης στο Μεταξουργείο αλλά και η εγκατάσταση του εργοστασίου παραγωγής φωταερίου (Γκάζι) είχαν επιπτώσεις στην εξέλιξη της περιοχής. Τα παραπάνω δεδομένα σε συνδυασμό με την αδιαφορία των αρχών έδωσαν στην Πειραιώς και στις γύρω περιοχές τη σημερινή εικόνα που όχι μόνον δεν ανταποκρίνεται στην ιστορικότητα του δρόμου, αλλά αντίθετα δείχνει σημάδια υποβάθμισης και παρακμής.

Ένα άλλο ιστορικό κομμάτι της περιοχής είναι το εργοστάσιο του φωταερίου (Γκάζι). Το Αθηναϊκό Εργοστάσιο της Γαλλικής Εταιρείας Αεριόφωτος ιδρύθηκε το 1857 με βασιλικό διάταγμα του Όθωνος, μετά από ομόφωνη απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Αθηναίων. Ήταν η εποχή που η βιομηχανική επανάσταση άγγιζε το νέο Ελληνικό Κράτος, ηλικίας τότε μόλις τριών δεκαετιών.

Με το διάταγμα εκείνο παραχωρήθηκε στο Φραγκίσκο Φεράλδη το δικαίωμα σύστασης και εκμετάλλευσης του εργοστασίου αεριόφωτος (κοινώς γκαζιού) για το φωτισμό της πόλης.

Η οικοδόμηση και λειτουργία του εργοστασίου ακολουθεί τέσσερις φάσεις :

1862 - 1887

Δημιουργούνται τα πρώτα κτίρια και τοποθετούνται τα πρώτα μηχανήματα: κλίβανοι απόσταξης ("φούρνοι"), αεριοφυλάκια για την αποθήκευση, καμινάδα, αίθουσα καθαρισμού, υδατοδεξαμενές, αποθήκες, κατοικία διευθυντή. Πρόκειται, δηλαδή, για όλα τα κτίρια που έχουν μετατραπεί σε χώρους πολιτιστικής χρήσης.

1887 - 1920

Διευρύνονται οι ανάγκες χρήσης του φωταερίου, εκτός από το δημοτικό φωτισμό, στην οικιακή και βιομηχανική χρήση. Επεκτείνεται το εργοστάσιο υπό νέα ιδιοκτησία (Σερπιέρης, der Vol) και ενόψει των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896. Ανεγείρεται νέα καμινάδα, νέα σειρά φούρνων, δυο νέα αεριοφυλάκια και νέα κτίρια εργαζομένων (αποδυτήρια - λουτρό - κουρείο κ.λ.π.). Ο χώρος παίρνει τη σημερινή του μορφή.

1920 - 1952

Εισάγεται η γερμανική τεχνολογία για τη βελτίωση της ποιότητας του αερίου, προστίθεται νέα μονάδα παραγωγής και τρίτη καμινάδα και εγκαθίσταται νέα τεχνολογία παραγωγής υδαταερίου με την ανέγερση του ψηλού κτιρίου, αριστερά από την είσοδο της οδού Περσεφόνης. Η επιχείρηση από το 1938, με την εκπνοή του συμβολαίου με τη γαλλική εταιρεία, περιήλθε στο Δήμο ως Δημοτική Επιχείρηση Φωταερίου Αθηνών (ΔΕΦΑ)

1952 - 1984

Το εργοστάσιο, παρά τον οικοδομικό οργασμό της δεκαετίας του '60, υπολειπεται, αφού η μορφή ενέργειας που παράγει θεωρείται «ξεπερασμένη». Το 1983 σταματά η διαδικασία παραγωγής αερίου από κάρβουνο και το δίκτυο ενώνεται με τα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου, όπου γίνεται η παραγωγή με την τεχνολογία της νάφθας.

Σήμερα η λειτουργία ενός τέτοιου εργοστασίου στο κέντρο της Αθήνας, δίπλα στον Κεραμεικό, κοντά στην Ακρόπολη και το νεοκλασικό κέντρο, υπήρξε πραγματικά αναχρονιστική, όχι μόνο εξαιτίας της ρύπανσης, αλλά και της ίδιας της λογικής μιας βιομηχανικής περιοχής στο κέντρο μιας ιστορικής πόλης. Το 1984 η αντίδραση των κατοίκων της περιοχής κορυφώθηκε.

Ο τότε Δήμαρχος Αθηναίων Δημήτρης Μπέης κράτησε σθεναρή στάση υπέρ της παύσης λειτουργίας του εργοστασίου και της παράδοσης του χώρου στον πολιτισμό, πράγμα που τελικώς επετεύχθη. Επί δημαρχίας Μιλτιάδη Έβερτ αρχίζουν οι εργασίες ανάπλασης του χώρου. Το 1995, ο Δημήτρης Αβραμόπουλος αναλαμβάνει την δημοτική αρχή και αμέσως στρέφει την προσοχή του στο χώρο του Γκαζιού. Δίνει εντολή για επίσπευση μελετών και έργων και παρακολουθεί προσωπικά την ταχύρυθμη ολοκλήρωσή τους. Μέχρι το τέλος του 1999 ολοκληρώνονται και παραδίδονται στη χρήση τα δύο αεριοφυλάκια, οι αίθουσες κλιβάνων και καθαρισμού αερίου, το βιομηχανικό μουσείο των φούρνων, το κτίριο διοίκησης, οι πρώτες αποθήκες, το κτίριο παραγωγής υδαταερίου και μια σειρά από μικρά βοηθητικά κτίσματα. Πρόκειται για το μεγαλύτερο πολιτιστικό χώρο στην Ελλάδα, με τις περισσότερες και πιο ποικίλες δυνατότητες. Οι χώροι που καταλαμβάνονται ακόμη από το προσωπικό της ΔΕΠΑ θα εκκενωθούν σύντομα, ώστε να προχωρήσει η μετατροπή και του υπολοίπου χώρου σε χώρο πολιτισμού.

2.3. ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΣ ΦΟΡΕΑΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Η Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε,⁴⁴ ιδρύθηκε το 1997 με σκοπό την υλοποίηση 10ετούς προγράμματος έργων και παρεμβάσεων για την ανάπλαση και ανάδειξη του ιστορικού κέντρου της Αθήνας. Είναι Ανώνυμη Εταιρεία με μοναδικό μέτοχο το δημόσιο (Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας, Δημοσίων Έργων και Υπουργείο Πολιτισμού).

Τα έργα αυτά στοχεύουν να αναδείξουν τον παραδοσιακό χαρακτήρα του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας, την κλίμακα και την τυπολογία του, να εντάξουν τους αρχαιολογικούς χώρους της Αθήνας στη σύγχρονη καθημερινή ζωή της πόλης αλλά και να προβάλουν το σύγχρονο πολεοδομικό και αστικό ιστό της πόλης, επαναπροσδιορίζοντας για την Αθήνα την έννοια του αστικού πολιτισμού. Η Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε. διευθύνεται από 9μελές Διοικητικό Συμβούλιο, στο οποίο εκπροσωπούνται τα δυο Υπουργεία και ο Δήμος Αθηναίων.

Η δραστηριότητα της εταιρείας ξεκίνησε το 1998 με τη διαχείριση των μελετών συνολικής ανάδειξης των έξι (6) σημαντικότερων αρχαιολογικών χώρων της Αθήνας, που είχαν ανατεθεί από το ΥΠΠΟ⁴⁵ σε έξι ομάδες μελετητών το 1997, για να συμπεριλάβει λίγο αργότερα το έργο της πεζοδρόμησης του κεντρικού άξονα (περιπάτου) Διονυσίου Αρεοπαγίτου - Αποστόλου Παύλου, που εκτείνεται ανατολικά στη λεωφόρο Βασιλίσσης Όλγας και δυτικά στην οδό Ερμού, μεταξύ Πλατείας Αγίων Ασωμάτων και οδού Πειραιώς.

⁴⁴ Βλέπε παράρτημα 5, Χάρτης δραστηριοτήτων της εταιρείας.

⁴⁵ Υπουργείο Πολιτισμού.

Το πρόγραμμα δράσης της εταιρείας για την ανάπλαση του ιστορικού κέντρου περιέλαβε τους αρχιτεκτονικούς διαγωνισμούς και τις μελέτες τεσσάρων μεγάλων και σημαντικών για την εικόνα της Αθήνας πλατειών: Συντάγματος, Ομόνοιας, Μοναστηρακίου, Κουμουνδούρου.

Στο στόχο για την ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας, της αρχιτεκτονικής φυσιογνωμίας και του ιστορικού προσώπου της Αθήνας είναι και η αποκατάσταση των κτηρίων στο εμπορικό κέντρο και τις παραδοσιακές γειτονιές κατά μήκος των ιστορικών αξόνων (Αθηνάς, Ερμού, Αιόλου, Μητροπόλεως (κ.λ.π.) αλλά και άλλων διακεκριμένων οικιστικών συνόλων. Έτσι θα αποδοθεί στους κατοίκους της Αθήνας ένα αισθητικά, περιβαλλοντικά και πολιτιστικά αναβαθμισμένο ιστορικό κέντρο μέχρι το 2004. Η ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του προγράμματος θα πραγματοποιηθεί πριν από το 2004. Οι κάτοικοι και οι επισκέπτες της Αθήνας θα έχουν στη διάθεσή τους ένα "ανοικτό και εκτεταμένο Μουσείο", που θα περιλαμβάνει τη μεγάλη έκταση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων της πρωτεύουσας και τις παραδοσιακές ενότητες του ιστορικού κέντρου.

Στο πλαίσιο αυτό, οι ειδικότεροι στόχοι του προγράμματος μπορούν να είναι οι ακόλουθοι:

1. Οργάνωση και αναβάθμιση των αρχαιολογικών χώρων.
2. Δημιουργία ενός αναβαθμισμένου δικτύου πεζοδρόμων το οποίο θα συνδέει τις αρχαιολογικές ζώνες και θα αποκαθιστά μερικώς την αρχαία κυκλοφορία των πεζών.
3. Δημιουργία περιοχών πρασίνου και ανοιχτών χώρων οι οποίοι θα «διασχίζουν» ολόκληρη την περιοχή. Το έργο θα εξασφαλίσει σημαντική αύξηση των ανοιχτών χώρων πρασίνου σε συνδυασμό με νέες δενδροφυτεύσεις στο δίκτυο πεζοδρόμων που θα δημιουργηθεί από την παρέμβαση.

4. Αποκατάσταση και συντήρηση μνημείων και εξωραϊσμό κτηρίων (ανανέωση προσόψεων, αισθητική αποκατάσταση, αφαίρεση διαφημίσεων, κλπ.).
5. Θέσπιση νομοθεσίας και διατύπωση αρχιτεκτονικών κανονισμών ειδικά για την περιοχή.
6. Μείωση της «οικοδομικής πυκνότητας» σε περιοχές οι οποίες επηρεάζουν το χαρακτήρα των υπό ενοποίηση ζωνών.
7. Εφαρμογή κανόνων σχετικών με τις συγκοινωνίες και την κυκλοφορία και δημιουργία χώρων στάθμευσης σε αντιστοιχία με το σύστημα δημοσίων συγκοινωνιών. Δημιουργία τραμ σταθερής γραμμής το οποίο θα εξυπηρετεί τους βασικούς πεζοδρόμους.

2.3.1. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

Σχεδιασμός και Ανάπλαση της Περιοχής «Γκάζι».⁴⁶

- ❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το Θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.
- ❖ Παρέμβαση στον ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.
- ❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.
- ❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη – Γλάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολης και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»

⁴⁶ Βλέπε εικόνα 1 παράρτημα 6.

❖ Ευπρεπισμός των προσώπων των κτηρίων την οδό Πειραιώς.

2.3.2. ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΗ

Αποκατάσταση Κτηρίων Οδών Αγ. Κωνσταντίνου – Πειραιώς

Στο πλαίσιο της υλοποίησης του προγράμματος «Παρεμβάσεις στις όψεις των κτηρίων στην πλατεία Ομονοίας και των περί αυτής δρόμων», η «Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας», ανέλαβε τη διαχείριση και υλοποίηση του έργου για την αποκατάσταση των όψεων των κτηρίων στην οδό Αγίου Κωνσταντίνου (από την πλατεία Ομονοίας έως το Εθνικό Θέατρο και τον Ναό του Αγίου Κωνσταντίνου) και στην οδό Πειραιώς (από την πλατεία Ομονοίας έως την οδό Γερασιού). Οι παρεμβάσεις ξεκίνησαν τον Ιούλιο του 2001 και ολοκληρώθηκαν τμηματικά 4 μήνες αργότερα. Οι παρεμβάσεις στις όψεις των κτηρίων είχαν χαρακτήρα ευπρεπισμού, καθαρισμού και χρωματισμού. Σκοπός ήταν η αποκατάσταση των κτηρίων στην αρχική τους μορφή. Οι παρεμβάσεις περιλάμβαναν και την αφαίρεση των επιγραφών και των διαφημιστικών πινακίδων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, που αφορά την απαγόρευση ανάρτησης διαφημίσεων στο ιστορικό κέντρο της Αθήνας.

Ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων Ολυμπειίου – Φιλοπάππου – Κεραμεικού

Οι παρεμβάσεις για την ανάδειξη των 6 σημαντικότερων αρχαιολογικών χώρων του Ιστορικού Κέντρου της Αθήνας (Βόρεια και Νότια Κλιτύς Ακρόπολης, Αρχαία Αγορά, Ρωμαϊκή Αγορά και Βιβλιοθήκη του Αδριανού, Φιλοπάππου, Κεραμεικός, Ολυμπειίο) άρχισαν το καλοκαίρι του 2002 και προβλέπουν διάφορα έργα για την προστασία τους, την ηλεκτρομηχανολογική τους υποδομή και κυρίως την ένταξη τους στο αστικό περιβάλλον.

Η ενσωμάτωση των αρχαιολογικών χώρων στη ζωή της σύγχρονης πόλης εξασφαλίζει τη δυνατότητα να εκπέμψει ο

αρχαιολογικός χώρος προς τη σύγχρονη πόλη μίαν άλλη αντίληψη για την ποιότητα του χώρου και μια διαφορετική αισθητική από αυτήν που εκπέμπει η σημερινή Αθήνα.

2.3.3. ΜΕΛΕΤΕΣ

Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού⁴⁷

Η πρόταση που κατατέθηκε για το πολιτιστικό πάρκο του Κεραμεικού στοχεύει στη δημιουργία ενός ελεύθερου χώρου με φυτεύσεις και διαμορφώσεις, ώστε να προκύψει ένα αστικό πάρκο στο ιστορικό κέντρο της πόλης. Η ενδυνάμωση του πολιτιστικού πυρήνα του Γκαζιού, με τη χωροθέτηση πολιτιστικών λειτουργιών, που λείπουν σήμερα από την πρωτεύουσα, αλλά και τη διατήρηση της κατοικίας στην περιοχή και τις γύρω ιστορικές συνοικίες, είναι οι σημαντικότεροι στόχοι του έργου.

Προς την κατεύθυνση αυτή έχει ήδη απαλλοτριωθεί η περιοχή της παλαιάς «Κορεάτικης Αγοράς». Στο πλαίσιο της δημιουργίας του Πολιτιστικού Πάρκου (Τρίτη Πλατεία Κεραμεικού), προτείνεται η δημιουργία ενιαίου χώρου περίπου 140 στρεμμάτων όπου μελλοντικά υπάρχει η δυνατότητα εγκατάστασης μεγάλης κλίμακας πολιτιστικής δραστηριότητας (Λυρική Σκηνή κ.α.).

Διαμόρφωση της Οδού Ερμού⁴⁸

Το έργο εντάσσεται στο πλαίσιο του συνολικού Έργου Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χωρών της Αθήνας και έχει στόχο την ανάδειξη του αρχαιολογικού χώρου του Κεραμεικού και την ένταξή του στη σύγχρονη ζωή της πόλης. Η πεζοδρομημένη οδός Ερμού (τμήμα από Αγίων Ασωμάτων έως Πειραιώς) αποτελεί την απόληξη του «Μεγάλου Περιπάτου», που ξεκινά από το Παναθηναϊκό

⁴⁷ Βλέπε εικόνα 2 παράρτημα 6.

⁴⁸ Βλέπε εικόνα 3 παράρτημα 6.

Στάδιο (Λεωφ. Βασ. Όλγας) και συνεχίζεται στην οδό Διον. Αρεοπαγίτου και στην Απ. Παύλου.

Οι παρεμβάσεις περιλαμβάνουν:

- ❖ Πεζοδρόμηση της οδού Ερμού στο τμήμα από την οδό Αγίων Ασωμάτων μέχρι την οδό Πειραιώς.
- ❖ Διαμόρφωση του χώρου γύρω από το Βυζαντινό εκκλησάκι των Αγίων Ασωμάτων.
- ❖ Αναβάθμιση του σταθμού ΗΣΑΠ στο Θησείο.
- ❖ Διαμόρφωση ενός εξώστη στάσης και θέασης του αρχαιολογικού τοπίου στην απόληξη της οδού κάτω από οδό Αγίων Ασωμάτων.
- ❖ Δημιουργία πλατείας απέναντι από την είσοδο του Μουσείου Κεραμεικού.
- ❖ Δημιουργία πλατείας στο χώρο κατάργησης της γραμμής εξυπηρέτησης του εργοταξίου ΗΣΑΠ.
- ❖ Διαμόρφωση του λοφίσκου στο χώρο ΗΣΑΠ απέναντι από τον αρχαιολογικό χώρο με καθαίρεση των κτισμάτων που βρίσκονται πάνω του.
- ❖ Κατασκευή νέας περίφραξης των ΗΣΑΠ.
- ❖ Κατάργηση της ράμπας σύνδεσης των οδών Ερμού και Επταχάλκου και κατασκευή πεζογέφυρας με ράμπα ανόδου / καθόδου πεζών.

Το έργο συνδέεται με τα έργα διαμόρφωσης της οδού Ερμού (από οδό Αθηνάς έως Ασωμάτων) με τα έργα ανάδειξης του Αρχαιολογικού Χώρου Κεραμεικού, με την πρόταση για τη δημιουργία Πολιτιστικού Πάρκου Κεραμεικού και τέλος ως κατάληξη του περιπάτου, με τα έργα διαμόρφωσης της Βασ. Όλγας, Διον. Αρεοπαγίτου και Απ. Παύλου.

Περιβαλλοντικές Παρεμβάσεις στην Οδό Πειραιώς

Με δεδομένη την ιστορικότητα και τη διαχρονική λειτουργία του άξονα της οδού Πειραιώς, ο οποίος αποτελεί συνδετικό κρίκο των δύο σημαντικών αστικών κέντρων της Αθήνας και του Πειραιά και έχοντας υπόψη τα σημερινά της προβλήματα, μελετήθηκε συνολική ανάπλαση και αναβάθμιση του άξονα από την Ομόνοια μέχρι τον Πειραιά. Η μελέτη αντιμετώπισε τον άξονα ως ενιαία διαδρομή, χωρική και χρονική, μέσα από την οποία θα ανασύρονται μνήμες, ενώ ταυτόχρονα νέες χρήσεις πολιτιστικού και ψυχαγωγικού κυρίως περιεχομένου θα πάρουν θέση στα κελύφη των παλαιών και νέων κτιρίων. Έτσι μελετήθηκε συνολική ανάπλαση του άξονα από την Ομόνοια μέχρι την Γρ. Λαμπράκη στον Πειραιά.

Ως στόχοι της μελέτης τέθηκαν:

- ❖ η αλλαγή του χαρακτήρα του δρόμου
- ❖ η ανάδειξη της ιστορικότητάς του
- ❖ η αισθητική αναβάθμισή του
- ❖ η αξιοποίηση του κτιριακού πλούτου

και ακολούθησαν οι παρακάτω κατευθυντήριοι άξονες για την ικανοποίησή τους:

- ❖ Ενίσχυση των δραστηριοτήτων πολιτιστικού ενδιαφέροντος, αναψυχής και διοίκησης, με ουσιαστικές παρεμβάσεις στις χρήσεις και απομάκρυνση όσων οχλούν, ώστε να αποκτήσει η οδός κυρίως πολιτιστικό χαρακτήρα.
- ❖ Προστασία και ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων που συγκεντρώνονται στην περιοχή - πλατεία Κουμουνδούρου, Κεραμεικός - Μακρά Τείχη.
- ❖ Επισήμανση και προβολή των σημείων εκείνων που ήδη προσδίδουν έναν πολιτιστικό χαρακτήρα στο δρόμο (Σχολή Καλών Τεχνών, Γκάζι, Κεραμεικός), όπως και άλλων που θα αναδειχθούν μετά από σχετικές παρεμβάσεις.
- ❖ Σύνδεση του δρόμου με περιοχές, όπου έχουν εκπονηθεί ανάλογες μελέτες, στην ακτίνα επιρροής των οποίων βρίσκεται η

Πειραιώς (Ψυρρή, Θησείο, Μεταξουργείο, μελέτη Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, Ελαιώνας κ.ά.).

- ❖ Ουσιαστική ρύθμιση της δόμησης στην περιοχή με παρεμβάσεις στους όρους δόμησης και καθορισμό ειδικών περιορισμών.*
- ❖ Προστασία της οπτικής φυγής του δρόμου προς την Ακρόπολη.*
- ❖ Αναγνώριση, διατήρηση και ανάδειξη του κτιριακού πλούτου του δρόμου (βιομηχανικού ή μη) ως σημείων αναφοράς στη διαδρομή (Εθνική Πινακοθήκη, ΣΑΝΙΤΑΣ, ΝΕΛΣΩΝ, ΗΒΗ, ΧΡΩΠΕΙ κ.ά.) και ένταξη νέων χρήσεων στα παλαιά κελύφη.*
- ❖ Απομάκρυνση των στοιχείων που προσβάλλουν το Δημόσιο χώρο και τα κτίρια, για μία καλύτερη αντιληπτική οργάνωση του χώρου.*
- ❖ Εμπλουτισμό της οδού με ελεύθερους χώρους και δημιουργία πόλων στάσης, αναψυχής και άθλησης.*
- ❖ Ανακούφιση του άξονα με κυκλοφοριακές ρυθμίσεις.*
- ❖ Σημαντικές και μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σε χαρακτηριστικά και διακεκριμένα σημεία της διαδρομής.*

ΤΡΙΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η έρευνα, όπως προαναφέρθηκε, είναι κοινωνικού ενδιαφέροντος και προτείνεται να διεξαχθεί στο Δήμο Αθηναίων και συγκεκριμένα στις περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός», για το λόγο ότι είναι περιοχές που βρέθηκαν σε μια κατάσταση υποβάθμισης τα τελευταία χρόνια, αλλά και σε μια αστική αναγέννηση στις μέρες μας, μέσα από διάφορα προγράμματα και περιβαλλοντικές παρεμβάσεις.

Το περιεχόμενο της έρευνας⁴⁹, αναφέρεται, στο κατά πόσο η αστική αναγέννηση των περιοχών έχει κάποιο άμεσο αντίκτυπο στην καθημερινή ζωή των κατοίκων, πόσο οι κάτοικοι επωφελούνται από την αναγέννηση και την ανάπτυξη αυτή, αλλά και πόσο χρήσιμη είναι για τις περιοχές. Η έρευνα έχει σκοπό δηλαδή, να εξετάσει το βαθμό συμφωνίας των κατοίκων με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, που ως στόχο έχουν την αναβάθμιση και αναγέννηση των περιοχών, αλλά και κατά πόσο οι κάτοικοι θα χρησιμοποιούν στο μέλλον τα αποτελέσματα των περιβαλλοντικών παρεμβάσεων.

Η μέθοδος⁵⁰ με την οποία προτείνεται να γίνει η έρευνα είναι αυτή της συμπλήρωσης ερωτηματολογίων⁵¹, που θα δοθούν στους κατοίκους και στους πολιτιστικούς φορείς των περιοχών και θα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα ερωτήσεων. Οι ερωτήσεις θα καλύπτουν τόσο τη σημερινή κατάσταση των περιοχών, τη χρησιμοποίηση των πολιτιστικών φορέων από τους κατοίκους, όσο και τη μελλοντική της κατάσταση, μετά δηλαδή την αστική αναγέννηση της περιοχής.

⁴⁹ Βλέπε παράρτημα 7. Σχεδιασμός της Έρευνας σε πεδία.

⁵⁰ Όπως παραπάνω.

⁵¹ Επιλέχτηκε το ερωτηματολόγιο ως μέσο έρευνας γιατί αποφέρει θεμελιωμένα στοιχεία που δίνουν τη δυνατότητα της σύγκρισης και του ελέγχου.

Θα πρέπει εδώ να πούμε ότι η έρευνα που αφορά τους κατοίκους θα πρέπει να γίνει σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα κατοίκων της περιοχής, σε περίπτωση που καταστεί αδύνατη η συμμετοχή όλων των κατοίκων.

Τα ερωτηματολόγια προτείνεται να δοθούν σε τρία διαφορετικά πληθυσμιακά δείγματα.

α. Τα μουσεία, που εμπλέκονται στην αστική αναγέννηση και ανάπτυξη των περιοχών αυτών. Εδώ μας ενδιαφέρει να δούμε πόσο τα μουσεία εμπλέκονται στην πολιτιστική ανάπτυξη των περιοχών, πόσο συμβάλουν σε αυτήν, αλλά και κατά πόσο αξιοποιούνται από τους κατοίκους.

β. Στα σχολεία, για να δούμε κατά πόσο η σχολική κοινότητα που θεωρητικά και θεσμικά προάγει τον πολιτισμό, χρησιμοποιεί τους πολιτιστικούς φορείς των περιοχών, και κατά πόσο συμφωνεί με την αστική αναγέννηση των περιοχών.

γ. Τους ενήλικες των περιοχών, για να δούμε επίσης τις απόψεις τους για την αναβάθμιση της περιοχής τους, τις δυνατότητες που θα προκύψουν από αυτήν, αλλά και τη στάση τους προς τους πολιτιστικούς φορείς που δρουν στην περιοχή τους.

Τα ερωτηματολόγια, παρόλο που θα απευθύνονται σε διαφορετικά πληθυσμιακά δείγματα, θα έχουν πολλές κοινές ερωτήσεις, αφού επεξεργάζονται το ίδιο θέμα. Θα είναι χωρισμένα σε δυο μέρη. Το πρώτο μέρος θα αναφέρεται στην πολιτιστική αξιολόγηση και το δεύτερο στις περιβαλλοντικές αλλαγές των περιοχών. Θα έχουν περισσότερες κλειστές ερωτήσεις για την καλύτερη μετέπειτα αξιολόγηση από τον ερευνητή. Τέλος η έρευνα στους πολιτιστικούς φορείς θα διεξαχθεί, με επιτόπια έρευνα στον κάθε φορέα ξεχωριστά.

3.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ

Στην ενότητα αυτή θα παρουσιάσουμε και θα αναλύσουμε το όργανο της έρευνας, τα ερωτηματολόγια. Θα γίνει παρουσίαση του κάθε ερωτηματολογίου ξεχωριστά και της κάθε ερώτησης επίσης. Η ανάλυση θα περιλαμβάνει την κάθε ερώτηση αλλά και τις πιθανές απαντήσεις που θα μπορούσαμε να πάρουμε από τους ερωτηθέντες καθώς και το λόγο που ρωτάμε το συγκεκριμένο θέμα. Η ανάλυση θα γίνει με βάση το διαχωρισμό των ερωτηματολογίων σε δυο μέρη, σε αυτό που αφορά την πολιτιστική αξιολόγηση και σε αυτό που αφορά τις περιβαλλοντικές αλλαγές.

Με τις ερωτήσεις που αναφέρονται στην πολιτιστική αξιολόγηση επιδιώκουμε να σταθμίσουμε το βαθμό που οι ερωτηθέντες χρησιμοποιούν τους πολιτιστικούς φορείς, που δρουν στις περιοχές τους, αλλά και τη γνώμη τους για τη σημασία των πολιτιστικών αυτών φορέων.

Με την ενότητα που εξετάζει τις περιβαλλοντικές αλλαγές στόχος μας είναι να εξετάσουμε το βαθμό συμφωνίας των ερωτηθέντων με τις εκάστοτε περιβαλλοντικές αλλαγές αλλά και τον βαθμό αναγκαιότητας αυτών. Στην ενότητα με τις περιβαλλοντικές αλλαγές, υπάρχουν συγκεκριμένες ερωτήσεις που είναι ίδιες ή σχεδόν ίδιες και στα τέσσερα ερωτηματολόγια. Οι ερωτήσεις αυτές είναι:

1. Ερώτηση: Πόσο συμφωνείτε με αυτές τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις; (ερώτηση που βρίσκεται στο ερωτηματολόγιο των μουσείων στο No.15, στο ερωτηματολόγιο των σχολείων στο No.12, στο ερωτηματολόγιο των παιδιών στο No.14, και στο ερωτηματολόγιο των ενηλίκων στο No.14).
2. Ερώτηση: Πόσο πιστεύετε ότι θα ωφελήσουν την κοινωνική – πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής σας; (ερώτηση που βρίσκεται στο No.16 στο ερωτηματολόγιο των μουσείων, στο No.15 στο

ερωτηματολόγιο των σχολείων, στο Νο.15 στο ερωτηματολόγιο των ενηλίκων και στο Νο.15 για το ερωτηματολόγιο των παιδιών).

Η συνολική παρουσίαση των ερωτηματολογίων θα παρουσιαστεί σε ειδικό παράρτημα στο τέλος.⁵²

⁵² Βλέπε: παραρτήματα 8 ,9, 10.

3.1.1 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

Το ερωτηματολόγιο αυτό θα δοθεί στα μουσεία που βρίσκονται στις περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός». Από την έρευνα αυτή θέλουμε να δούμε τη στάση του μουσείου σε σχέση με τη πολιτιστική δραστηριότητα των περιοχών αλλά και τη στάση του στις διάφορες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, που ως στόχο έχουν να βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των περιοχών αυτών. Το ερωτηματολόγιο θα απαντηθεί από τους υπευθύνους του μουσείου και στη συνέχεια θα γίνει ξεχωριστή ανάλυση για το κάθε μουσείο.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ»

A. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (3)

Πόσους επισκέπτες δέχεται το Μουσείο σας το χρόνο;

Η απάντηση θα δοθεί με αριθμό που θα αναφέρει τους επισκέπτες του μουσείου ετησίως. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε πόσοι είναι οι επισκέπτες του μουσείου, δηλαδή πόσο το συγκεκριμένο μουσείο έχει απήχηση και ενδιαφέρον τον κόσμο.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (4)

Θεωρείτε ικανοποιητικό τον αριθμό των επισκεπτών στο Μουσείο;

Η απάντηση θα δοθεί σημειώνοντας αντίστοιχα το **ναι** ή το **όχι**, ανάλογα με τον βαθμό ικανοποίησης του μουσείου με τον αριθμό των επισκεπτών του. Με την ερώτηση αυτή μας ενδιαφέρει να μάθουμε πόσο το μουσείο με τον υπάρχοντα τρόπο λειτουργίας του είναι ικανοποιημένο με τον αριθμό των επισκεπτών του.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (5)

Πόσοι από αυτούς είναι τουρίστες;

Η απάντηση θα δοθεί με αριθμό που θα αναφέρει τους επισκέπτες – τουρίστες του μουσείου. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε κατά πόσο το μουσείο παρουσιάζει τουριστικό ενδιαφέρον. Δηλαδή, το βαθμό που το μουσείο θεωρείται από τους ξένους επισκέπτες σημαντικό για επίσκεψη και τα εκθέματα που παρουσιάζει έχουν ενδιαφέρον.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (6)

Πόσοι από τους επισκέπτες γνωρίζετε ότι είναι κάτοικοι της περιοχής;

Η απάντηση θα δοθεί με αριθμό που θα αναφέρει τους επισκέπτες του μουσείου που είναι από την περιοχή στην οποία βρίσκεται το μουσείο. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε το βαθμό επισκεψιμότητας του μουσείου από τους κατοίκους της περιοχής. Ένας μεγάλος αριθμός επισκεπτών θα μας δείξει, ότι το μουσείο θεωρείται σημαντικός πολιτιστικός παράγοντας και πηγή γνώσης από τους κατοίκους. Αντίθετα ένας μικρός αριθμός επισκεπτών, θα μάς δείξει ότι το μουσείο δεν έχει μεγάλη επαφή με τον κόσμο της περιοχής του, κάτι που χρήζει περαιτέρω έρευνα.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (7)

Ποια σχολεία της περιοχής επισκέπτονται το Μουσείο;

*Η ερώτηση είναι ανοιχτή και τα μουσεία θα αναφέρουν ποια σχολεία από την περιοχή επισκέπτονται το μουσείο κατά τη διάρκεια του χρόνου. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε ποια και πόσα σχολεία χρησιμοποιούν αυτόν τον πολιτιστικό φορέα ως χώρο εκπαίδευσης και μάθησης. Επίσης στην απάντηση υπάρχει και η απάντηση **κανένα**. Στην περίπτωση που τα μουσεία δώσουν αυτήν την απάντηση, θα διαπιστώσουμε ότι η σχολική κοινότητα δεν έχει επαφή με το χώρο, τα αίτια της οποίας θα πρέπει να ερευνηθούν σε περαιτέρω έρευνα.*

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (8)

Πόσες περιοδικές εκθέσεις παρουσιάζονται στο Μουσείο σας το χρόνο;

Η απάντηση θα δοθεί με αριθμό που θα αναφέρει τον αριθμό των περιοδικών εκθέσεων ετησίως. Με την ερώτηση αυτή θα δούμε το βαθμό που το μουσείο χρησιμοποιεί και άλλους τρόπους προβολής του προς τα έξω, αλλά και τρόπους προσέλκυσης επισκεπτών στο χώρο του. Σε περίπτωση που πάρουμε αρνητική απάντηση, δηλαδή τα μουσεία μας απαντήσουν ότι δεν κάνουν περιοδικές εκθέσεις, θα χρειαστεί περαιτέρω έρευνα (αλλά όχι στην υπάρχουσα) για το λόγο που δεν πραγματοποιούν τέτοιου είδους εκθέσεις αλλά και για τον τρόπο που έχουν αποφασίσει να προβάλλονται στον κόσμο.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (9)

Πόσοι κάτοικοι της περιοχής επισκέπτονται αυτές τις εκθέσεις το χρόνο;

Η ερώτηση αυτή θα απαντηθεί σε περίπτωση που το μουσείο πραγματοποιεί περιοδικές εκθέσεις. Η απάντηση θα δοθεί με αριθμό επισκεπτών. Από την ερώτηση αυτή θα δούμε, την ανταπόκριση των κατοίκων των περιοχών προς τις εκθέσεις με συγκεκριμένα εκθέματα κάθε φορά. Σε περίπτωση που ο αριθμός είναι μεγάλος, θα συμπεράνουμε ότι οι περιοδικές εκθέσεις παρουσιάζουν ενδιαφέρον και ότι οι κάτοικοι των περιοχών ενδιαφέρονται για καινούριες εκπαιδευτικές εμπειρίες. Αντίθετα, αν ο αριθμός είναι μικρός σε σχέση με τον πληθυσμό των περιοχών, θα μας δείξει ότι οι κάτοικοι δεν ενδιαφέρονται ή ότι δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση από τους αρμόδιους φορείς. Σε κάθε περίπτωση όμως, θα χρειαστεί περαιτέρω έρευνα, για να εντοπιστούν τα ακριβή αίτια του φαινομένου αυτού.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (10)

Ποιες περιοδικές εκθέσεις έχουν ως θέμα πολιτιστικές ενότητες άλλων εθνικοτήτων και πόσοι κάτοικοι της περιοχής τις επισκέφθηκαν;

Η ερώτηση αυτή έχει ως στόχο, να μας παρουσιάσει τον αριθμό των περιοδικών εκθέσεων που μπορεί να γίνονται στα μουσεία, και που ως θέμα τους έχουν πολιτιστικές ενότητες άλλων εθνικοτήτων. Ο λόγος που δίνεται αυτή η ερώτηση είναι, γιατί στις περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός», διαμένουν πολλοί κάτοικοι που προέρχονται από διάφορα πολιτιστικά και εθνικά παρελθόντα. Με την απάντηση θα δούμε, κατά πόσο τα μουσεία πραγματοποιούν εκθέσεις που απευθύνονται σε κοινό από άλλες εθνικότητες, αλλά και κατά πόσο χρησιμοποιούν τον πολιτιστικό πλούτο άλλων εθνικοτήτων για περαιτέρω γνώση που απευθύνεται στους κατοίκους των περιοχών αλλά και γενικά στους επισκέπτες των μουσείων.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (11)

Ποια Εκπαιδευτικά Προγράμματα εφαρμόζει το Μουσείο σας;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή και έχει ως στόχο να μας δείξει αν το μουσείο χρησιμοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα στον τρόπο παρουσίασης των εκθέσεων του αλλά και ποια. Με τον τρόπο αυτό θα δούμε το βαθμό που το μουσείο απευθύνεται σε μικρότερες ηλικίες αλλά και τον τρόπο που τις προσεγγίζει.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (12)

Με ποιους Πολιτιστικούς Φορείς της περιοχής σας έχετε συνεργασθεί;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή,, και ως στόχο έχει να δούμε το βαθμό συνεργασίας του μουσείου με διάφορους άλλους πολιτιστικούς φορείς. Η απάντηση θα δοθεί με το όνομα του πολιτιστικού φορέα κάθε φορά.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (13)

Για ποιο λόγο κυρίως συνεργαστήκατε με τους φορείς αυτούς;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή και θα απαντηθεί σε περίπτωση που το μουσείο συνεργάζεται με άλλους πολιτιστικούς φορείς. Η απάντηση θα γίνει παρουσιάζοντας το λόγο που το μουσείο έχει συνεργαστεί με τους εκάστοτε πολιτιστικούς φορείς. Από το αποτέλεσμα της απάντησης θα δούμε την πολιτιστική δραστηριότητα του μουσείου. Δηλαδή κατά πόσο το μουσείο είναι ανοιχτό σε δραστηριότητες που ως στόχο έχουν τη συνεργασία των πολιτιστικών φορέων αλλά και σε ποιους τομείς.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (14)

Με ποιο τρόπο διαφημίζεται το μουσείο;

*Με την απάντηση σε αυτή την ερώτηση μας ενδιαφέρει να δούμε με ποιο τρόπο επικοινωνεί το μουσείο με το ευρύ κοινό. Δηλαδή ποια μέσα χρησιμοποιεί ώστε να γίνει γνωστό, να προσελκύσει κόσμο στους κόλπους του, να παρουσιάσει νέα εκθέματα – εκδηλώσεις και γενικά να παρουσιάσει την πολιτιστική του δραστηριότητα. Η απάντηση περιλαμβάνει επτά (7) συγκεκριμένες επιλογές και η απάντηση μπορεί να δοθεί επιλέγοντας κάθε φορά τον τρόπο που έχει επιλέξει το μουσείο να διαφημίζεται. Οι απαντήσεις μπορεί να είναι: **Διαφήμιση, Καταχωρίσεις σε Επιστημονικά Περιοδικά, Εκδηλώσεις, Ανακοινώσεις**. Επίσης το μουσείο μπορεί να επιλέξει την απάντηση **κανένα**, ή **άλλο**. Ο βαθμός ικανοποίησης στην ερώτηση θα εξαρτάται κάθε φορά από την πληθώρα των τρόπων που έχει επιλέξει ο φορέας ενώ σε περίπτωση που επιλεγεί η απάντηση **κανένα**, θα σημαίνει την πλήρη αδρανοποίηση του φορέα στον τομέα της προβολής του προς το ευρύ κοινό. Μια τέτοια απάντηση χρήζει περαιτέρω έρευνας για τους λόγους που οδηγούν το φορέα σε αυτή την αντιμετώπιση.*

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (15)

Σε ποιες από τις παρακάτω νέες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στην περιοχή, συμμετέχει το Μουσείο σας;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται στις περιοχές. Η απάντηση θα δοθεί από το μουσείο σε σχέση με τη συμμετοχή του μουσείου στην κάθε παρέμβαση ξεχωριστά. Με την απάντηση θέλουμε να δούμε, αν το μουσείο συμμετέχει ενεργά στην αστική αναγέννηση των περιοχών αυτών και συγκεκριμένα σε ποιον τομέα ξεχωριστά.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (16)

Πόσο συμφωνείτε με αυτές τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που αναφέρονται στον πίνακα έχουν ως στόχο την αναβάθμιση των περιοχών μέσω της ανάπλασης του χώρου και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η απάντηση μας παρουσιάζει το βαθμό συμφωνίας του μουσείου με την εκάστοτε παρέμβαση. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**. Το μουσείο απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση επιλέγοντας κάθε φορά το βαθμό συμφωνίας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντική θεωρεί το μουσείο την εκάστοτε περιβαλλοντική παρέμβαση.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (17)

Πόσο πιστεύετε ότι οι παραπάνω παρεμβάσεις θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Η απάντηση μας παρουσιάζει το βαθμό ωφελείας της εκάστοτε παρέμβασης, κατά την κρίση του μουσείου. Ο τρόπος

απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**. Το μουσείο απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση, επιλέγοντας κάθε φορά τον βαθμό ωφελείας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντικό θεωρεί το μουσείο τον κάθε τομέα παρέμβασης με αποτέλεσμα να βλέπουμε και τον βαθμό που το μουσείο συνηγορεί στην αναγέννηση των περιοχών.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (18)

Πόσο εκτιμάτε ότι έχει αλλάξει η περιοχή από τότε που δημιουργήθηκε το Μουσείο;

Η ερώτηση θα μας δείξει το βαθμό που το μουσείο θεωρεί ότι έχει αλλάξει η περιοχή από την αρχή της λειτουργίας του μέχρι σήμερα. Η απάντηση θα δοθεί επιλέγοντας μεταξύ πέντε πολλαπλών απαντήσεων αυτή, που θεωρεί το μουσείο ότι αντιπροσωπεύει τη γνώμη του για την περιοχή. Οι απαντήσεις που μπορούν να επιλεγούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**. Από την απάντηση θα δούμε κατά πόσο η περιοχή έχει αλλάξει μέσα στο χρόνο.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (19)

Πόσο εκτιμάτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο στην αναβάθμιση της περιοχής;

Η ερώτηση θα μας δείξει το βαθμό που το μουσείο θεωρεί ότι έχει συμβάλει στην αναβάθμιση της περιοχής από την αρχή της λειτουργίας του μέχρι σήμερα. Η απάντηση θα δοθεί επιλέγοντας, μεταξύ πέντε πολλαπλών απαντήσεων, αυτή που θεωρεί το μουσείο ότι αντιπροσωπεύει το βαθμό συμβολής του στην αναβάθμιση της περιοχής. Οι απαντήσεις που μπορούν να επιλεγούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (20)

Σε ποιους τομείς της περιοχής θεωρείτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο;

*Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα που αναφέρει τους τομείς που θεωρεί το μουσείο ότι έχει συμβάλει. Οι τομείς είναι: **Κοινωνική συμμετοχή, Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ζωής, Πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής, Κοινωνική αναβάθμιση της περιοχής.** Οι απαντήσεις θα μας δώσουν το βαθμό ωφέλειας στον κάθε τομέα, που το μουσείο θεωρεί ότι έχει συμβάλει. Θα δούμε, δηλαδή, τη γνώμη που έχει το μουσείο για το κοινωνικό του πρόσωπο. Οι απαντήσεις που μπορούν να επιλεγούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου.***

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (21)

Τι πιστεύετε ότι χρειάζεται ακόμα η περιοχή προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών της;

*Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα που αναφέρει τις αλλαγές που θεωρεί το μουσείο ότι χρειάζονται για την βελτίωση της ποιότητας ζωής της περιοχής. Οι προτεινόμενες αλλαγές αφορούν τα παρακάτω: **Περισσότερα πάρκα – παιδικές χαρές - πράσινο, Περισσότερους πολιτιστικούς φορείς, Ανάπλαση της αστικής περιοχής – κατοικίες, Ανάπλαση των δρόμων – πεζοδρομίων.** Οι απαντήσεις θα μας δώσουν το βαθμό ωφέλειας στον κάθε τομέα για τις περιοχές. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου.***

3.1.2 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

Το ερωτηματολόγιο αυτό θα δοθεί στις σχολικές μονάδες που βρίσκονται στις περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός», και θα απαντηθούν από το διδακτικό προσωπικό των σχολείων αυτών. Στη συνέχεια θα γίνει μια γενική ανάλυση των ερωτηματολογίων και θα βγει το γενικό σύνολο και αποτέλεσμα από την έρευνα. Μέσω της έρευνας αυτής θέλουμε να δούμε τον τρόπο με τον οποίο το σχολείο αντιμετωπίζει τους πολιτιστικούς φορείς και ποια είναι η γνώμη του για αυτούς. Μας ενδιαφέρει να δούμε πώς βλέπει το σχολείο, ένας χώρος εκπαίδευσης και προάσπισης του πολιτιστικού μας παρελθόντος και μέλλοντος, την εκπαίδευση μέσα από τους πολιτιστικούς φορείς. Τέλος μας ενδιαφέρει να δούμε πώς επίσης βλέπει τις διάφορες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται ή θα γίνουν στις περιοχές αυτές. Κατ' επέκταση πώς αντιμετωπίζει την βιοτική αναβάθμιση των περιοχών αυτών.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΟΛΕΙΩΝ»

Α. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (3)

Ποια η συχνότητα των επισκέψεων σας σε πολιτιστικούς φορείς της περιοχής σας;

Η απάντηση στην ερώτηση θα δοθεί με τον αριθμό που η σχολική μονάδα επισκέπτεται τους τοπικούς πολιτιστικούς φορείς ετησίως. Με τη συγκεκριμένη απάντηση θα διαπιστώσουμε κατά πόσο το σχολείο χρησιμοποιεί τους πολιτιστικούς φορείς ως μέσα για περαιτέρω εμπλουτισμό των μαθητών.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (4)

Ποιους έχετε επισκεφτεί τον τελευταίο χρόνο;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή και θα πρέπει το σχολείο να μας αναφέρει τους πολιτιστικούς φορείς που επισκέφτηκε τον τελευταίο χρόνο. Μέσω των απαντήσεων που θα μας δώσει, θα μπορέσουμε να δούμε το φάσμα των επισκέψεων και ποια είδη πολιτιστικών φορέων έχει επισκεφτεί. Με αυτό τον τρόπο θα διαπιστώσουμε αν το σχολείο έχει μια ευρεία πολιτική σε σχέση με την εξωσχολική του δραστηριότητα, αν δηλαδή χρησιμοποιεί φορείς με ποικίλα πολιτιστικά θέματα και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (5)

Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης σας από τη συμμετοχή των παιδιών σε αυτές τις επισκέψεις;

*Η απάντηση σε αυτή την ερώτηση θα μας δείξει τον βαθμό που το σχολείο είναι ικανοποιημένο με τη συμμετοχή των παιδιών στις εξωσχολικές δραστηριότητες που διεξάγονται στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος σε εξωσχολικούς χώρους. Η απάντηση θα δοθεί μέσω πολλαπλών απαντήσεων και θα πρέπει να επιλεγεί εκείνη που αντιπροσωπεύει καλύτερα τον βαθμό ικανοποίησης. Οι απαντήσεις που μπορούν να δοθούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου.***

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (6)

Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να γίνονται συχνότερες επισκέψεις;

*Είναι γνωστό ότι οι εξωσχολικές δραστηριότητες δεν είναι αυθαίρετες, αλλά γίνονται με βάση κάποιο πρόγραμμα, το οποίο έχει δοθεί από το υπουργείο παιδείας και. Ωστόσο δεν προτείνονται συγκεκριμένες δραστηριότητες, απλώς έχουν δοθεί συντεταγμένες, με βάση τις οποίες μια σχολική μονάδα δημιουργεί το πλάνο των δραστηριοτήτων της. Με βάση την απάντηση που θα πάρουμε από τα σχολεία **ναι** ή **όχι**, θα διαπιστώσουμε, αν είναι ικανοποιημένοι με τον*

αριθμό των επιτρεπόμενων επισκέψεων σε πολιτιστικούς φορείς. Μια απάντηση που θα ήταν **ναι**, θα σήμαινε, ότι ίσως θα πρέπει να γίνει μια αναθεώρηση στη μέχρι τώρα πολιτική του υπουργείου των σχολείων απέναντι στον τρόπο εκμάθησης αλλά και στη χρησιμοποίηση των πολιτιστικών φορέων ως χώρων εκπαίδευσης και μαθητείας.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (7)

Ποιους άλλους πολιτιστικούς φορείς εκτός της περιοχής σας έχετε επισκεφτεί;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή και θα απαντηθεί ονομαστικά για τον κάθε φορέα στον οποίο έχει γίνει επίσκεψη. Μέσα από τις απαντήσεις θα διαπιστώσουμε, αν το σχολείο παρουσιάζει πολιτιστική δραστηριότητα και εκτός της περιοχής του, αν έχει επισκεφτεί φορείς που βρίσκονται σε άλλα μέρη και αν γενικά είναι μέσα στην πολιτική του να χρησιμοποιεί απομακρυσμένους πολιτιστικούς φορείς.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (8)

Ενθαρρύνετε τα παιδιά να επισκέπτονται τέτοιους φορείς και εκτός σχολείου;

Είναι γνωστό ότι το σχολείο πέρα από τη μάθηση προάγει και τον πολιτισμό. Επιπλέον καλλιεργεί στα παιδιά στάσεις και τάσεις απέναντι στα δεδομένα της κοινωνικής πραγματικότητας, διαμορφώνει χαρακτήρες και πεποιθήσεις, αναπτύσσει το αίσθημα της ελεύθερης βούλησης και γενικά ως φορέας κοινωνικοποίησης προετοιμάζει ώστε να γίνει ένας χρήσιμος πολίτης για την κοινωνία όπου ζει. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε κατά πόσο το σχολείο, μέσω των παραπάνω δυνατοτήτων του, προάγει την πολιτιστική ταυτότητα και τη συμμετοχή των παιδιών σε πολιτιστικά δρώμενα της κοινωνίας του. Οι απαντήσεις που μπορούν να δοθούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου.**

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (9)

Εκτός από τις επισκέψεις έχετε αναπτύξει άλλου είδους συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς της περιοχής σας;

Η ερώτηση έχει δύο σκέλη. Στο πρώτο σκέλος τα σχολεία θα απαντήσουν με ένα **ναι** ή με ένα **όχι**, ανάλογα με το αν έχουν αναπτύξει άλλου είδους συνεργασία με τους φορείς. Στη συνέχεια θα αναφέρουν τους λόγους για τους οποίους έχουν ή δεν έχουν αναπτύξει μια τέτοια άλλου είδους συνεργασία. Ανάλογα με την απάντηση θα βγουν και διαφορετικά συμπεράσματα. Με τις απαντήσεις θα δούμε κατά πόσο το σχολείο αξιοποιεί πολλαπλά τις δυνατότητες που προσφέρουν οι πολιτιστικοί φορείς. Θα δούμε τους λόγους που έχει έρθει σε επαφή με τους φορείς αυτούς σε ένα επίπεδο πέρα από αυτό της τυπικής επίσκεψης.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (10)

Είναι συνεργάσιμοι μαζί σας οι πολιτιστικοί φορείς;

Η συγκεκριμένη ερώτηση αποσκοπεί στο να μας δείξει το βαθμό που οι πολιτιστικοί φορείς συνεργάζονται και με τα σχολεία. Κατά πόσο δηλαδή, ένας πολιτιστικός φορέας αλληλεπιδρά με το σχολείο και βοηθάει στην καλύτερη και δημιουργικότερη συνεργασία μαζί του. Οι απαντήσεις που μπορούν να δοθούν είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου.**

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (11)

Συμμετέχετε σε εκπαιδευτικά προγράμματα που εφαρμόζονται σε μουσεία;

Είναι γνωστό ότι πολλοί πολιτιστικοί φορείς, χρησιμοποιούν εκπαιδευτικά προγράμματα στην προσπάθειά τους για καλύτερη εμπέδωση των θεματικών τους ενότητων από τον επισκέπτη, αλλά και τον ιδεών, γνώσεων και πληροφοριών που θέλουν να προωθήσουν προς το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Μέσα από τη συγκεκριμένη ερώτηση λοιπόν, θέλουμε να δούμε αν τα σχολεία συμμερίζονται αυτή την αντίληψη των φορέων, αν την αξιοποιούν,

ποια εκπαιδευτικά προγράμματα έχουν παρακολουθήσει και αν δεν συμβαίνει αυτό, τους λόγους που οδηγούν σε μια τέτοια συμπεριφορά.

B. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (12)

Στην περιοχή σας γίνονται διάφορες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Πόσο συμφωνείτε με αυτές;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που αναφέρονται στον πίνακα έχουν ως στόχο την αναβάθμιση των περιοχών μέσω της ανάπλασης του χώρου και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η απάντησή μας παρουσιάζει το βαθμό συμφωνίας του σχολείου με την εκάστοτε παρέμβαση. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**. Το σχολείο απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση επιλέγοντας κάθε φορά το βαθμό συμφωνίας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντική θεωρεί το σχολείο την εκάστοτε περιβαλλοντική παρέμβαση.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (13)

Πόσο πιστεύετε ότι αυτές οι παρεμβάσεις θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Η απάντησή μας παρουσιάζει, κατά την κρίση των σχολείων το βαθμό ωφελείας της εκάστοτε παρέμβασης. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου**. Το σχολείο απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση επιλέγοντας κάθε φορά το βαθμό ωφελείας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντικό θεωρεί το σχολείο τον κάθε τομέα παρέμβασης με

αποτέλεσμα να βλέπουμε και το βαθμό που το σχολείο συνηγορεί στην αναγέννηση των περιοχών.

3.1.3 ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

Το ερωτηματολόγιο αυτό θα δοθεί στους ενήλικες κατοίκους των περιοχών «Γκάζι» και «Κεραμεικός». Μέσω των ερωτηματολογίων αυτών θέλουμε να δούμε τη στάση των ενηλίκων απέναντι στους πολιτιστικούς φορείς, αν τους χρησιμοποιούν, πόσο τους χρησιμοποιούν και ποιος είναι ο φορέας που τους ενδιαφέρει περισσότερο. Αυτά τα πορίσματα θα προκύψουν από τις ερωτήσεις της ενότητας που αφορούν στην πολιτιστική αξιολόγηση, ενώ από τις ερωτήσεις που αφορούν τις περιβαλλοντικές αλλαγές, που θα γίνουν στις περιοχές τους, θα δούμε πόσο τους αρέσει η περιοχή που ζούνε, αν συμφωνούν με τις αλλαγές αυτές, τι θα αλλάζανε οι ίδιοι, αν μπορούσαν, και γενικά την άποψη τους για την περιοχή τους. Το συνολικό αποτέλεσμα θα προκύψει από την γενική εικόνα που θα μας δώσουν τα ερωτηματολόγια, και θα αντιπροσωπεύει το σύνολο, τις τάσεις και τις στάσεις των κατοίκων των περιοχών μέσα από ένα γενικά πρίσμα.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ «ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΝΗΛΙΚΩΝ»

A. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (3)

Σας αρέσει να επισκέπτεστε έναν πολιτιστικό φορέα;

Η ερώτηση αυτή θα απαντηθεί με την επιλογή **ναι** ή **όχι**, και αποσκοπεί στο να μάθουμε αν ο ερωτώμενος νοιώθει ευχαρίστηση στο να επισκέπτεται ένα πολιτιστικό φορέα. Μέσα από την απάντηση θα δούμε ποια είναι η στάση του απέναντι στους φορείς που προάγουν το πολιτισμό.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (4)

Αν ΝΑΙ, Τι θεωρείτε ότι κερδίζετε με την επίσκεψη σας αυτή;

Η ερώτηση περιέχει διάφορους τομείς που θα δοθούν σε πίνακα. Η απάντηση θα δοθεί αξιολογώντας κάθε φορά ο ερωτώμενος τον κάθε τομέα ξεχωριστά δίνοντας του το βαθμό που θεωρεί ότι τον αντιπροσωπεύει καλύτερα. Οι τομείς είναι: **Γνώση, Ψυχική Ευχαρίστηση, Ικανοποίηση περιέργειας, Προβληματισμός, Κοινωνική συμμετοχή**. Και οι απαντήσεις που μπορεί να δώσει ο ερωτώμενος είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Λίγο, Καθόλου**. Μέσα από τις απαντήσεις θα δούμε τι θεωρεί ο ερωτώμενος το πιο σημαντικό που του δίνει μια επίσκεψη σε ένα πολιτιστικό φορέα. Επίσης θα δούμε το πώς ιεραρχεί τα οφέλη που αποκομίζει κανείς με το να επισκέπτεται και να αλληλεπιδρά με πολιτιστικούς φορείς.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (5)

Αν ΟΧΙ. Γιατί;

Η ερώτηση θα περιέχει διάφορους λόγους για τους οποίους ο ερωτώμενος δεν θα ήθελε να επισκεφτεί ένα πολιτιστικό φορέα. Οι λόγοι θα δοθούν σε πίνακα και είναι: **Βαριέμαι, Μου είναι αδιάφοροι – Δεν βρίσκω ενδιαφέρον, Είναι κουραστικοί, Δεν καταλαβαίνω**. Ο ερωτώμενος θα μπορεί να διαλέξει μέχρι δυο λόγους, επιλέγοντας κάθε φορά το λόγο που τον αντιπροσωπεύει περισσότερο. Μέσα από αυτή την ερώτηση θα δούμε γιατί ο ερωτώμενος δεν αρέσκεται να επισκέπτεται τους πολιτιστικούς φορείς. Στο σημείο αυτό θα χρειαστεί περαιτέρω έρευνα (κάποια που θα έχει θέμα τους λόγους για τους οποίους κάποιος δεν ενδιαφέρεται να επισκεφτεί έναν πολιτιστικό φορέα) για να διαπιστωθούν οι βαθύτεροι λόγοι που οδηγούν σε τέτοιες συμπεριφορές. Στη συγκεκριμένη έρευνα μας ενδιαφέρει απλώς να δούμε τους λόγους και να τους αναφέρουμε.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (6)

Πόσο ασχολείστε με κάθε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες;

*Η ερώτηση θα περιέχει σε πίνακα τους προτεινόμενους τομείς και θα απαντηθεί για κάθε τομέα ξεχωριστά σημειώνοντας κάθε φορά την συχνότητα που είναι πιο αντιπροσωπευτική. Οι τομείς είναι: **Μουσείο, Θέατρο, Αρχαιολογικοί Χώροι, Αίθουσες Τέχνης, Περιοδικές Εκθέσεις, Κινηματογράφος, Αθλητισμός, Περιπάτους σε χώρους πρασίνου.** Και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Λίγο, Καθόλου.** Μέσα από τις απαντήσεις θα δούμε σε τι βαθμό ο ερωτώμενος ασχολείται με τομείς που προάγουν τον πολιτισμό και τελούν υπό την ευθύνη αντίστοιχων πολιτιστικών φορέων. Από τις απαντήσεις θα διαπιστώσουμε το ενδιαφέρον των ενηλίκων για τον κάθε τομέα με αποτέλεσμα να δούμε πώς ιεραρχούνται οι φορείς αυτοί και πόσο σημαντικοί είναι για τους ενήλικες.*

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (7)

Με ποιες από αυτές τις δραστηριότητες σχολιάστε στα όρια της περιοχής σου;

*Η ερώτηση θα περιέχει πίνακα με τις δραστηριότητες και ο ερωτώμενος θα πρέπει να επιλέξει κάθε φορά τη δραστηριότητα που προσφέρεται στην περιοχή του. Οι δραστηριότητες είναι: **Μουσείο, Θέατρο, Αρχαιολογικοί Χώροι, Αίθουσες Τέχνης, Περιοδικές Εκθέσεις, Κινηματογράφος, Αθλητισμός, Περίπατοι σε χώρους πρασίνου.** Με την ερώτηση αυτή μας ενδιαφέρει να μάθουμε πόσο η περιοχή που διαμένει ο ερωτώμενος δίνει τη δυνατότητα στους κατοίκους της να δραστηριοποιούνται μέσα σε αυτήν και πόσο η περιοχή δίνει ερεθίσματα για διάφορες δραστηριότητες στους κατοίκους της. Θα δούμε τους τομείς με τους οποίους ασχολείται και με αυτό τον τρόπο θα δούμε και ποιες είναι οι πολιτιστικές του τάσεις αλλά και ποιες από αυτές γίνονται στην περιοχή του.*

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (8)

Ποιον πολιτιστικό φορέα επισκεφτήκατε τελευταία;

Εδώ ο ερωτώμενος θα απαντήσει αναφέροντας το όνομα του πολιτιστικού φορέα που επισκέφτηκε τον τελευταίο καιρό. Με την ερώτηση αυτή θέλουμε να δούμε ποια είναι η επιλογή του ερωτώμενου μέσα από την πληθώρα των πολιτιστικών φορέων, που διαθέτει η πόλη των Αθηνών.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (9)

Με ποιους επισκέπτεστε κυρίως τους πολιτιστικούς φορείς;

Η απάντηση θα δοθεί κάνοντας μια επιλογή μέσα από τον πίνακα με τις προτεινόμενες επιλογές. Οι επιλογές είναι: **Γονείς, Φίλους, Συγγενείς, Μόνος**. Από την απάντηση θα δούμε τον τύπο της επίσκεψης του ερωτώμενου στο φορέα αλλά και τα κίνητρό του για την επίσκεψη. Ανάλογα με την επιλογή του θα δούμε αν η επίσκεψη του είναι οικειοθελής, αν είναι αναγκαστική, αν είναι στα πλαίσια μιας βόλτας, αν είναι για εκπαιδευτικούς λόγους και τέλος αν είναι για καθαρά προσωπική ευχαρίστηση και γνώση.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (10)

Συμμετέχετε σε πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής σας;

Υπάρχουν πολλές περιοχές στις οποίες οι πολιτιστικοί φορείς που δρουν κάνουν διάφορες εκδηλώσεις, που ως στόχο έχουν να φέρουν πιο κοντά τον κόσμο ή να γίνουν πιο γνωστοί. Η συγκεκριμένη ερώτηση, η οποία θα απαντηθεί με ένα **ναι** ή ένα **όχι**, θα μας δείξει αν ο ερωτώμενος συμμετέχει σε πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής του, αν δηλαδή παρουσιάζει μια κοινωνική συμμετοχή στα δρώμενα της περιοχής του.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (11)

Τι θα θέλατε να δείτε σε έναν εκθεσιακό χώρο;

Η ερώτηση είναι ανοιχτή και έχει ως στόχο να δούμε τι θα ενδιέφερε τον ερωτώμενο να δει ή να δημιουργήσει, αν του δινότανε η ευκαιρία για επιλογή. Με την απάντηση θα δούμε και πάλι τα ενδιαφέροντα του ερωτώμενου, αλλά και ποια είναι τα θέματα που δεν έχουν αγγιχτεί από τους φορείς και που θα μπορούσαν να είναι θέματα ενδιαφέροντα, για μάθηση, διασκέδαση, δημιουργία, έκφραση.

B. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (12)

Πόσο σας αρέσει η περιοχή που ζείτε;

Η απάντηση θα δοθεί επιλέγοντας ο ερωτώμενος το βαθμό ικανοποίησης του με την περιοχή στην οποία μένει. Οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Λίγο, Καθόλου**. Μέσα από την απάντησή του θα δούμε αν είναι ευχαριστημένος με την περιοχή που μένει, αν εξασφαλίζει ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο στους κατοίκους και αν του καλύπτει όλες του τις ανάγκες για μια πολιτισμένη και ισορροπημένη ζωή.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (13)

Πόσο συμφωνείτε με τις παρακάτω περιβαλλοντικές παρεμβάσεις;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που αναφέρονται στον πίνακα, έχουν ως στόχο την αναβάθμιση των περιοχών, μέσω της ανάπλασης του χώρου και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς. Η απάντηση, μας παρουσιάζει το βαθμό συμφωνίας του ερωτώμενου με την εκάστοτε παρέμβαση. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο,**

Καθόλου. Ο ερωτώμενος απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση επιλέγοντας κάθε φορά το βαθμό συμφωνίας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντική θεωρεί ο ερωτώμενος την εκάστοτε περιβαλλοντική παρέμβαση.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (14)

Πόσο πιστεύετε ότι αυτές οι παρεμβάσεις θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Η απάντηση μας παρουσιάζει τον βαθμό ωφελείας της εκάστοτε παρέμβασης. Ο τρόπος απάντησης γίνεται σε πίνακα και οι πιθανές απαντήσεις είναι:

Απόλυτα, Αρκετά, Μέτρια, Λίγο, Καθόλου. Ο ερωτώμενος απαντά ξεχωριστά για την κάθε παρέμβαση επιλέγοντας κάθε φορά το βαθμό ωφελείας. Από την απάντηση κάθε φορά θα βλέπουμε πόσο σημαντικό θεωρεί ο ερωτώμενος τον κάθε τομέα παρέμβασης, με αποτέλεσμα να βλέπουμε και το βαθμό που ο ερωτώμενος συνηγορεί στην αναγέννηση των περιοχών.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (15)

Πόσο πιστεύετε ότι θα παίξουν ρόλο οι παρεμβάσεις αυτές στους παρακάτω τομείς;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τους τομείς και η απάντηση γίνεται για τον κάθε τομέα ξεχωριστά, επιλέγοντας κάθε φορά ο ερωτώμενος, τον βαθμό που πιστεύει ότι οι παρεμβάσεις θα ωφελήσουν τους εκάστοτε τομείς. Οι τομείς είναι: **Ρύθμιση του κυκλοφοριακού, Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ζωής. Περισσότεροι επισκέπτες στην περιοχή, Οικονομική ανάπτυξη της περιοχής, Πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.** Και οι πιθανές απαντήσεις είναι: **Πάρα πολύ, Πολύ, Λίγο, Καθόλου.** Από τις απαντήσεις θα δούμε κατά πόσο ο ερωτώμενος έχει συνδυάσει τις περιβαλλοντικές και πολιτιστικές αλλαγές της περιοχής του με τα

προβλήματα αλλά και την ανάπτυξη της περιοχής του. Επίσης θα δούμε το βαθμό ωφελείας που θεωρεί ο ερωτώμενος ότι υπάρχει όσον αφορά τους διάφορους τομείς που παίζουν ρόλο στην καθημερινή διαβίωση του στην περιοχή.

Ερώτηση Ερωτηματολογίου (16)

Τι θα αλλάζατε, ΈΣΕΙΣ κυρίως, αν μπορούσατε στην περιοχή που ζείτε;

Η ερώτηση περιλαμβάνει πίνακα με τις πιθανές απαντήσεις - παρεμβάσεις από τις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει μια. Οι τομείς είναι: **Ενίσχυση του φυσικού περιβάλλοντος, Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ζωής, Ανάπλαση των αστικής περιοχής - κατοικίες, Πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.** Μέσα από την απάντηση του θα δούμε τι είναι πιο σημαντικό για αυτόν, τι είναι αυτό που λείπει από την περιοχή του και που πραγματικά το έχει ανάγκη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ. ΜΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ «ΓΚΑΖΙ – ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ»

Οι Πολιτιστικοί φορείς⁵³ μιας περιοχής είναι γνωστό ότι συμβάλλουν σε πολύ μεγάλο βαθμό στην ομαλή αλλά συγχρόνως και στη δημιουργική βιωσιμότητα μιας περιοχής. Είναι σημαντικό λοιπόν να εντάσσονται στα πλαίσια της γενικότερης λειτουργίας της πόλης, να συνεργάζονται με τους κατοίκους της αλλά και με τους διάφορους κοινωνικούς φορείς. Μια καλή και δημιουργική συνεργασία έχει ως αποτέλεσμα την πολιτιστική αλλά και μορφωτική ανύψωση της πόλης και των κατοίκων της. Δημιουργεί σχέσεις αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας στήριξης ενώ παράλληλα συμβάλλει στη συντήρηση και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης γενικότερα και της περιοχής ειδικότερα.

Η εξακρίβωση μιας τέτοιας σχέσης είναι και ο στόχος της έρευνας μας στα μουσεία των περιοχών «Γκάζι – Κεραμεικού». Πιο συγκεκριμένα θέλουμε να διαπιστώσουμε και να καταγράψουμε κατά πόσο οι πολιτιστικοί φορείς, που εξετάζουμε και που παίρνουν μέρος στην περιβαλλοντική αλλαγή και συγχρόνως αναβάθμιση των περιοχών αυτών, έχουν συνεργασία με την πόλη στην οποία δρουν, πόσο βοηθάνε την περιοχή τους και πόσο ευαισθητοποιημένοι είναι σε μια κοινωνικού χαρακτήρα και επιμόρφωσης ιδέα. Δηλαδή, αν θεωρούν ότι μπορούν να επιδράσουν θετικά προς την καλιτέρευση της βιωσιμότητας των περιοχών και τη σταδιακή αναβάθμιση τους, τόσο σε βιοτικό όσο και σε μορφωτικό επίπεδο.

⁵³ Βλέπε παράρτημα 6. Ανάλυση των πολιτιστικών φορέων των περιοχών Γκάζι και Κεραμεικός.

Η έρευνα διεξήχθη σε δυο πολιτιστικούς φορείς των περιοχών «Γκάζι – Κεραμεικός» οι οποίοι εμπλέκονται στις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις⁵⁴ που διεξάγονται στις περιοχές αυτές. Οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις αυτές έχουν ως κύριο στόχο τη βελτίωση της όψης των περιοχών και συγχρόνως την αναβάθμιση τους. Οι συγκεκριμένοι πολιτιστικοί φορείς, Μουσείο Κεραμεικού και Μουσείο Κυπριακής Τέχνης, βρίσκονται στο κέντρο των περιβαλλοντικών αλλαγών. Εμπλέκονται στις αποφάσεις για την αλλαγή των περιοχών και συμβάλλουν στη δημιουργία μιας πιο όμορφης και βιώσιμης πόλης. Τι κάνουν όμως πέρα από αυτό; Πώς λειτουργούν; Ποια είναι τα σχέδια τους; Πώς έβλεπαν τις περιοχές πριν και πώς τώρα; Και ποια είναι η πολιτιστική πολιτική τους μέχρι σήμερα; ή ποια θα είναι αύριο;. Όλες αυτές είναι ερωτήσεις που απαντούνται μέσα από την έρευνα, μέσα δηλαδή από το ερωτηματολόγιο που κλήθηκαν να συμπληρώσουν.

Τα ερωτηματολόγια απαντήθηκαν από υπαλλήλους των φορέων που είναι εμπλεκόμενοι στη δημιουργία της πολιτικής των φορέων προς το κοινό και γενικότερα προς την πολιτεία. Δόθηκαν οι απαιτούμενες διευκρινήσεις ενώ η έρευνα έγινε με προσωπική συνέντευξη.

⁵⁴ Σχετική ανάλυση έγινε στο κεφάλαιο 2.

4.1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ – ΠΑΡΚΟ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ

Το Πάρκο – Μουσείο του Κεραμεικού βρίσκεται στην Αθήνα, στην περιοχή Κεραμεικός.

Το ερωτηματολόγιο απαντήθηκε από δυο αρχαιολόγους που δουλεύουν στο μουσείο, τις κυρίες Ασημακοπούλου και Κατοπόδη.

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, το ερωτηματολόγιο είναι χωρισμένο σε 2 ενότητες. Η πρώτη ενότητα αναφέρεται στην πολιτιστική δραστηριότητα και πολιτική του μουσείου και η δεύτερη στην άποψη του μουσείου για τις περιβαλλοντικές αλλαγές στις περιοχές «Γκάζι – Κεραμεικός» αλλά και τη σημερινή τους κατάσταση. Οι απαντήσεις δόθηκαν μέσα από προσωπική συνέντευξη και είναι οι ακόλουθες.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Μέσα σε ένα γενικό πλαίσιο θα λέγαμε ότι το Μουσείο και το πάρκο του Κεραμεικού, λόγω του ότι βρίσκεται σε περίοδο ανακατασκευών⁵⁵ του χώρου του μέσα από τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις και αλλαγές της Ένωσης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας Α.Ε., βρίσκεται σε περιορισμένη δράση όσον αφορά τη δουλειά και την πολιτιστική του δραστηριότητα. Παρόλο που συμφωνεί και συμμετέχει καθολικά στις αλλαγές στις περιοχές αυτές, η πολιτιστική του δράση είναι περιορισμένη. Αυτό συμβαίνει γιατί όπως είπαμε, το μουσείο βρίσκεται μέσα στις περιβαλλοντικές αλλαγές που γίνονται

⁵⁵ Οι ανακατασκευές περιλαμβάνουν: α) την αναδιοργάνωση του πάρκου του Κεραμεικού, έτσι ώστε ο επισκέπτης να βιώνει μια πραγματική περιήγηση στο παρελθόν μέσα από τη βόλτα του στο χώρο που θα μετατραπεί σε μια απεικόνιση του παρελθόντος. β) την αναδιοργάνωση του χώρου του μουσείου του Κεραμεικού, έτσι ώστε να υπάρχει καλύτερη παρουσίαση και παρακολούθηση των εκθεμάτων και των συλλογών. Το μουσείο υιοθετεί μια πιο μοντέρνα αντίληψη για την εικόνα των εκθεμάτων και γενικότερα του χώρου που θα φιλοξενεί τις εκθέσεις και τους επίδοξους επισκέπτες του. γ) το μουσείο βρίσκεται μέσα στις εργασίες για τη πεζοδρόμηση της οδού Ερμού, λόγω του γεγονότος ότι περνάει μπροστά ακριβώς από το μουσείο.

στην περιοχή, αλλά και για το γεγονός ότι το ίδιο το μουσείο – πάρκο βρίσκεται υπό ανακατασκευή του χώρου του σε κτιριακό και πολιτιστικό επίπεδο τόσο στο πάρκο του Κεραμεικού όσο και στο μουσείο του Κεραμεικού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει λιγότερο προσωπικό, οι ώρες λειτουργίας να είναι περιορισμένες, το πρόγραμμα να περιορίζεται σε μικρό αριθμό εκθέσεων και για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα το μουσείο το Κεραμεικού να παραμένει κλειστό για το κοινό.

Από το ερωτηματολόγιο και την έρευνα που διεξήχθη, διαπιστώθηκε ότι ενώ υπάρχει όρεξη για αναπροσδιορισμό των μέχρι τώρα απόψεων του για τον τρόπο προβολής και λειτουργίας του, για τη διαμόρφωση πλάνου που να προσδιορίζει την καινούργια πολιτική του απέναντι στον τρόπο παρουσίασης των συλλογών του, αλλά και στον τρόπο που βλέπει το κοινό του και σχέδια σχετικά που θα υλοποιηθούν και θα αφορούν τον τρόπο διεξαγωγής των προγραμμάτων του, τίποτα δεν υλοποιείται ακόμα.

Όσον αφορά την εκπαιδευτική του δραστηριότητα, το μουσείο μέχρι στιγμής δεν περιλαμβάνει στο πρόγραμμα του εκπαιδευτικά προγράμματα, παρόλο που δέχεται πολλά σχολεία ανά το χρόνο και στοχεύει στο σχολικό τουρισμό. Αυτό συμβαίνει γιατί μέχρι τώρα το μουσείο δεν περιείχε στους κόλπους του το κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό για τη δημιουργία και εκπόνηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων, και παράλληλα δεν εντάσσονταν στον εκπαιδευτικό του προσανατολισμό είτε λόγω πολιτικής είτε λόγω έλλειψης κονδυλίων.

Επίσης δεν παρουσιάζει καμία περιοδική έκθεση με διαφορετικές θεματικές, γιατί όπως ισχυρίζεται ο φορέας μέχρι σήμερα, δεν υπήρχε ο κατάλληλος χώρος για κάτι τέτοιο, ενώ θεωρούσε επίσης, ότι δεν υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος για να προβεί σε μια τέτοια κίνηση. Επιπλέον δεν έχει συνεργαστεί ποτέ με κανένα άλλον πολιτιστικό φορέα της περιοχής που βρίσκεται. Είναι δηλαδή αποκομμένο από τους υπόλοιπους πολιτιστικούς

φορείς που δρουν στην περιοχή και αυτό γιατί μέχρι τώρα η πολιτική του δεν περιείχε συνεργασίες με άλλου είδους πολιτιστικούς φορείς γιατί όπως μας είπε θεωρούσε ότι δεν υπήρχε κάποιος αναγκαίος λόγος για να προβεί σε μια τέτοια κίνηση. Αυτή η αντίληψη έρχεται να συνδράμει στη γενικότερη αντίληψη που υπάρχει μεταξύ των πολιτιστικών φορέων, που θεωρεί ότι ο κάθε φορέας είναι αυτόνομος, με δική του πολιτική και αντίληψη, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει συνεργασία, ενιαία πολιτική, αλληλεπίδραση και ανατροφοδότηση που θα βοηθούσε να υπάρχει σωστότερη δομή και αποτελεσματικότητα στους στόχους που θέτει και ο φορέας ξεχωριστά αλλά και η πολιτιστική πολιτική γενικότερα.

Παράλληλα με τα παραπάνω η εικόνα που έχει για την περιοχή δεν είναι και η καλύτερη δυνατή. Η άποψη του μουσείου για τις περιοχές είναι ότι είναι εγκαταλελειμμένες από την πολιτεία, το βιοτικό, μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο των κατοίκων είναι πολύ χαμηλό και γενικά θεωρεί ότι οι περιοχές Γκάζι – Κεραμεικός δεν παρουσιάζουν κανένα ενδιαφέρον από τους πολίτες προς το τι γίνεται στο μουσείο αλλά και το τι έχει να τους προσφέρει. Είναι σημαντικό να πούμε ότι σε σχετική ερώτηση της έρευνας σχετικά με το αν το μουσείο θεωρεί ότι έχει συμβάλει στην αναβάθμιση των περιοχών αλλά και στο κατά πόσο έχουν αλλάξει οι περιοχές αυτές μέσα στα χρόνια, βλέπουμε ότι θεωρεί ότι η συμβολή του είναι η μέγιστη δυνατή. Συγχρόνως σε ερώτηση «Σε ποιους τομείς θεωρεί ότι έχει συμβάλει το μουσείο», λόγω του ότι βρίσκεται υπό ανακατασκευή, οι απαντήσεις είναι σχετικές γιατί δεν υπάρχει ακόμα μέτρο σύγκρισης. Εδώ πρέπει να πούμε ότι το μουσείο θεωρεί ότι τα αποτελέσματα της επιρροής του στην περιοχή και τους κατοίκους της θα μπορούν να μελετηθούν μετά το πέρας των εργασιών που γίνονται στο χώρο του, και αυτό γιατί αυτή τη στιγμή και υπολείπεται και δεν έχει εξετάσει ακόμα τη συλλογική εικόνα του προς το ευρύ κοινό. Με αυτό τον τρόπο, το μουσείο θεωρεί ότι μπορεί και έχει συμβάλει αρκετά στην κοινωνική συμμετοχή των

κατοίκων μεταξύ των πολιτιστικών φορέων και τους ίδιους. Θεωρεί δηλαδή ότι από την ίδρυση του μέχρι σήμερα η περιοχή έχει αλλάξει αρκετά όσον αφορά στη δημιουργία και άλλων πολιτιστικών φορέων στην περιοχή, στον αριθμό επισκεπτών που δέχεται το μουσείο από τους κατοίκους της περιοχής, ο αριθμός θα ήταν πολύ μικρότερος και γενικά η περιοχή μπορεί να μην είχε σήμερα την εικόνα που έχει, έστω και αν δεν είναι η καλύτερη.

Επίσης το μουσείο θεωρεί ότι μετά την ολοκλήρωση των έργων θα συμβάλει κατά πολύ στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ζωής των κατοίκων της περιοχής και αυτό γιατί θεωρεί ότι όταν το μέρος στο οποίο κατοικείς παρέχει όλες τις προϋποθέσεις για καλύτερη διαμονή και παράλληλα διαθέτει χώρους γνώσης και δημιουργίας, υπάρχει καλύτερος και ποιοτικότερος τρόπος διαβίωσης. Συγχρόνως το μουσείο θεωρεί ότι θα αναβαθμιστεί στο απόλυτο η πολιτιστική και κοινωνική παρουσία των περιοχών γιατί όταν οι πολιτιστικοί φορείς που δρουν σε μια περιοχή παρέχουν όλα εκείνα τα μέσα και πολιτικές που συντηρούν προωθούν και διαδίδουν τον πολιτισμό με τέτοιο τρόπο που να είναι αρεστός και κατανοητός στο ευρύ κοινό, τότε δημιουργούνται πόλοι έλξης και γνώσης για τη κοινωνία στην οποία ανήκουν και δρουν.

Όσον αφορά στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου, μέσα από την έρευνα διαπιστώθηκε ότι το μουσείο συμφωνεί απόλυτα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται στις περιοχές αφού θεωρεί ότι θα είναι η λύση στα πολλά και μεγάλα προβλήματα των περιοχών αυτών. Προβλήματα όπως, παλιά κτίρια που είναι εγκαταλελειμμένα, κατεστραμμένα και δημιουργούσαν πόλους μόλυνσης και ασχήμεναν την περιοχή, θα αναπαλαιωθούν και θα δοθούν σε κοινή χρήση προς την πολιτεία. Το κυκλοφορικό και η έλλειψη χώρων πρασίνου και πάρκων θα βοηθηθούν από την πεζοδρόμηση της οδού Ερμού μέχρι την λεωφόρο Πειραιώς. Το πάρκο του Κεραμεικού θα μεγαλώσει και τα παλιά παραπήγματα του ΗΣΑΠ θα μετατραπούν σε χώρους πρασίνου.

Αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών είναι η δημιουργία χώρων αναψυχής, η αισθητική βελτίωση του τοπίου, ο περιορισμός του κυκλοφοριακού συνωστισμού και γενικότερα η καλυτέρευση της εικόνας της περιοχής.

Στην σχετική έρευνα δεν ασχοληθήκαμε μόνο για το τι γίνεται τώρα αλλά και για το τι θα ήταν καλό να γίνει και στο μέλλον για τις περιοχές ώστε να υπάρχει μια ολοκληρωμένη αναγέννηση των περιοχών. Σε σχετική ερώτηση το μουσείο θεωρεί ότι είναι απολύτως αναγκαία: α) περισσότερο πράσινο στις περιοχές, δηλαδή η δημιουργία πάρκων και παιδότοπων για τα παιδιά, β) περισσότεροι πολιτιστικοί φορείς, οι οποίοι θα υποστηρίζουν και θα συμβάλλουν στην πνευματική καλλιέργεια των κατοίκων γ) άμεση ανάπλαση των αστικών περιοχών και ιδιαίτερα των εγκαταλελειμμένων σπιτιών και κτιρίων που όχι μόνο συνθέτουν μια ακαλαίσθητη εικόνα για τον επισκέπτη αλλά και δε συνάδουν με την ιστορία και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της περιοχής. Παράλληλα με τα κτίρια, ανάγκη για ανάπλαση έχουν οι δρόμοι, τα πεζοδρόμια αλλά και τα λιγοστά μα ήδη υπάρχοντα πάρκα των περιοχών.

Όσον αφορά το μέλλον, θα πρέπει να πούμε ότι το μουσείο και το πάρκο του Κεραμεικού σχεδιάζουν ένα μέλλον για το μουσείο αρκετά ελπιδοφόρο. Με το πέρας των εργασιών το μουσείο θα μπει στο πρόγραμμα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων για καλύτερη κατανόηση του χώρου από τον επισκέπτη. Θα αρχίσει να υλοποιεί περιοδικές εκθέσεις στο χώρο του μουσείου και θεωρεί ότι θα πρέπει να αρχίσει μια στενή συνεργασία με τους διάφορους άλλους πολιτιστικούς φορείς που βρίσκονται και δρουν στις περιοχές, έτσι ώστε να υπάρχει ανατροφοδότηση και αλληλεπίδραση μεταξύ των φορέων για καλύτερα αποτελέσματα δουλειάς. Επίσης το μουσείο θεωρεί ότι μέσα από τη δημιουργία μιας πολιτικής που θα προσεγγίζει τον ανθρώπινο παράγοντα, και που θα αφορά την καλύτερη και πληρέστερη λειτουργία του μουσείου, αλλά και τη συνεργασία του με τους γύρω φορείς και κατοίκους της περιοχής, θα

υπάρχει μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το χώρο του μουσείου και για το χώρο της γνώσης μέσα από μια αμφίδρομη συνεργασία.

4.2. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΠΙΕΡΙΔΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

Το Μουσείο Πιερίδη Αρχαίας Κυπριακής Τέχνης, βρίσκεται στο πολυχώρο «Αθηναΐς» στην οδό Καστοριάς 34-36, Βοτανικός και παρουσιάζει εκθέματα αρχαίας κυπριακής τέχνης. Και σε αυτό το μουσείο δώσαμε το ίδιο ερωτηματολόγιο με το ερωτηματολόγιο που δώσαμε στο Μουσείο του Κεραμεικού και απαντήθηκε από την επιμελήτρια του μουσείου, κυρία Αντωνιάδου.

ΓΕΝΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ

Μετά από μια προσεχτική εξέταση των απαντήσεων που έδωσε ο φορέας στις ερωτήσεις του ερωτηματολογίου, διαπιστώνουμε ότι, όσον αφορά την πολιτιστική του δραστηριότητα και αξιολόγηση ο φορέας λειτουργεί θα λέγαμε σε ικανοποιητικό επίπεδο. Η εικόνα του δηλαδή είναι αρκετά καλή και αυτό γιατί μπορεί να μην έχει τα μέγιστα αποτελέσματα (από την ασκούμενη πολιτική του) όπως θα θέλαμε, βρίσκεται όμως σε ανοδική πορεία και χρησιμοποιεί σε αρκετά ικανοποιητικό βαθμό όλα εκείνα τα μέσα που σχετίζονται με μια ολοκληρωμένη πολιτική προώθησης του (εκπαιδευτικά προγράμματα, επικοινωνία, κτιριακή δομή κτλ).

Πιο συγκεκριμένα στην ερώτηση σχετικά με τον ετήσιο αριθμό επισκεπτών στο μουσείο, ο φορέας μας δίνει τον αριθμό 20.000 και θεωρεί ότι με βάση την πολιτική του και τον υπάρχοντα τρόπο λειτουργίας του⁵⁶, ο αριθμός δεν είναι ικανοποιητικός. Αυτό, το μουσείο το αποδίδει στο γεγονός ότι δεν υπάρχει επαρκής γνώση και ενδιαφέρον από το κοινό και πιο συγκεκριμένα από τους κατοίκους της περιοχής στην οποία δραστηριοποιείται το μουσείο. Οι λόγοι

⁵⁶ Ο φορέας διαφημίζει τα προγράμματα του, βρίσκεται μέσα σε έναν πολυχώρο με πολλές δραστηριότητες, χρησιμοποιεί εκπαιδευτικά προγράμματα και ο τρόπος παρουσίασης των εκθεμάτων είναι δοσμένος με βάση τις παιδαγωγικές θεωρίες και τις σύγχρονες μουσειολογικές απόψεις.

θεωρούνται ότι είναι το χαμηλό βιοτικό και μορφωτικό επίπεδο των κατοίκων και η έλλειψη πολιτικών προώθησης του πολιτιστικού γίνεσθαι της περιοχής από την πολιτεία.

Επίσης το μουσείο εκφράζει τη θέληση για περισσότερους επισκέπτες στους κόλπους του, αφού παρουσιάζει ένα τόσο ενδιαφέρον θέμα,⁵⁷ τόσο από τους επισκέπτες ξένων χωρών (τουρίστες), ο αριθμός αυτών είναι μόλις 2.000, όσο από τους κατοίκους που διαμένουν στην περιοχή. Αυτό μας δείχνει ότι ο φορέας δεν παρουσιάζει ενδιαφέρον στους κατοίκους της περιοχής του, δεν θεωρείται σημαντικός φορέας γνώσης, αλλά ίσως ότι και ο φορέας δεν έχει μεγάλη επαφή με τους κατοίκους της περιοχής του, παρόλο που θεωρεί ότι χρησιμοποιεί όπως είπαμε αρκετά καλές μεθόδους προώθησης του, αφού θεωρεί ότι θα πρέπει να υπάρχει αλληλοτροφοδότηση μεταξύ του φορέα και της κοινωνίας που δραστηριοποιείται.

Σε αντίθεση με την παραπάνω εικόνα, τα σχολεία της περιοχής αλλά και αυτά εκτός περιοχής, εμπειριέχουν στο σχολικό προγραμματισμό τους, σχετικά με τις εκπαιδευτικές επισκέψεις, το μουσείο. Μάλιστα το μουσείο έχει εμπλουτίσει το πρόγραμμα του με πολλά και ποικίλα εκπαιδευτικά προγράμματα που βοηθάνε τα παιδιά να κατανοήσουν και να εμπεδώσουν καλύτερα αυτό που τους δίνεται, μέσα από τη συμμετοχή, το παιχνίδι και τη διασκέδαση. Με την απάντηση αυτή διαπιστώνεται ότι το ίδιο το σχολείο που είναι από μόνο του ένας χώρος μάθησης και πολιτισμού βοηθάει και ενθαρρύνει δραστηριότητες που έχουν να κάνουν με τη μόρφωση μέσω των πολιτιστικών φορέων και συγκεκριμένα των μουσείων. Δείχνει δηλαδή στα παιδιά, τους αυριανούς πολίτες, ότι μπορούμε να αντλήσουμε γνώση μέσα από διαφορετικά ερεθίσματα.

⁵⁷ Το μουσείο παρουσιάζει την ιστορία του Κυπριακού πολιτισμού και κάνει συνδέσεις με τον Ελλαδικό χώρο και πολιτισμό.

Στην ερώτηση σχετικά με τον αριθμό παρουσίασης περιοδικών εκθέσεων στο μουσείο, ο φορέας απαντά ότι κάθε χρόνο παρουσιάζει δυο περιοδικές εκθέσεις, στις οποίες μόνο 500 από τους επισκέπτες είναι κάτοικοι της περιοχής που βρίσκεται το μουσείο, ενώ καμία από αυτές τις περιοδικές εκθέσεις δεν έχει ως θέμα τις πολιτιστικές ενότητες και θέματα άλλων εθνικοτήτων. Με βάση τις απαντήσεις του φορέα συμπεραίνουμε, ότι ο φορέας έχει μια αρκετά καλή πολιτική στην παρουσίαση των περιοδικών εκθέσεων αλλά δε δίνει τη δυνατότητα στους κατοίκους (πολλοί κάτοικοι της περιοχής είναι από διάφορα πολιτιστικά παρελθόντα και με διαφορετική κουλτούρα και έθιμα) της περιοχής να δούνε ίσως και εκθέσεις που αφορούν τη δική τους πολιτιστική κληρονομιά. Επίσης βλέπουμε ότι ο αριθμός των επισκεπτών δεν είναι ικανοποιητικός. Αυτό σημαίνει ότι ή δεν υπάρχει σωστή ενημέρωση από την πλευρά του φορέα προς το κοινό ή ότι τα θέματα των περιοδικών εκθέσεων δεν αγγίζουν το μέσο πολίτη της περιοχής του μουσείου. Και στις δύο περιπτώσεις χρειάζεται περαιτέρω έρευνα και εργασία που θα μας δείξει τους λόγους που το μουσείο δεν προσελκύει τον κόσμο στους κόλπους του.

Παρόλο που το μουσείο παρουσιάζει μια αρκετά καλή εικόνα ως προς τις εργασίες και την πολιτική του, βλέπουμε ότι δουλεύει εντελώς αυτόνομα και δε συνεργάζεται με κανένα άλλον πολιτιστικό φορέα. Σε ερώτηση σχετικά με τη συνεργασία του με άλλους πολιτιστικούς φορείς το μουσείο απάντησε ότι δεν έχει συνεργαστεί με κανένα πολιτιστικό φορέα στο παρελθόν. Με την απάντηση αυτή του φορέα διαπιστώνουμε ότι το μουσείο δεν είναι ανοιχτό σε συνεργασίες με άλλους πολιτιστικούς φορείς που μπορεί να έφερναν καλύτερα αποτελέσματα στη λειτουργία του. Επίσης βλέπουμε ότι δεν υπάρχει ενεργή συνεργασία με την κοινωνία της περιοχής που βρίσκεται ο φορέας, με αποτέλεσμα να λειτουργεί αποκομμένος από το κοινωνικό σύνολο στο οποίο ανήκει.

Αυτό θα λέγαμε ότι έρχεται σε αντίθεση με το χώρο που βρίσκεται το μουσείο (το μουσείο βρίσκεται μέσα σε ένα χώρο που περιέχει χώρους ποικίλης πολιτιστικής δραστηριότητας, όπως κινηματογράφο, εστιατόρια, χώρους εκδηλώσεων κ.α.). Δηλαδή ενώ βρίσκεται μέσα σε ένα χώρο που βρίθει από πολιτιστικούς φορείς, δεν τους χρησιμοποιεί και δεν συνεργάζεται με κανένα από αυτούς, ενώ παράλληλα δεν υπάρχει μια ενιαία πολιτική που θα αφορά την προβολή του χώρου προς το ευρύ κοινό αλλά και την προώθηση του χώρου ως χώρου πολιτιστικής έκφρασης.

Σχετικά τώρα με τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στην ευρύτερη περιοχή του μουσείου, που ως στόχο έχουν την ανάπλαση και την αναβάθμιση αυτής, το μουσείο δεν παίρνει καθόλου μέρος, δηλαδή δε συμμετέχει στην αστική αναγέννηση της περιοχής. Παρόλα αυτά όμως συμφωνεί ότι όλες οι περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται θα βοηθήσουν αρκετά την κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη της ευρύτερης περιοχής. Θεωρεί όμως ότι ως φορέας, το μουσείο έχει συμβάλει πολύ στην αναβάθμιση της περιοχής από την ίδρυσή του και μετά, ενώ η φυσιογνωμία της περιοχής δεν έχει αλλάξει καθόλου όλα αυτά τα χρόνια. Δεν έχουν γίνει δηλαδή αλλαγές από την πολιτεία μέσα από αναπτυξιακές πολιτικές που θα συμπεριλάμβαναν και την πολιτιστική ανάπτυξη, μέσα από ένα ενιαίο πλάνο και όχι από μονομερείς και μεμονωμένες πρωτοβουλίες μουσείων, ιδιωτικών φορέων κ.α., που θα ωφελούσαν την περιοχή. Συγκεκριμένα, το μουσείο θεωρεί ότι έχει συμβάλει τα μέγιστα στην κοινωνική συμμετοχή της περιοχής αλλά και στην πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής, θωρώντας ότι αν δεν υπήρχε ο φορέας με τη συγκεκριμένη πολιτική που ασκεί, η εικόνα της περιοχής σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο θα ήταν χειρότερη, ενώ δεν έχει συμβάλει καθόλου στην αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων και συγχρόνως και στην κοινωνική αναβάθμιση τους αφού θεωρεί ότι δεν άπτεται των αρμοδιοτήτων του και δεν είναι τομείς που μπορεί να συμβάλει.

Τέλος, σε μια σχετική αξιολόγηση του φορέα για την περιοχή που ανήκει, θεωρεί ότι η περιοχή έχει ανάγκη για περισσότερο πράσινο και πάρκα, για ανάπλαση των αστικών περιοχών, και τέλος για ανάπλαση των πεζοδρομίων και των δρόμων για να δώσουν όλα αυτά μια καινούρια και καλύτερη εικόνα στην περιοχή.

Μέσα από όλες αυτές τις απόψεις του φορέα σχετικά με την ευρύτερη περιοχή στην οποία ανήκει και σαν τελικό συμπέρασμα μπορούμε να πούμε ότι ο φορέας σχετικά με την πολιτιστική του δραστηριότητα έχει μια καλή πολιτική προώθησης του, ενώ συγχρόνως η άποψη του σχετικά με την περιοχή που βρίσκεται είναι αρκετά αρνητική.

ΤΕΤΑΡΤΟ ΜΕΡΟΣ
ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

ΠΟΣΟ Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΗΡΕΑΣΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ

Η προσπάθεια που καταβάλλεται στον ελληνικό χώρο τα τελευταία χρόνια σε όλους τους τομείς, με στόχο την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την προώθηση πολιτιστικής πολιτικής και ανάπτυξης και τη δημιουργία πιο ανθρώπινων συνθηκών διαβίωσης είναι αισθητή.

Η εξέλιξη της Αθήνας μέχρι τη σημερινή της εικόνα είναι λίγο ως πολύ θέμα γνωστό και έχει διεξοδικά συζητηθεί και αναλυθεί στο παρελθόν. Κατά τη διάρκεια της ιστορικής της πορείας η πόλη έχασε την περιβαλλοντική, κοινωνική και πολιτιστική της συνοχή και η εικόνα που παρουσιάζει σήμερα είναι αυτή της έντονης υποβάθμισης σε ολόκληρο το φάσμα της λειτουργίας της. Όποιος την κατοικεί ή την βιώνει κατά οποιοδήποτε τρόπο, αναγνωρίζει την εικόνα αυτή σε διάφορες πτυχές της αστικής οργάνωσης όπως στην κοινωνική δομή της, στη χαμένη ισορροπία μεταξύ του κοινωνικού και του δομημένου χώρου, στις εκφάνσεις του πολιτισμού της κ.α.

Μέσα λοιπόν από αυτά τα συμπεράσματα αναδύεται ένα κρίσιμο ερώτημα και αυτό είναι: Κατά πόσο είναι αναστρέψιμη η σημερινή εικόνα του αστικού περιβάλλοντος της πρωτεύουσας και μέσα από ποιους τομείς μπορούμε να συμβάλουμε σε αυτό; Την απάντηση σε αυτό το ερώτημα πιστεύουμε ότι μπορεί να δώσει η συγκεκριμένη εργασία, η οποία παρουσίασε διεξοδικά τον τομέα της πολιτιστικής πολιτικής, τους παράγοντες και τους τομείς της, άλλα και το αποτέλεσμα όλων αυτών μέσα από μια προτεινόμενη έρευνα στον τομέα του πολιτισμού. Παρουσιάστηκε δηλαδή ο βαθμός που η πολιτιστική ανάπτυξη μπορεί να επηρεάσει και να συμβάλει στην αστική ανάπτυξη μιας μεμονωμένης περιοχής αλλά και μιας ολόκληρης πόλης, και γιατί όχι της πόλης των Αθηνών που όπως ήδη

είπαμε χαρακτηρίζεται από σημαντική υποβάθμιση, ανομοιογένεια, έλλειψη πολιτικής βούλησης και οραμάτων. Επίσης μέσα από την έρευνα θέλουμε να παρουσιάσουμε τον αντίκτυπο αλλά και τα αποτελέσματα που προκύπτουν από συγκεκριμένες αναπτυξιακές πολιτικές που ήδη υλοποιούνται μέσα στην πόλη των Αθηνών και που αφορούν συγκεκριμένες περιοχές.

Ποιο είναι όμως το τελικό συμπέρασμα στο οποίο μπορεί να καταλήξει κανείς μέσα από την ανάλυση αυτού του θέματος; Μετά από την ανάλυση της σπουδαιότητας της έννοιας Πολιτιστική Πολιτική για μια βιώσιμη και συνεχιζόμενη αναπτυξιακή πολιτική και μέσα από την παρουσίαση των παραγόντων που κάθε φορά την επηρεάζουν (ιστορικοί – οικονομικοί – κοινωνικοί – υπάρχουσες πολιτικές – εμπειρίες), διαπιστώσαμε ποιοι είναι οι λόγοι που προσδιορίζουν το περιεχόμενο της πολιτιστικής πολιτικής και κατ' επέκταση της ανάπτυξης της. Επίσης τα μέσα που βοηθούν τη δημιουργία μιας πολιτιστικής πολιτικής όπως αναλύθηκαν και παρουσιάστηκαν, διαπιστώνουμε ότι δεν αποτελούν μέσα για τη δημιουργία μόνο της πολιτιστικής πολιτικής, αλλά και μιας ολόκληρης και πιο διευρυμένης πολιτικής σε όλα τα επίπεδα ανάπτυξης

Μπορεί να υπάρχουν πολύ συγκεκριμένοι σκοποί και στόχοι για τη δημιουργία πολιτιστικής πολιτικής, ωστόσο τα μέσα που χρησιμοποιούνται και οι παράγοντες που εξετάζονται παραμένουν οι ίδιοι για πολλούς αν όχι για όλους τους τομείς που αφορούν την ανάπτυξη μιας περιοχής. Αποτέλεσμα αυτής της διαπίστωσης είναι το γεγονός ότι η αναπτυξιακή πολιτική μπορεί να χωρίζεται σε επιμέρους πολιτικές, που αφορούν συγκεκριμένους τομείς, (οικονομική πολιτική, κοινωνική πολιτική, πολιτιστική πολιτική κ.α.) εξετάζει κάθε φορά όμως τους ίδιους παράγοντες και χρησιμοποιεί τα ίδια μέσα για τους σκοπούς και τους στόχους της πολιτικής σε κάθε επιμέρους τομέα.

Μέσα από την ανάλυση λοιπόν του θέματος μας, διαπιστώνουμε ότι η πολιτιστική πολιτική δεν είναι κάτι αποκομμένο, το περιχαρακωμένο, αλλά μια πολιτική και μια δυναμική πρόταση που μπορεί να βοηθήσει και να συμβάλει στην συνολική ανάπτυξη του περιβάλλοντος, της κοινωνίας και του συνόλου γενικά. Είναι δηλαδή ένα κομμάτι, ένας συνδεδετικός κρίκος, ένα σκαλοπάτι σε αυτό που ονομάζουμε Αναπτυξιακή Πολιτική σε έναν τόπο.

Η εφαρμογή της πολιτιστικής πολιτικής στηρίζει, αναπτύσσει, εκπαιδεύει και ομορφαίνει την κοινωνία μας, ενώ παράλληλα συντηρεί το παρελθόν, προωθεί το παρόν και δημιουργεί το μέλλον.

Ένα μέρος της παρούσας εργασίας, όπως ήδη έχουμε αναφέρει, είναι και η διεξαγωγή μιας προτεινόμενης κοινωνικής έρευνας στις περιοχές που σήμερα υπόκεινται σε περιβαλλοντικές παρεμβάσεις, μέσα από μια αναπτυξιακή πολιτική που έχει αρχίσει να ασκείται τα τελευταία χρόνια από την πολιτεία.

Ο πρωταρχικός σκοπός της έρευνας ήταν να μας δώσει όλα εκείνα τα στοιχεία που θα μας βοηθήσουν να αξιολογήσουμε, να σχεδιάσουμε και να υλοποιήσουμε μια πολιτιστική πολιτική που θα είναι αποτελεσματική, διατηρήσιμη και διαχρονική.

Μέσα από την προτεινόμενη έρευνα στις συγκεκριμένες περιοχές, θέλαμε να παρουσιάσουμε πόσο σημαντική είναι η εκτίμηση της κοινωνίας στην πολιτική που ασκείται κάθε φορά και που έχει άμεσο αντίκτυπο σε αυτήν.

Με τα αποτελέσματα της έρευνας θέλουμε να δείξουμε, ότι η δημιουργία μιας πολιτιστικής πολιτικής, με την υπόθεση πάντα ότι γίνεται για την καλύτερευση, τη συντήρηση, την προώθηση και τη διάδοση των πολιτιστικών αγαθών, θα πρέπει να παίρνει πολύ σοβαρά υπόψη της την συνολική εικόνα, αντίληψη, προσδοκία και ανάγκη της εκάστοτε κοινωνίας στην οποία θα αναφέρεται. Κάθε τόπος και κάθε κοινωνία δεν είναι ίδια. Δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά, ανάγκες ή προβλήματα. Κάθε τόπος είναι μοναδικός και συμβάλει σε αυτό που ονομάζουμε κοινωνία και περιβάλλον.

Με την παραδοχή αυτής της πραγματικότητας, θα πρέπει κάθε φορά η πολιτιστική πολιτική που θα ασκείται να λαμβάνει υπόψη της και να εξετάζει αναλυτικά και διεξοδικά τον τόπο, την κοινωνία και το χρόνο που θα υλοποιηθεί. Δεν είναι όλες οι πολιτικές για όλους τους χώρους. Οι γενικοί σκοποί μπορεί να είναι ίδιοι, οι στόχοι όμως κάθε φορά αλλάζουν, προσαρμόζονται και κατευθύνονται από τις ανάγκες, τις απαιτήσεις και το συμφέρον της κοινωνίας στην οποία αναφέρονται.

Ο πολιτισμός ανήκει στο γενικό κοινωνικό σύνολο γιατί προέρχεται από αυτό. Πολιτισμός και κοινωνία είναι αλληλένδετες έννοιες και μόνο έτσι θα πρέπει να τις εξετάζουμε όταν θέλουμε να τις χρησιμοποιήσουμε για να δημιουργήσουμε πολιτικές που θα αφορούν την ανάπτυξη και τη διατήρηση αυτών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η «ΠΟΛΗ» ΜΙΑ ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Κατά καιρούς και μέσα από διάφορες επιστήμες, έχει επιχειρηθεί να γίνει αναφορά και προσπάθεια ορισμού της έννοιας «Πόλης». Παρόλο που στο θέμα έχουν εμπλακεί πολλές επιστήμες με διαφορετικό αντικείμενο, δεν έχει καθοριστεί ένας ορισμός που να είναι αποδεκτός από όλες, και αυτό γιατί η κάθε επιστήμη προσπαθεί να ορίσει την έννοια «Πόλη» από την δική της σκοπιά. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να υπάρχει σύγχυση και να βρίσκουμε ελλειπίες ορισμούς κάθε φορά.

Είναι πολλοί εκείνοι που προσπάθησαν να ορίσουν την έννοια της «πόλης», από τον Ιππόδαμο και τον Αριστοτέλη ως τον Ευαγγελιστή Ιωάννη και πολλούς άλλους μέχρι σήμερα, ενώ κάθε επιστήμη με βάση τη δική της οπτική δίνει και διαφορετικό ορισμό. Αποτέλεσμα αυτού είναι να έχουμε ορισμούς κοινωνιολογικού χαρακτήρα, λειτουργικού, μαθηματικού και άλλους.

Ο ετυμολογικός όρος «Πόλις» στους ομηρικούς και μυκηναϊκούς χρόνους σημαίνει αποκλειστικά την «ακρόπολη», ενώ στην Κλασική Ελλάδα αποκτά μια ευρύτερη έννοια και αφορά την πόλη – κράτος, κάτι που αλλάζει και πάλι και σταδιακά αναφέρεται σε μια πιο ευρύτερη κοινωνική οργάνωση, την «Πολιτεία»

Όπως ήδη αναφέραμε υπάρχουν πολλοί ορισμοί για την έννοια «Πόλη». Από τους πιο παλιούς που ασχολήθηκαν με τον ορισμό της έννοιας είναι ο Αριστοτέλης, που στο έργο του «Πολιτεία» μας παρουσιάζει μια κοινωνία γεμάτη από αυστηρούς ορισμούς τάξεως, νόμους και ιεραρχίες δούλων σε μια εποχή που η δουλοκτησία βρίσκεται στην αποσύνθεσή της.

Από την άλλη μεριά ένας αρκετά ώριμος ορισμός της έννοιας είναι αυτός του Max Weber, ο οποίος στον κοινωνιολογικό του ορισμό της πόλης δίνει έμφαση στο χαρακτήρα της πόλης ως

κοινότητας και επισημαίνει ότι το φαινόμενο αυτό εμφανίστηκε ιστορικά μόνο στη δύση. Κατά τον κοινωνιολόγο Weber «για να αποτελεί μια ολοκληρωμένη αστική κοινότητα,⁵⁸ ένας οικισμός πρέπει να παρουσιάζει μια σχετική υπεροχή των εμπορικών σχέσεων και στο σύνολο του να εμφανίζει τα ακόλουθα χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

- μια οχύρωση
- μια αγορά
- ένα δικό του δικαστήριο και ένα έστω και μερικώς αυτόνομο δίκαιο
- μια συναφή μορφή συσσωμάτωσης και έστω και μερική αυτονομία, ανεξαρτησία και μια διοίκηση από αρχές στην εκλογή των οποίων συμμετέχουν οι κάτοικοι του»⁵⁹.

Περισσότερες πληροφορίες βλέπε:

1. Σήλια Η. Κικολαΐδου, «Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Χώρου», Κοινωνική Ανάλυση των Δομημένων μορφών Χώρου, Αθήνα 1984 εκ.χχ.
2. Γ.Μ. Σαρηγιάνης, «2. Η Έννοια και η Λειτουργία της Πόλεως», Εθνικόν Μετσόβιον Πολυτεχνείκων, Σπουδαστήριο Πολυεδομικών Ερευνών, Έρευνα Πολυεδομικών Προτύπων, Αθήναι – Αύγουστος 1977.

⁵⁸ α) Κοινωνία που χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση του πληθυσμού της στα αστικά κέντρα και την παράλληλη στασιμότητα ή μείωση του αγροτικού πληθυσμού της.

β) Ιδεότυπος που διατυπώθηκε από τον Ρόμπερτ Ρέντφελντ. Χαρακτηρίζεται από τη συγκέντρωση μεγάλων και ετερογενών πληθυσμών, τη στενή επαφή με άλλες κοινωνίες, τον καταμερισμό της εργασίας, την ορθολογική και οργανωμένη επιδίωξη συγκεκριμένων σκοπών.

Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας, Κοινωνική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Δ.Γ. Τσαούση Αθήνα 1984.

⁵⁹ Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας, Κοινωνική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Δ.Γ. Τσαούση Αθήνα 1984.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΑΡΧΕΣ

Άρθρο 3 (πρώην άρθρο 3)

1. Για τους σκοπούς του άρθρου 2, η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει, σύμφωνα με τους όρους και με το χρονοδιάγραμμα που προβλέπει η παρούσα Συνθήκη:

- ❖ την απαγόρευση, μεταξύ των κρατών μελών, των δασμών και των ποσοτικών περιορισμών κατά την εισαγωγή και την εξαγωγή εμπορευμάτων, καθώς και όλων των άλλων μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος,
- ❖ μια κοινή εμπορική πολιτική,
- ❖ μια εσωτερική αγορά την οποία θα χαρακτηρίζει η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, μεταξύ των κρατών μελών,
- ❖ μέτρα σχετικά με την είσοδο και την κυκλοφορία των προσώπων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Τίτλου IV,
- ❖ μια κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας,
- ❖ μια κοινή πολιτική στον τομέα των μεταφορών,
- ❖ ένα καθεστώς που εξασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό μέσα στην εσωτερική αγορά,
- ❖ την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών στο βαθμό που απαιτείται για τη λειτουργία της κοινής αγοράς,
- ❖ την προαγωγή του συντονισμού μεταξύ των πολιτικών των κρατών μελών για την απασχόληση προκειμένου να αυξηθεί η αποτελεσματικότητά τους με την ανάπτυξη συντονισμένης στρατηγικής για την απασχόληση,
- ❖ μια πολιτική στον κοινωνικό τομέα, η οποία περιλαμβάνει ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο,
- ❖ την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής,

- ❖ μια πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος,
- ❖ την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της Κοινότητας,
- ❖ την προώθηση της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης,
- ❖ την ενθάρρυνση της δημιουργίας και της ανάπτυξης διευρωπαϊκών δικτύων,
- ❖ συμβολή στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας,
- ❖ συμβολή σε μία παιδεία και κατάρτιση υψηλού επιπέδου, καθώς και στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών,
- ❖ μια πολιτική στον τομέα της συνεργασίας για την ανάπτυξη,
- ❖ τη σύνδεση με τις υπερπόντιες χώρες και εδάφη, με σκοπό την αύξηση των συναλλαγών και την προώθηση με κοινή προσπάθεια της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης,
- ❖ συμβολή στην ενίσχυση της προστασίας των καταναλωτών,
- ❖ μέτρα στους τομείς της ενέργειας, της πολιτικής άμυνας και του τουρισμού.

2. Σε όλες τις δραστηριότητες που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, η Κοινότητα επιδιώκει να εξαλειφθούν οι ανισότητες και να προαχθεί η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Πολιτισμός

Άρθρο 151 (πρώην άρθρο 128)

1. Η Κοινότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών μελών και σέβεται την εθνική και περιφερειακή πολυμορφία τους, ενώ ταυτόχρονα προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά.

2. Η δράση της Κοινότητας αποσκοπεί στην ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών και, αν αυτό είναι αναγκαίο, υποστηρίζει και συμπληρώνει τη δράση τους στους εξής τομείς:

- ❖ βελτίωση της γνώσης και της διάδοσης του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
- ❖ διατήρηση και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς ευρωπαϊκής σημασίας,
- ❖ μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές,
- ❖ καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

3. Η Κοινότητα και τα κράτη μέλη ευνοούν τη συνεργασία με τις τρίτες χώρες και τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς στον πολιτιστικό τομέα, και ειδικότερα με το Συμβούλιο της Ευρώπης.

4. Η Κοινότητα όταν αναλαμβάνει δράσεις δυνάμει άλλων διατάξεων της παρούσας Συνθήκης, λαμβάνει υπόψη της τις πολιτιστικές πτυχές, αποβλέποντας ειδικότερα στο σεβασμό και στην προώθηση της πολυμορφίας των πολιτισμών της.

5. Για να συμβάλει στην υλοποίηση των στόχων του παρόντος άρθρου, το Συμβούλιο:

- ❖ αποφασίζοντας με τη διαδικασία του άρθρου 251 και μετά από διαβούλευση με την Επιτροπή των Περιφερειών, θεσπίζει δράσεις ενθάρρυνσης, χωρίς να εναρμονίζει τις νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις των κρατών μελών. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας του άρθρου 251,
- ❖ αποφασίζοντας ομόφωνα πρόταση της Επιτροπής, διατυπώνει συστάσεις.

Κρατικές ενισχύσεις

Άρθρο 87 (πρώην άρθρο 92) ↓

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό δια της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την κοινή αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν η παρούσα Συνθήκη ορίζει άλλως.

2. Συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

- ❖ οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων·
- ❖ οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα·
- ❖ οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της
- ❖ Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή.

3. Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά:

- ❖ οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση·
- ❖ οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους·

- ❖ *οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον·*
- ❖ *οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Κοινότητα σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον·*
- ❖ *άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία, πρόταση της Επιτροπής.*

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000

1) ΣΤΟΧΟΣ

Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000", το οποίο συγκεντρώνει τα παλαιά προγράμματα «Ραφαήλ», «Αριάδνη» και «Καλειδοσκόπιο», αποσκοπεί στη δημιουργία κοινού πολιτιστικού χώρου μέσα από την προώθηση του πολιτιστικού διαλόγου και της γνώσης της ιστορίας, της δημιουργίας, της διάδοσης του πολιτισμού και της κινητικότητας των καλλιτεχνών και των έργων τους, της ευρωπαϊκής πολιτιστικής κληρονομιάς, των νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης καθώς και του κοινωνικού και οικονομικού ρόλου που διαδραματίζει ο πολιτισμός. Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" υποστηρίζει σχέδια διακρατικής συνεργασίας, τα οποία συνεπάγονται τη συνεργασία δημιουργών, πολιτιστικών παραγόντων και πολιτιστικών φορέων στις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα.

2) ΠΡΑΞΗ

Απόφαση αριθ. 508/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2000, για τη θέσπιση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» [Επίσημη Εφημερίδα L 63, 10.03.2000].

3) ΣΥΝΟΨΗ

Εισαγωγή

1. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση, το πρώτο πρόγραμμα-πλαίσιο (2000-2004) υπέρ του πολιτισμού είναι η ευκαιρία να υιοθετηθεί μια νέα προσέγγιση στην πολιτιστική δράση της Κοινότητας που θα της επιτρέψει να αντιμετωπίσει τις σημερινές προκλήσεις και να ανταποκριθεί στις προσδοκίες τόσο των ευρωπαίων πολιτών όσο και των πολιτιστικών παραγόντων της. Οι εκτενείς διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν από την Επιτροπή για την προετοιμασία του

προγράμματος-πλαισίου είχαν ως αποτέλεσμα να προσδιορισθεί ο ρόλος και η θέση του πολιτισμού στις σημαντικές προκλήσεις

με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σημειώθηκε σε μεγάλο βαθμό συναίνεση μεταξύ των κρατών μελών, των κοινοβουλευτικών, της Επιτροπής, των διεθνών οργανισμών (Συμβούλιο της Ευρώπης, Ουνέσκο) και των πολιτιστικών οργανώσεων όσον αφορά το ότι η έννοια του πολιτισμού περιλαμβάνει πλέον και τη λαϊκή κουλτούρα, τη μαζική πολιτιστική παραγωγή και την πολιτιστική καθημερινότητα.

2. Σε αυτό το πλαίσιο ο πολιτισμός συνδέεται στενά με τις απαντήσεις που πρέπει να δοθούν στις μεγάλες προκλήσεις της εποχής μας, όπως η επιτάχυνση της ευρωπαϊκής οικοδόμησης, η παγκοσμιοποίηση, η κοινωνία της πληροφορίας, η απασχόληση και η κοινωνική συνοχή.

3. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Κοινότητα έθεσε σε εφαρμογή μια σειρά πρωτοβουλιών που επέτρεψαν κατά κύριο λόγο:

- ❖ να τονισθεί ότι το ευρωπαϊκό σχέδιο πέρα από τα επιτεύγματά του στον οικονομικό και νομισματικό τομέα αφορά το σύνολο του ευρωπαϊκού προτύπου κοινωνίας και οφείλει να βελτιώσει τη συμμετοχή του ευρωπαίου πολίτη
- ❖ να αρχίσει η ενσωμάτωση της πολιτιστικής διάστασης στις αποφάσεις της που έχουν συνέπειες για τον πολιτισμό
- ❖ να τεθούν σε εφαρμογή τα τρία πρώτα προγράμματα που προωθούν την πολιτιστική συνεργασία στους τομείς των ζωντανών τεχνών (ΚΑΛΕΙΔΟΣΚΟΠΙΟ), της λογοτεχνίας (ΑΡΙΑΔΝΗ) και της πολιτιστικής κληρονομιάς (ΡΑΦΑΗΛ)
- ❖ να αξιοποιηθούν οι σχέσεις μεταξύ "του πολιτισμού, των πολιτιστικών βιομηχανιών και της απασχόλησης" με βάση εργασίες της Επιτροπής που αποδεικνύουν τη σπουδαιότητα των

πολιτιστικών δραστηριοτήτων στην κοινωνία και το δυναμικό δημιουργίας θέσεων απασχόλησης που αυτές αντιπροσωπεύουν.

4. Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" αποτελεί ενιαίο μέσο προγραμματισμού και χρηματοδότησης για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα του πολιτισμού, το οποίο θεσπίστηκε για την περίοδο από την 1η Ιανουαρίου 2000 έως την 31η Δεκεμβρίου 2004.

5. Το πρόγραμμα "Πολιτισμός 2000" συνεισφέρει στην αξιοποίηση ενός πολιτιστικού χώρου κοινού για όλους τους Ευρωπαίους, ευνοώντας τη συνεργασία των δημιουργών, των πολιτιστικών παραγόντων και των πολιτιστικών φορέων των κρατών μελών. Με αυτόν τον τρόπο το πρόγραμμα ευνοεί την προώθηση της δημιουργικότητας, της διακρατικής διάδοσης του πολιτισμού και της κινητικότητας των δημιουργών και άλλων παραγόντων και επαγγελματιών του πολιτισμού καθώς και των έργων τους. Το πρόγραμμα αυτό επιβεβαιώνει επίσης το ρόλο του πολιτισμού ως οικονομικού παράγοντα και παράγοντα κοινωνικής ένταξης και βίωσης της ιδιότητας του πολίτη. Επίσης ευνοεί τη διασύνδεση με άλλες ενέργειες που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο άλλων κοινοτικών πολιτικών που έχουν συνέπειες για τον πολιτισμό.

6. Η επίτευξη των στόχων που προβλέπει το πρόγραμμα πραγματοποιείται μέσω των ακόλουθων ενεργειών:

ειδικές ενέργειες, καινοτόμοι και / ή πειραματικές, στις οποίες εμπλέκονται παράγοντες από τουλάχιστον τρεις χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα. Αυτές οι ενέργειες αποβλέπουν ιδιαίτερα στην ανάδειξη και την ανάπτυξη νέων μορφών πολιτιστικής έκφρασης, στη βελτίωση της πρόσβασης στον πολιτισμό, ιδίως των νέων και των μη ευνοημένων προσώπων καθώς και στην απευθείας μετάδοση πολιτιστικών εκδηλώσεων χάρη στις νέες τεχνολογίες της κοινωνίας της πληροφορίας.

ενέργειες που εντάσσονται σε δομημένες και πολυετείς συμφωνίες πολιτιστικής συνεργασίας. Αυτές οι συμφωνίες που επιτυγχάνονται μεταξύ πολιτιστικών παραγόντων από τουλάχιστον πέντε χώρες που συμμετέχουν στο πρόγραμμα, αποβλέπουν στην πραγματοποίηση δομημένων πολιτιστικών

ενεργειών με μέγιστη διάρκεια τριών ετών και οι οποίες συνεισφέρουν στην επίτευξη προκαθορισμένου στόχου πολιτιστικού ενδιαφέροντος. Οι συμφωνίες συνεργασίας αφορούν είτε την εμβάθυνση ενός πολιτιστικού τομέα είτε την ενσωμάτωση πολλών πολιτιστικών τομέων.

ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις με ευρωπαϊκή και/ή διεθνή διάσταση. Πρόκειται για εκδηλώσεις σημαντικού μεγέθους και εμβέλειας, οι οποίες συμβάλλουν στην καλύτερη συνειδητοποίηση του γεγονότος ότι όλοι οι πολίτες ανήκουν στην ίδια κοινότητα (όπως η πρωτοβουλία «πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης»).

7. Ο διατιθέμενος προϋπολογισμός για την εκτέλεση του προγράμματος "Πολιτισμός 2000" για την περίοδο 2000-2004 ανέρχεται σε 167 εκατ. ευρώ. Οι ετήσιες πιστώσεις εγκρίνονται από την αρμόδια για τον προϋπολογισμό αρχή εντός του ορίου των δημοσιονομικών προοπτικών. Αυτός ο προϋπολογισμός κατανέμεται ως εξής:

- ❖ 45% κατά το μέγιστο για τις ειδικές καινοτόμους και / ή πειραματικές ενέργειες
- ❖ 35% κατά το ελάχιστο για τις ενσωματωμένες ενέργειες
- ❖ 10% για τις ειδικές πολιτιστικές εκδηλώσεις
- ❖ 10% για τις άλλες δαπάνες.

8. Η Επιτροπή είναι επιφορτισμένη με την εφαρμογή του προγράμματος «Πολιτισμός 2000», με τη βοήθεια συμβουλευτικής επιτροπής.

9. Έως σήμερα συμμετέχουν στο πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000» οι φορείς 30 ευρωπαϊκών χωρών: των 15 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γερμανία, Αυστρία, Βέλγιο, Δανία, Ισπανία, Φινλανδία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Κάτω Χώρες, Πορτογαλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Σουηδία), των 3 χωρών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ - Ισλανδία, Λιχτενστάιν, Νορβηγία) και των ακόλουθων 12 υποψήφιων χωρών : Βουλγαρία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λετονία, Λιθουανία, Πολωνία, Τσεχική

Δημοκρατία, Σλοβακία (από το 2001), Σλοβενία (από το 2002), Κύπρος και Μάλτα (από το 2003).

10. Το αργότερο την 31η Δεκεμβρίου του 2002, η Επιτροπή θα υποβάλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Επιτροπή των Περιφερειών λεπτομερή έκθεση αξιολόγησης των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων του προγράμματος "Πολιτισμός 2000" όσον αφορά τους στόχους, η οποία θα συνοδεύεται ενδεχομένως από πρόταση τροποποίησης της παρούσας πρότασης απόφασης.

11. Η Επιτροπή θα καθορίζει τακτικά τις προτεραιότητες που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή του προγράμματος.

12. Κάθε έτος θα δημοσιεύεται πρόσκληση για υποβολή προτάσεων, η οποία θα επιτρέπει στους πολιτιστικούς παράγοντες να υποβάλουν το σχέδιό τους προς έγκριση.

4) ΜΕΤΡΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ

Υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ του πολιτισμού - Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 - Υλοποίηση του προγράμματος για το 2003 και πρόσκληση για υποβολή προτάσεων - [Επίσημη Εφημερίδα C 148, 21.06.2002].

Υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ του πολιτισμού - Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 - Υλοποίηση του προγράμματος για το 2002 και πρόσκληση για υποβολή προτάσεων- [Επίσημη Εφημερίδα C 230, 15.08.2001].

Υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ του πολιτισμού - Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 - Υλοποίηση του προγράμματος για το 2001 και πρόσκληση για υποβολή προτάσεων - [Επίσημη Εφημερίδα C 21, 24.01.2001].

Υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης υπέρ του πολιτισμού - Πρόγραμμα Πολιτισμός 2000 - Υλοποίηση του προγράμματος για το 2000 και πρόσκληση για υποβολή προτάσεων - [Επίσημη Εφημερίδα C 101, 08.04.2000].

5) ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Απόφαση αριθ. 508/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 2000, για τη θέσπιση του προγράμματος «Πολιτισμός 2000» [COM/2003/0187 τελικό - Δεν έχει δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα].

Δεδομένων των αποτελεσμάτων του προγράμματος «Πολιτισμός 2000», η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει την παράταση του εν λόγω προγράμματος για τα έτη 2005 και 2006. Κατά τα τρία έτη της εφαρμογής του, το πρόγραμμα επέτρεψε την υποστήριξη περισσότερων από 700 σχεδίων συνεργασίας στον τομέα των ζωντανών τεχνών, των εικαστικών τεχνών, της λογοτεχνίας και της πολιτιστικής κληρονομιάς. Επέτρεψε, μεταξύ άλλων, την υποστήριξη εκδηλώσεων που διοργανώνονται στο πλαίσιο της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, των Ευρωπαϊκών Ημερών Πολιτιστικής Κληρονομιάς, κ.τ.λ. Αυτό σημαίνει συμμετοχή χιλιάδων πολιτιστικών φορέων για εκδηλώσεις που απευθύνονται σε εκατοντάδες χιλιάδες πολιτών κάθε χρόνο. Επομένως η παράταση

του προγράμματος για τα έτη 2005 και 2006 συνεπάγεται την αύξηση του συνολικού κονδυλίου του προγράμματος σε 236,5 εκατ. ευρώ.

Για την εξασφάλιση συνέχειας η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει πριν από τα τέλη του 2003 προτάσεις για τη θέσπιση νέου προγράμματος πλαισίου της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπέρ του πολιτισμού, για την περίοδο που αρχίζει το 2007.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ ΠΕΡΙΟΧΩΝ «ΓΚΑΖΙ – ΚΕΙΡΑΜΙΚΟΣ» ΚΕΝΤΡΑ ΝΕΟΤΗΤΑΣ

- ❖ *Κ.Ν. Διεύθυνση: Μ. Αλεξάνδρου 102 Κεραμεικός, τκ. 10435,
Θέματα: Μουσική – Θέατρο.*
- ❖ *11^ο Κ.Ν. Διεύθυνση: Νευροκοπίου 18 Βοτανικός, τκ. 11855,
Θέματα: Μουσική – Θέατρο – Χειροτεχνία.*
- ❖ *12^ο Κ.Ν. Διεύθυνση: Δεκελίων 7 Ρουφ, τκ. 11854,
Κ.Ν. Διεύθυνση: Κατερίνης και Αίμου Βοτανικός,
Θέματα: Μουσική – Σκάκι – Χειροτεχνία.*

ΣΥΛΛΟΓΟΙ ΠΕΡΙΟΧΩΝ

- ❖ *«ΤΟ ΜΕΤΑΞΟΥΡΓΕΙΟ» Μορφωτικός, εξωραϊστικός σύλλογος.
Διεύθυνση: Μ. Αλεξάνδρου και Μαραθώνος*
- ❖ *«ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ» Εξωραϊστικός φυσιολατρικός πολιτιστικός
σύλλογος. Διεύθυνση: Τριπολέμου*
- ❖ *«ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ»*

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

- ❖ *371^ο ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΌ ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΥ, Μ. Αλεξάνδρου 102.
Θέματα: Θέατρο – Μουσική – Εικαστικά (ζωγραφική) – Εκθέσεις.*
- ❖ *ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΌ ΓΚΑΖΙΟΥ, Κωνσταντινουπόλεως και Ελασίδων 30.*

ΕΙΚΟΝΑ

Χάρτης εργασιών του Οργανισμού Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

ΕΙΚΟΝΑ 1

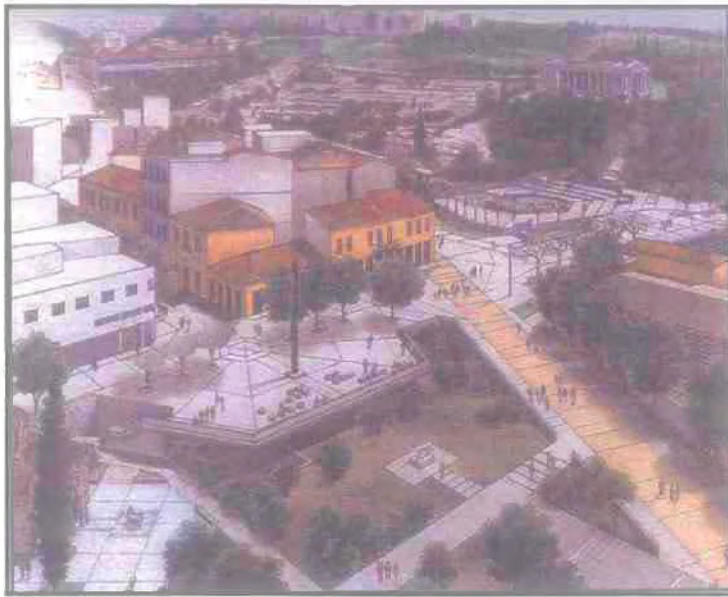
Σημερινή Κατάσταση της Περιοχής «Γκάζι»

ΕΙΚΟΝΑ 2

*Παρουσίαση της Περιοχής «Γκάζι» μετά τις εργασίες του Οργανισμού
Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων Αθήνας. Το όνομα του Πάρκου
«Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»*

ΕΙΚΟΝΑ 3

Διαμόρφωση Οδού Ερμού

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΕ ΠΕΔΙΑ

1. Αντικείμενο – Σκοπός – Στόχοι

❖ **Αντικείμενο** της έρευνας είναι η διερεύνηση των κοινωνικών, πολιτικών και περιβαλλοντικών αλλαγών που συντελούνται στις περιοχές «Γκάζι», «Κεραμεικός» της περιοχής του κέντρου των Αθηνών.

❖ Κύριος επιστημονικός **σκοπός** αυτής της έρευνας είναι η επεξεργασία των αποτελεσμάτων που συγκεντρώθηκαν, για η διεξαγωγή συμπερασμάτων τα οποία όταν κατανοηθούν και εξετασθούν θα συμβάλουν σημαντικά στην γνώση των αστικών κέντρων ως κοινωνικών συνόλων που μπορούν να στηρίζουν και να συνεισφέρουν στον προγραμματισμό της επιθυμητής κοινωνικής πολιτικής του κράτους. Η ανάλυση των υπό – διερεύνηση αστικών περιοχών, θα μας βοηθήσει να κατανοήσουμε και να διαπιστώσουμε την πολιτιστική συμπεριφορά των περιοχών καθώς και την πολιτιστική τους ταυτότητα.

❖ **Στόχος** της έρευνας είναι να μας δώσει αποτελέσματα και στοιχεία για μελλοντική χρήση, που θα αφορούν τη μελέτη για τη χάραξη πολιτιστικής πολιτικής η οποία θα καλύπτει τις ανάγκες των περιοχών στις οποίες ασκείται.

2. Επιλογή των Περιοχών

Οι περιοχές «Γκάζι» και «Κεραμεικός», είναι περιοχές στις οποίες σημειώνονται συγκεκριμένες περιβαλλοντικές και πολιτιστικές παρεμβάσεις από την πολιτεία. Με αυτό τον τρόπο άνοιξε ο δρόμος για διερεύνηση του βαθμού συνεργασίας της αναπτυξιακής πολιτικής με την αντίστοιχη πολιτιστική πολιτική και τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει στο κοινωνικό σύνολο μιας περιοχής.

Τα κριτήρια της επιλογής των συγκεκριμένων περιοχών ήταν τα εξής:

- ❖ Οι περιοχές «Γκάζι», και «Κεραμεικός», έχουν υποστεί σημαντική υποβάθμιση στο πέρασμα του χρόνου.
- ❖ Οι περιοχές αυτές έχουν ενταχθεί σε κυβερνητικά προγράμματα για την αναβάθμιση τους.
- ❖ Διαθέτουν πλούσια πολιτιστική κληρονομιά.
- ❖ Χαρακτηρίζονται από ανομοιογενές κοινωνικό σύνολο.
- ❖ Βρίσκονται στο Ιστορικό Κέντρο της πόλης των Αθηνών.

3. Μέθοδος της Έρευνας – Εκτίμηση Δείγματος

Το μεθοδολογικό πλαίσιο της έρευνας είναι η πρωτογενής στοιχειοληψία – τα ερωτηματολόγια που θα δοθούν σε διάφορα πληθυσμιακά δείγματα (πολιτιστικοί φορείς, κάτοικοι περιοχών, σχολεία).

Για την εκτίμηση ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος, το δείγμα θα πρέπει να πληροί τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- ❖ Το δείγμα θα πρέπει να είναι από όλες τις κοινωνικές και οικονομικές βαθμίδες, έτσι ώστε να επιτρέπει την αντιπροσώπευση της κάθε βασικής μεταβλητής με έναν ικανό αριθμό.
- ❖ Οι πολιτιστικοί φορείς θα πρέπει να εμπλέκονται έμμεσα ή άμεσα στις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις που γίνονται στις περιοχές.
- ❖ Το πληθυσμιακό δείγμα θα πρέπει να διαμένει μόνιμα στις υπό – διερεύνηση περιοχές για ένα αρκετά ικανοποιητικό χρονικό διάστημα.

4. Απαιτούμενος Χρόνος

Ο απαιτούμενος χρόνος για τη διεξαγωγή της έρευνας και το κόστος θα καθορισθεί από τον αριθμό του δείγματος και το διαθέσιμο προσωπικό.

ΦΑΣΕΙΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Φάση 1

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Βήματα

- ❖ Έρευνα για το Ερωτηματολόγιο
- ❖ Διατύπωση Ερωτηματολογίου
- ❖ Σχέδιο Επιθυμητών – Πιθανών απαντήσεων
- ❖ Σχεδιασμός και Επιλογή του δείγματος (πολιτιστικοί φορείς – πληθυσμιακό δείγμα)

Φάση 2

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΛΗΨΙΑΣ

Βήματα

- ❖ Διόρθωση και εκτύπωση του ερωτηματολογίου
- ❖ Συγκρότηση ομάδων εργασίας
- ❖ Εκπαίδευση – Πληροφόρηση ομάδων εργασίας

Φάση 3

ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΕΠΙΤΟΠΙΑΣ ΣΤΟΙΧΕΙΟΛΗΨΙΑΣ

Βήματα

- ❖ Επιτόπια στοιχειοληψία
- ❖ Κωδικογράφηση
- ❖ Μηχανογραφική Επεξεργασία

Φάση 4

ΑΝΑΛΥΣΗ

Βήματα

- ❖ Ταξινόμηση και Επεξεργασία στοιχείων
- ❖ Σχέδιο τελικής Έκθεσης

Φάση 5

ΣΥΝΘΕΣΗ

Βήματα

- ❖ Συγγραφή τελικού κειμένου
- ❖ Σχεδιασμός παρουσίασης αποτελεσμάτων

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

1. Όνομα Μουσείου:

2. Αρμοδιότητα ερωτώμενου:

A. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

3. Πόσους επισκέπτες δέχεται το Μουσείο σας το χρόνο; Αρθ.

4. Θεωρείτε ικανοποιητικό τον αριθμό των επισκεπτών στο Μουσείο;

1 Ναι 2 Όχι

5. Πόσοι από αυτούς είναι τουρίστες; Αρθ.

6. Πόσοι από τους επισκέπτες γνωρίζετε ότι είναι κάτοικοι της περιοχής;

Αρθ.

7. Ποια σχολεία της περιοχής επισκέπτονται το Μουσείο;

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10. ☐ Κανένα

8. Πόσες περιοδικές εκθέσεις παρουσιάζονται στο Μουσείο σας το χρόνο;

Αρθ.

9. Πόσοι κάτοικοι της περιοχής επισκέπτονται αυτές τις εκθέσεις το χρόνο;

Αρθ.

10. Ποιες περιοδικές εκθέσεις έχουν ως θέμα πολιτιστικές ενότητες άλλων εθνικοτήτων και πόσοι κάτοικοι της περιοχής τις επισκέφθηκαν;

Όνομα έκθεσης

Αρθ.

Επισκεπτών

1.
2.
3.
4.

5.

6. Καμιά

11. Ποια Εκπαιδευτικά Προγράμματα εφαρμόζει το Μουσείο σας;

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10. ☐ Κανένα

12. Με ποιους Πολιτιστικούς Φορείς της περιοχής σας έχετε συνεργασθεί;

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10. ☐ Κανένα

13. Για ποιο λόγο κυρίως συνεργασθήκατε με τους φορείς αυτούς;

1.	6.
2.	7.
3.	8.
4.	9.
5.	10. ☐ Κανένα

14. Με ποιο τρόπο διαφημίζεται ο φορέας;

1. Διαφημίσεις (ραδιόφωνο – τηλεόραση – περιοδικά)
2. Καταχωρήσεις σε επιστημονικά περιοδικά
3. Εκδηλώσεις (ημερίδες – συνέδρια – παρουσιάσεις)
4. Εκδόσεις εντύπων του φορέα
5. Κανένα
6. Άλλο.....

**B. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ**

15. Σε ποιες από τις παρακάτω νέες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις στην περιοχή, συμμετέχει το Μουσείο σας;

Παρέμβαση

Συμμετοχή

- ❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το Θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.
- ❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.
- ❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.
- ❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη - Γλάζι.
- ❖ Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολις και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»
- ❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

16. Πόσο συμφωνείτε με αυτές τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις;

Παρέμβαση

❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το Θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη - Γλάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολις και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομασθεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

- 17.** Πόσο πιστεύετε ότι οι παραπάνω παρεμβάσεις θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Παρέμβαση

- ❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

- ❖ Παρέμβαση στον ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

- ❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

- ❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη - Γλάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολης και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

- ❖ Ευπρεπισμός των προσώπων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

18. Πόσο εκτιμάτε ότι έχει αλλάξει η περιοχή από τότε που δημιουργήθηκε το Μουσείο;

1 Πάρα πολύ **2** Πολύ **3** Μέτρια **4** Λίγο **5** Καθόλου

19. Πόσο εκτιμάτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο στην αναβάθμιση της περιοχής;

1 Πάρα πολύ **2** Πολύ **3** Μέτρια **4** Λίγο **5** Καθόλου

20. Σε ποιους τομείς της περιοχής θεωρείτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο;

Τομέας

Κοινωνική συμμετοχή.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου ζωής.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Κοινωνική αναβάθμιση της περιοχής.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

21. Τι πιστεύετε ότι χρειάζεται ακόμα η περιοχή προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών της;

Τομέας

Περισσότερα πάρκα – παιδικές Χαρές - πράσινο.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Περισσότερους πολιτιστικούς φορείς.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Ανάπλαση των αστικών περιοχών – κατοικίες.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

Ανάπλαση των δρόμων – πεζοδρομίων.

Απόλυτα Αρκετά Μέτρια Λίγο Καθόλου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

1. Όνομα Σχολείου:

2. Αρμοδιότητα ερωτώμενου:

A. ΜΕΡΟΣ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

3. Ποια είναι η συχνότητα των επισκέψεων σας σε πολιτιστικούς φορείς της περιοχής σας;

4. Ποιους έχετε επισκεφτεί τον τελευταίο χρόνο;

1.

2.

3.

4.

5.

5. Ποιος είναι ο βαθμός ικανοποίησης σας από τη συμμετοχής των παιδιών σε αυτές τις περιοχές;

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

6. Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να γίνονται συχνότερες επισκέψεις;

1 Ναι 2 Όχι

7. Ποιους άλλους πολιτιστικούς φορείς εκτός της περιοχής σας έχετε επισκεφτεί;

1. 6.

2. 7.

3. 8.

4. 9.

5. 10. Κανένα

8. Ενθαρρύνετε τα παιδιά να επισκέπτονται τέτοιους φορείς και εκτός σχολείου;

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

9. Εκτός από τις επισκέψεις έχετε αναπτύξει άλλου είδους συνεργασία με τους πολιτιστικούς φορείς της περιοχής σας;

1 Ναι 2 Όχι

Αν Ναι ποιους;

Αν Όχι γιατί;

1.....	6.....
2.....	7.....
3.....	8.....
4.....	9.....
5.....	10. ☐ Κανένα

10. Είναι συνεργάσιμοι μαζί σας οι πολιτιστικοί φορείς;

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

11. Συμμετέχετε σε Εκπαιδευτικά Προγράμματα;

1 Ναι 2 Όχι

Αν Ναι ποια;

Αν Όχι γιατί;

1.....	6.....
2.....	7.....
3.....	8.....
4.....	9.....
5.....	10. ☐ Κανένα

Β. ΜΕΡΟΣ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

12. Στην περιοχή σας γίνονται διάφορες περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Πόσο συμφωνείτε με αυτές;

Παρέμβαση

❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη - Γκάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολις και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

13. Πόσο πιστεύετε ότι θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Παρέμβαση

❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του οποίου θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη - Γλάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολης και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

1. Ετών

2. Φύλο

A. ΜΕΡΟΣ. ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

3. Σας αρέσει να επισκέπτεστε έναν Πολιτιστικό Φορέα;

1 Ναι 2 Όχι

4. Αν ΝΑΙ. Τι θεωρείτε ότι κερδίζεται με την επίσκεψη σας αυτή;

Τομέας

Γνώση

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Ψυχική Ευχαρίστηση

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Ικανοποίηση Περιέργειας

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Προβληματισμός

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Κοινωνική Συμμετοχή

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

5. Αν ΟΧΙ. Γιατί; (δύο επιλογές)

❖ Βαριέμαι

❖ Μου είναι αδιάφοροι – Δεν βρίσκω ενδιαφέρον

❖ Είναι κουραστικοί

❖ Δεν καταλαβαίνω

6. Πόσο ασχολείστε με κάθε μία από τις παρακάτω δραστηριότητες;

Δραστηριότητα

Μουσείο

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Θέατρο

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Αρχαιολογικοί Χώροι

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Αίθουσες Τεχνών

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Περιοδικές Εκθέσεις

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Κινηματογράφο

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Αθλητισμό

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

Περιπάτους σε Χώρους πρασίνου

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5 Καθόλου

7. Με ποιες από αυτές τις δραστηριότητες ασχολείσαι στα όρια της περιοχής σου;

Δραστηριότητες

- ❖ Μουσείο
- ❖ Θέατρο
- ❖ Αρχαιολογικοί Χώροι
- ❖ Αίθουσες Τεχνών
- ❖ Περιοδικές Εκθέσεις
- ❖ Κινηματογράφο
- ❖ Αθλητισμό
- ❖ Περιπάτους σε Χώρους πρασίνου

8. Ποιόν πολιτιστικό φορέα επισκεφτήκατε τελευταία;

1.....

9. Με ποιους επισκέπτεστε κυρίως τους πολιτιστικούς φορείς; (μια επιλογή)

❖ Φίλους

❖ Συγγενείς

❖ Μόνος

10. Συμμετέχετε σε πολιτιστικές εκδηλώσεις της περιοχής σας;

1 Ναι 2 Όχι

11. Τι θα θέλατε να δείτε σε ένα εκθεσιακό χώρο;

1.....

2.....

3.....

4.....

5.....

B. ΜΕΡΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

12. Πόσο σας αρέσει η περιοχή που ζείτε;

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Μέτρια 4 Λίγο 5

Καθόλου

13. Πόσο συμφωνείτε με αυτές τις περιβαλλοντικές παρεμβάσεις;

Παρέμβαση

❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το Θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα

Αρκετά

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του χώρου αυτού θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.

Απόλυτα

Αρκετά

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

❖ Απαλλοτριώση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτριώση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη – Γκάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολις και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων στην οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

14. Πόσο πιστεύετε ότι αυτές οι παρεμβάσεις θα ωφελήσουν την κοινωνική - πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;

Παρέμβαση

❖ Πεζοδρόμηση της Ερμού από το Θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του χώρου αυτού θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση δυο οικοδομικών τετραγώνων στη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ερμού, στα οποία στεγάζονται σήμερα παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια, παραπήγματα, με στόχο να δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Απαλλοτρίωση του τμήματος που εκτείνεται από τη συμβολή των οδών Πειραιώς και Ιεράς Οδού μέχρι την οδό Ιάκχου, πίσω από την Τεχνόπολη – Γκάζι. Το τμήμα αυτό θα ενωθεί με το χώρο της Τεχνόπολις και θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, ενώ ενδέχεται να στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

❖ Ευπρεπισμός των προσόψεων των κτιρίων την οδό Πειραιώς.

Απόλυτα	Αρκετά	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου
☐	☐	☐	☐	☐

15. Πόσο πιστεύετε ότι θα παίξουν ρόλο οι παρεμβάσεις αυτές στους παρακάτω τομείς;

Τομείς

Ρύθμιση κυκλοφοριακού

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Λίγο 4 Καθόλου

Αναβάθμιση βιοτικού επιπέδου ζωής

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Λίγο 4 Καθόλου

Εισροή επισκεπτών

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Λίγο 4 Καθόλου

Οικονομική ανάπτυξη της περιοχής

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Λίγο 4 Καθόλου

Πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής

1 Πάρα πολύ 2 Πολύ 3 Λίγο 4 Καθόλου

16. Τι θα αλλάζατε, ΕΣΕΙΣ κυρίως αν μπορούσατε στην περιοχή που ζείτε; (μια επιλογή)

Τομείς

- ❖ Ενίσχυση του φυσικού περιβάλλοντος
- ❖ Αναβάθμιση βιοτικού επιπέδου ζωής
- ❖ Ανάπλαση αστικών περιοχών – κατοικίες
- ❖ Πολιτιστική ανάπτυξη περιοχής

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΤΩΝ ΜΟΥΣΕΙΩΝ

A. ΜΕΡΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

	ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ	ΠΙΕΡΙΔΗ
1. Πόσους επισκέπτες δέχεται το Μουσείο σας το χρόνο;	500 την ημέρα	20000
2. Θεωρείτε ικανοποιητικό τον αριθμό των επισκεπτών στο Μουσείο;	όχι	όχι
3. Πόσοι από αυτούς είναι τουρίστες;	οι περισσότεροι	2000
4. Πόσοι από τους επισκέπτες γνωρίζετε ότι είναι κάτοικοι της περιοχής;	κανένας	λίγοι
5. Ποια σχολεία της περιοχής επισκέπτονται το Μουσείο;		
• Αθηνών.	!	!
• Περιφέρειας Γύρο από το Μουσείο.	!	!
• Υπόλοιπη Ελλάδα.	!	!
6. Πόσες περιοδικές εκθέσεις παρουσιάζονται στο Μουσείο σας το χρόνο;		
ΚΑΜΙΑ	!	2

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ**ΠΙΕΡΙΔΗ****7. Πόσοι κάτοικοι της περιοχής επισκέπτονται αυτές τις εκθέσεις το χρόνο;**

500

8. Ποιες περιοδικές εκθέσεις έχουν σαν θέμα πολιτιστικές ενότητες άλλων εθνοτήτων και πόσοι κάτοικοι της περιοχής τις επισκέφθηκαν;

ΚΑΜΙΑ

ΚΑΜΙΑ

9. Ποια Εκπαιδευτικά Προγράμματα χρησιμοποιεί το Μουσείο σας;

ΚΑΝΕΝΑ

ΝΑΥΤΙΛΟΣ1
ΝΑΥΤΙΛΟΣ 2
ΝΑΥΑΓΟΣ ΤΗΣ
ΓΛΑΥΚΗΣ
Ο ΠΙΝΟΚΙΟ
ΣΤΟΥΣ
ΟΛ. ΑΓΩΝΕΣ
ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ**10. Με ποιους Πολιτιστικούς Φορείς της περιοχής σας έχετε συνεργασθεί;**

ΚΑΝΕΝΑ

ΚΑΝΕΝΑ

B. ΜΕΡΟΣ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

ΠΙΕΡΙΔΗ

12. Σε ποιες από τις παρακάτω νέες Περιβαλλοντικές Παρεμβάσεις στην περιοχή, συμμετέχει το Μουσείο σας;

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

- Πεζοδρόμηση της Ερμού από το θησείο μέχρι την Πειραιώς στο Γκάζι.
- Παρέμβαση στο ήδη υπάρχοντα χώρο του Η.Σ.Α.Π, μέρος του χώρου αυτού θα δοθεί σε κοινή χρήση στο Μουσείο του Κεραμεικού.Α24
- Στην Πειραιώς με Ερμού θα απαλλοτριωθούν 2 τετράγωνα τα οποία σήμερα στεγάζουν παλιά καταστήματα, ενώ υπάρχουν και πολλά ερείπια -παραπήγματα. Στη θέση του θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου, που θα ενωθεί με τον πεζόδρομο της Ερμού και το πάρκο του Κεραμεικού.
- Πειραιώς με Ιερά Οδό μέχρι την Ιάκχου πίσω από την Τεχνόπολη Γκάζι, θα γίνει απαλλοτρίωση θα ενωθεί με την Τεχνόπολη Γκάζι, θα δημιουργηθεί χώρος πρασίνου και ενδέχεται στεγαστεί εκεί και η καινούργια Λυρική Σκηνή. Το πάρκο θα ονομαστεί «Πολιτιστικό Πάρκο Κεραμεικού»
- Ευπρεπισμός των προσώπων των κτιρίων την οδό Πειραιώς

!

!

!

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ**ΠΙΕΡΙΔΗ****13. Πόσο συμφωνείτε με αυτές τις Περιβαλλοντικές Παρεμβάσεις;***Βαθμός_συμφωνίας*

Απόλυτα

όλες

αρκετά με
όλες

Αρκετά

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

**14. Πόσο πιστεύετε ότι θα ωφελήσουν την κοινωνική -
πολιτιστική
ανάπτυξη της περιοχής;***Βαθμός_Ωφέλειας*

Απόλυτα

!

!

Αρκετά

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

κτιμάτε ότι έχει αλλάξει η περιοχή από τότε που δημιουργήθηκε το Μουσείο;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

6. Πόσο εκτιμάτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο στην αναβάθμιση της περιοχής;

Πάρα πολύ

Πολύ

Μέτρια

Λίγο

Καθόλου

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ

ΠΙΕΡΙΔΗ

	!	!
	!	!

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ**ΠΙΕΡΙΔΗ**

17. Σε ποιους τομείς της περιοχής θεωρείτε ότι έχει συμβάλει το Μουσείο;

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Κοινωνική Συμμετοχή.

Αρκετά

Απόλυτα

Αναβάθμιση του Βιοτικού Επιπέδου Ζωής.

Απόλυτα

Καθόλου

Πολιτιστική Αναβάθμιση της Περιοχής.

Απόλυτα

Απόλυτα

Κοινωνική Αναβάθμιση της Περιοχής.

Απόλυτα

Λίγο

18. Τι πιστεύετε ότι χρειάζεται ακόμα η περιοχή προκειμένου να βελτιωθεί η ποιότητα ζωής των πολιτών της;

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ

Περισσότερα Πάρκα - Παιδικές Χαρές.

Απόλυτα

Απόλυτα

Περισσότερους Πολιτιστικούς Φορείς.

Απόλυτα

Απόλυτα

Ανάπλαση των Αστικών Περιοχών - Κατοικίες.

Απόλυτα

Απόλυτα

Ανάπλαση των Δρόμων - Πεζοδρομίων.

Απόλυτα

Απόλυτα

ΓΕΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

1. «Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη», θεωρία - ανάλυση και πολιτική, επιμέλεια: Παναγιώτης Γετίμης, Γρηγόρης Καυκαλάς, Ναπολέων Μαραβέγιας, εκ: Θεμέλιο 1994.
2. Δ.Γ. Τσαούση «Χρηστικό Λεξικό Κοινωνιολογίας», εκ: Κοινωνική Βιβλιοθήκη Gutenberg, Αθήνα 1984.
3. Μανώγλου Ε., Τσάρτας Β., «Ο Τουρισμός ως Παράγοντας Κοινωνικής Αλλαγής», Ινστιτούτο Αστικής και Αγροτικής Κοινωνιολογίας, Εθνικό Κέντρο κοινωνικών Ερευνών, εκ: Εξάντας - ΕΚΚΕ, Αθήνα 1998.
4. Ντόρα Κόνσολα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, «Θέματα Πολιτιστικής Πολιτικής» Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα 2001.
5. Ντόρα Κόνσολα, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου, «Η Πολιτιστική Δράση των Διεθνών Οργανισμών», Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Αθήνα 1999.
6. Ντόρα Κόνσολα, «Η Διεθνής Προστασία της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς», εκ: Παπαζήσης, Αθήνα 1995.
7. «Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου, Αθήνα - Αττική, Στρατηγικός Σχεδιασμός για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη», 22 - 24 Μαΐου 1996 Αθήνα, Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος Αθήνας.

8. Σίλια Ξ. Νικολαΐδου, «Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία του Χώρου, Κοινωνιολογική Ανάλυση των Δομημένων Μορφών Χώρου», Αθήνα 1984 εκ: χχ.
9. Σίλια Ξ. Νικολαΐδου, «Η Κοινωνική Οργάνωση του Αστικού Χώρου», εκ: Παπαζήση, Αθήνα 1993.
10. Υπουργείο Περιβάλλοντος Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, «Η Ελλάδα Οικολογικό και Πολιτισμικό Απόθεμα», δεδομένα, δράσεις, προγράμματα για την προστασία του περιβάλλοντος, Αθήνα, Ιούλιος 1995.

ΑΡΘΡΟ

1. Μυρσίνη Ζορμπά «Σε τι Χρειάζεται η Πολιτιστική Πολιτική;», ΤΟ ΒΗΜΑ, 11/05/1997, Κωδ.αρθ. Β12428Β042.

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ismail Seragelidin, Ephim Shluger, Joon Marfin Brawn, «Historic Cities and Sacred Sites, Cultural Roots for Urban Futures», Washington, The World Bank 2001.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

1. Πληροφορίες σχετικά με τις Περιβαλλοντικές Παρεμβάσεις που γίνονται στις περιοχές Γκάζι – Κεραμεικός.
Ε.Α.Χ.Α. Ενοποίηση Αρχαιολογικών Χώρων, Υπεύθυνος: κ. Ηλιόπουλος, Νίκης 4 και Ερμού 8, Σύνταγμα Αθήνα.

2. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου

Αθήνα – Αττική Στρατηγικός Σχεδιασμός για μια Βιώσιμη Ανάπτυξη,
22 – 24 Μαΐου 1996 Αθήνα, Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και
Προστασίας Προβάλλοντος Αθήνας.

3. Υπηρεσίες του Δήμου Αθηναίων

- 3^ο Διαμέρισμα Δήμου Αθηναίων, Νιλέος και Ακταίων, Θησείο
Αθήνα.

4. Χάρτες Περιοχής Γκάζι.

- Διεύθυνση Πληροφορικής, Τμήμα Νέων Τεχνολογιών, Γραφείο
Γεωγραφικών συστημάτων Πληροφοριών. Υπεύθυνος
Παναγιωτόπουλος Παναγιώτης.

www.athensmsp.gr.

www.cityofathend.gr.

ΤΡΙΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ

- 1.** Αναστασία Κουβέλη, «Η Σχέση των Μαθητών με το Μουσείο»,
Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών, (ΕΚΚΕ), Αθήνα 2000.
- 2.** Γιώργου Τσουγιόγλου, «Το Ελληνικό Αστικό Κέντρο», Πρώτο
μέρος: Μεθοδολογική Προσέγγιση, εκ: Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών
Ερευνών (ΕΚΚΕ), Αθήνα 1984.